

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ

ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

EU-SILC 2009

Πειραιάς, 2009

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
Γενικά	5
Νομική βάση	5
Σκοπός της έρευνας.....	5
Κάλυψη	6
Σχεδιασμός της έρευνας	6
II. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥΣ.....	7
Ερωτηματολόγια και λοιπά έντυπα	7
Τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων	8
Τεχνική συνέντευξης.....	8
III. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.....	9
Κατοικία	9
Νοικοκυριό.....	9
Μέλη του νοικοκυριού	10
Εισόδημα.....	12
Πηγές εισοδήματος.....	12
Περίοδοι αναφοράς	12
IV. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	13
ΜΗΤΡΩΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	13
Γενικά	13
Τρόπος συμπλήρωσης	13
Εντοπισμός νοικοκυριού	14
Εντοπισμός κατοικίας	15
Αποτελέσματα συνέντευξης νοικοκυριού.....	15
ΜΗΤΡΩΟ ΜΕΛΩΝ	16
Γενικά	16
Βασικά χαρακτηριστικά και σημερινό καθεστώς μελών	16
Φροντίδα παιδιών ηλικίας μέχρι 12 ετών.....	19
Φύλλο ανίχνευσης μέλους.....	21
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	21
Γενικά	21
Άτομα που βαρύνουν οικονομικά το νοικοκυριό, ανεξάρτητα εάν διαμένουν ή όχι σε αυτό.....	22
Στοιχεία κατοικίας.....	23
Ιδιόκτητη κατοικία	26
Γ.Ενοικιασμένη κατοικία	26
Ενοικιαστής με ενοίκιο χαμηλότερο από την τιμή της περιοχής	26
Παραχωρημένη δωρεάν κατοικία.....	26
Δαπάνες κατοικίας.....	27
Μη χρηματικά αγαθά	27
Οικονομική κατάσταση.....	28
Εισόδημα ατόμων <16 ετών.....	30
Ενιαίο Τέλος Ακινήτων.....	30
Διάρκεια και ημερομηνία συνέντευξης.....	31
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΕΛΟΥΣ	31
Γενικά	31
Τρόπος συμπλήρωσης.....	31

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

Δημογραφικά στοιχεία	31
Εκπαίδευση	32
Υγεία	32
Τρέχουσα ασχολία.....	35
Χαρακτηριστικά κύριας εργασίας (τελευταίας ή σημερινής). Για όσους σήμερα δεν έχουν ως κύρια ασχολία την εργασία	38
Χαρακτηριστικά κυριας εργασίας. Για όσους σήμερα έχουν ως κύρια ασχολία την εργασία τους	41
Ιστορικό εργασίας	42
Εισόδημα μισθωτών, Παροχή αυτοκινήτου της επιχείρησης, Άλλες παροχές σε είδος	43
Εισόδημα από αυτοασχόληση	46
Εισόδημα από επενδύσεις	50
Ιδιωτικές συντάξεις	50
Επιδοτήσεις- επιδόματα - παροχές - δάνεια	50
Κοινωνική βοήθεια.....	51
ΕΚΑΣ	51
Εισόδημα από ενοίκια	52
Οικογενειακά επιδόματα και παροχές.....	53
Παροχή βοήθειας σε / και από τρίτους	55
Επιδομώτα κοινωνικής προστασίας-συντάξεις εκπαιδευτικά επιδόματα	56
Επιδόματα ανεργίας/ επαγγελματικής επιμόρφωσης	56
Συντάξεις.....	57
Συντάξεις - βοηθήματα από το /τη σύζυγο	58
Επιδόματα- βοηθήματα ασθενείας	58
Συντάξεις - επιδόματα / βοηθήματα αναπηρίας - ανικανότητας.....	59
Επαιδευτικές παροχές.....	60
Φόροι εισοδήματος, μειώσεις φορολογητέου εισοδήματος και φόρου	60
Εισοδήματα σε είδος	63
Οικονομικές δυνατότητες.....	63
Διάρκεια και ημερομηνία συνεντεύξης.....	64
Έλεγχος και αποστολή υλικού από τις Υ.Σ.Ν. στην Κ.Υ.....	64

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

Η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (European Union - Statistics on Income and Living Conditions, στο εξής EU-SILC) είναι μέρος ενός κοινοτικού στατιστικού προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντικατέστησε, από το 2003, το Ευρωπαϊκό Πάνελ Νοικοκυριών (European Community Household Panel, ECHP).

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η μελέτη, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση, κυρίως, με το εισόδημά τους. Η έρευνα αποτελεί την πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη (συνιστώσες), τη συγχρονική (cross sectional) και τη διαχρονική (longitudinal) συνιστώσα. Η συγχρονική συνιστώσα της έρευνας αναφέρεται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή ή περίοδο, ενώ η διαχρονική αναφέρεται στις αλλαγές, που παρουσιάζονται σε ατομικό επίπεδο σε χρονικό διάστημα τριών ή τεσσάρων ετών.

Η συγκρισιμότητα των στοιχείων επιβάλλει σε όλες τις χώρες-μέλη, κατά το σχεδιασμό και την κατάρτιση των ερωτηματολογίων, να ληφθούν υπόψη οι οδηγίες και τα ερωτηματολόγια της Eurostat, αφού προσαρμοστούν στις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Νομική βάση

Η παρούσα έρευνα διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και διέπεται από τις διατάξεις του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου με αριθ. 1177/2003, καθώς και των πέντε (5) εφαρμοστικών κανονισμών του που αφορούν στη μέθοδο δειγματοληψίας και τους κανόνες ανίχνευσης, στις βασικές έννοιες και ορισμούς, στον κατάλογο των ετήσιων κύριων μεταβλητών, στη συλλογή των δεδομένων και στις διαδικασίες τεκμαρτής εκτίμησης μη συλλεγέντων στοιχείων και στις εκθέσεις ποιότητας. Επιπρόσθετα, κάθε χρόνο η έρευνα συνεπικουρείται και από τον εφαρμοστικό κανονισμό που αφορά στις ετήσιες δευτερεύουσες μεταβλητές.

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν ορισμένα κοινωνικο-οικονομικά μεγέθη, που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού, ώστε η Χώρα μας να είναι σε θέση να υπολογίσει και να καταρτίσει τους διαρθρωτικούς δείκτες κοινωνικής συνοχής και να παράγει συστηματικές στατιστικές σχετικά με το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών σε εθνικό επίπεδο.

Τα στοιχεία που θα προκύψουν από την έρευνα θα χρησιμοποιηθούν για να μελετηθούν οι εισοδηματικές ανισότητες, οι ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός και άλλα παρόμοια φαινόμενα. Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής βοηθούν επίσης, στη διαμόρφωση και στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής της Χώρας μας.

Κυριότεροι δείκτες κοινωνικής συνοχής είναι ο κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (στις οποίες δεν περιλαμβάνονται οι συντάξεις γήρατος και χηρείας), ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (στις οποίες περιλαμβάνονται οι συντάξεις γήρατος και χηρείας), η εισοδηματική ανισότητα (S80/S20), το βάθος του κινδύνου φτώχειας κλπ.

Για το σκοπό αυτό συγκεντρώνονται στοιχεία για το νοικοκυριό, γενικά, αλλά και για τα μέλη του νοικοκυριού, ειδικότερα, που αφορούν:

- στο εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχεται (εργασία, περιουσία, συντάξεις, κοινωνικά επιδόματα κλπ.)
- στην απασχόληση
- στις συνθήκες στέγασης (ποιότητα κατοικίας, ανέσεις κλπ.)
- στην οικονομική κατάσταση
- στην αποστέρωση αγαθών
- στο επίπεδο εκπαίδευσης και
- στην κατάσταση της υγείας των μελών του νοικοκυριού

Κάλυψη

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της Χώρας με τα μέλη τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Εξαιρούνται από την έρευνα:

- Οι συλλογικές κατοικίες, όπως π.χ. ξενοδοχεία, πανσιόν, νοσοκομεία, γηροκομεία, στρατόπεδα, αναμορφωτήρια κλπ. Συλλογικές κατοικίες θα θεωρηθούν και τα νοικοκυριά που παρέχουν στέγη με διατροφή σε άνω των πέντε τροφίμους.
- Τα νοικοκυριά με μέλη ξένους υπηκόους, που υπηρετούν σε ξένες διπλωματικές αποστολές.

Σχεδιασμός της έρευνας

Η έρευνα είναι δειγματοληπτική, με σχεδιασμό *rotational integrated design*, που επιλέχθηκε ως ο πλέον κατάλληλος για ενιαία συγχρονική και διαχρονική έρευνα. Η τελική δειγματοληπτική μονάδα είναι το νοικοκυριό. Οι μονάδες ανάλυσης είναι τα νοικοκυριά και τα μέλη τους.

Η διαχρονική δομή του δείγματος διακρίνεται σε τέσσερα εναλλασσόμενα υπο-δείγματα (panels), καθένα από τα οποία είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού και διαρκεί τέσσερα χρόνια. Για κάθε δύο διαδοχικά χρόνια υπάρχει μερική επικάλυψη (75%) των panels. Κάθε χρόνο ένα panel εγκαταλείπει το δείγμα και ένα νέο panel επιλέγεται. Το σχήμα εναλλαγής άρχισε από τον πρώτο χρόνο (2003). Για να υπάρξει πλήρες δείγμα τον πρώτο χρόνο της έρευνας, τα τέσσερα panels άρχισαν ταυτόχρονα. Για τη διαχρονική συνιστώσα του EU-SILC, τα άτομα που επιλέγονται αρχικά ερευνώνται για περίοδο τεσσάρων χρόνων ίση με τη διάρκεια του κάθε panel.

Το αρχικό δείγμα της έρευνας EU-SILC (έτος 2003) είχε προσδιοριστεί σε 8.000, περίπου, νοικοκυριά, ώστε να επιτευχθεί το “ελάχιστο αποτελεσματικό μέγεθος δείγματος” των 4.750 και 3.500 νοικοκυριών για τη συγχρονική και διαχρονική συνιστώσα της έρευνας, αντίστοιχα, όπως ορίζει ο κανονισμός της Eurostat. Ο προσδιορισμός αυτός του δειγματικού μεγέθους στηρίχθηκε σε πρόβλεψη ποσοστού ανταπόκρισης τουλάχιστον 75% και τιμής design effect ίσης, περίπου, με 1,3.

Η έρευνα EU-SILC βασίζεται σε δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία νοικοκυριών από πλαίσιο δειγματοληψίας, που έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού του 2001 και καλύπτει πλήρως τον πληθυσμό αναφοράς.

Ο σχεδιασμός της δειγματοληψίας περιλαμβάνει δύο επίπεδα στρωμάτωσης:

- ι) Το πρώτο επίπεδο είναι γεωγραφική στρωμάτωση, που βασίζεται στο διαμερισμό της Χώρας στις Περιφέρειες, που αντιστοιχούν στο Ευρωπαϊκό επίπεδο διαμέρισης NUTS II, ενώ τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης συγκροτούν χωριστά γεωγραφικά στρώματα.
- ιι) Το δεύτερο επίπεδο στρωμάτωσης είναι η ταξινόμηση των οικισμών, μέσα σε κάθε Περιφέρεια, σε τέσσερις κατηγορίες αστικότητας, σύμφωνα με το μέγεθος του πληθυσμού τους. Η στρωμάτωση των δύο μεγάλων πολεοδομικών συγκροτημάτων έγινε κατά απογραφικές εποπτείες. Η περιφέρεια Πρωτεύουσας και το Πολεοδομικό συγκρότημα χωρίστηκαν σε 31 και 9 ισομεγέθη στρώματα, αντίστοιχα.

Το δείγμα των ιδιωτικών νοικοκυριών επιλέγεται σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο, ένα τυχαίο δείγμα μονάδων επιφανείας (κατοικημένων γεωγραφικών περιοχών, που περικλείονται από φυσικά ή τεχνητά όρια) επιλέγεται με συστηματική δειγματοληψία από κάθε τελικό στρώμα με πιθανότητα επιλογής της κάθε μονάδας αναλογική του αριθμού των ιδιωτικών νοικοκυριών που αυτή περιέχει. Στο δεύτερο στάδιο, ένα συστηματικό τυχαίο δείγμα ιδιωτικών νοικοκυριών επιλέγεται με δεδομένο δειγματοληπτικό κλάσμα, από το σύγχρονο πληθυσμό των νοικοκυριών (με βάση προμέτρηση που γίνεται στο πεδίο) κάθε επιλεγμένης μονάδας επιφανείας.

II. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥΣ

Ερωτηματολόγια και λοιπά έντυπα

Οι πληροφορίες θα συγκεντρωθούν με τα παρακάτω ερωτηματολόγια /έντυπα:

- Μητρώο Νοικοκυριού (ΕΡ. ΕΙΣ. 1)
- Μητρώο Μελών (ΕΡ. ΕΙΣ. 2)
- Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού (ΕΡ. ΕΙΣ. 3)
- Ερωτηματολόγιο Μέλους (ΕΡ. ΕΙΣ.4) και
- Ad hoc module «Στέριση νοικοκυριών από υλικά αγαθά» (ΕΡ. ΕΙΣ. 5), το οποίο θα χρησιμοποιηθεί μόνο στην έρευνα έτους 2009.

Επισημαίνεται ότι στο πρόγραμμα εισαγωγής δεδομένων, το Μητρώο Νοικοκυριού και το Μητρώο Μελών του νοικοκυριού θα εμφανίζεται ως ένα ερωτηματολόγιο, ενώ στην έντυπη μορφή είναι δύο ανεξάρτητα ερωτηματολόγια.

Στην έρευνα θα χρησιμοποιηθούν και τα εξής βοηθητικά έντυπα:

- Χαρτογραφικό σχεδιάγραμμα της Μονάδας Επιφανείας
- Αποσπάσματα του Μητρώου Νοικοκυριών των επαναλαμβανόμενων Μονάδων Επιφανείας
- Κατάλογος κατοικιών των νοικοκυριών του νέου δείγματος
- Ενημερωτική επιστολή προς τα νοικοκυριά
- Ειδοποίηση

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

Τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων

Οι απαντήσεις που θα δοθούν στα ερωτήματα:

- Καταχωρούνται με έναν από τους κωδικούς που περιγράφονται κάτω από τις στήλες του Μητρώου Μελών
- Σημειώνονται με ένα **X** στο ανάλογο τετραγωνίδιο, όπως π.χ. ερωτήματα με απάντηση *Ναι* ή *Όχι*, ερωτήματα με δύο ή περισσότερες κλειστού τύπου απαντήσεις κλπ.
- Γράφονται αριθμητικά σε φαντρία.
Παράδειγμα: έτος.....|2|0|0|8| ή ώρες... |4|5| ή αριθμός μηνών... |0|8|
- Καταγράφονται αριθμητικά, όπως π.χ. το εισόδημα σε ένα φαντρίο ή με την ένδειξη X στην αντίστοιχη εισοδηματική κατηγορία.

Παραδείγματα:

- Μικτό ποσό ..... € | 1.200,00 | ή

- Από 1.000 μέχρι κάτω από 3.000 € ..... |0|2|

- Σημειώνονται στην κενή γραμμή με λέξεις που αποδίδουν την αναλυτική πληροφορία, όπως το επάγγελμα, τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας κλπ.

Παράδειγμα: βοηθός λογιστή

- Σημειώνονται με ένα X στο αντίστοιχο τετραγωνίδιο και λεκτικά, όπως στα επιδόματα κλπ.

Παράδειγμα: Άλλες παροχές – επιδόματα, δηλαδή: Επίδομα μητρότητας ανασφαλιστών

Ακόμα υπάρχουν ορισμένα βοηθητικά ερωτήματα τα οποία συμπληρώνονται, ελέγχονται και συσχετίζονται από τον ερευνητή σύμφωνα με τις απαντήσεις που έχει δώσει ο ερευνώμενος σε προηγούμενα ερωτήματα ή κατόπιν προσωπικής διαπίστωσης. Τα ερωτήματα αυτά αποτελούν τον οδηγό του ερευνητή για τη συμπλήρωση των άλλων ερωτημάτων.

Τέλος, τα βέλη (→) υποδεικνύουν στον ερευνητή τον αριθμό της επόμενης ερώτησης, με την οποία θα συνεχίσει τη συνέντευξη.

Τεχνική συνέντευξης

Η επιτυχία της έρευνας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα του ερευνητή να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τα μέλη του νοικοκυριού έτσι ώστε να συγκεντρώσει τις πληροφορίες που απαιτούνται με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια. Ο ερευνητής πρέπει να καταβάλλει προσπάθεια, ώστε τα μέλη του νοικοκυριού να κατανοήσουν πλήρως τη σημασία που έχει αυτή η έρευνα για τη Χώρα μας και για τους ίδιους τους ερευνωμένους. Επομένως, πριν αρχίσει την έρευνα στα νοικοκυριά, θα πρέπει να έχει μελετήσει προσεκτικά τις οδηγίες και τα ερωτηματολόγια της έρευνας και να γνωρίζει, επακριβώς, τι ζητά από το νοικοκυριό και σε τι αποβλέπει η έρευνα.

Επίσης, θα πρέπει να τονίσει ιδιαίτερα ότι τα στοιχεία της έρευνας είναι **ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ**, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 3267/56 και 2392/96, και ότι κανείς άλλος δε θα λάβει γνώση αυτών, ότι τιμωρείται αυστηρά ο ερευνητής που τυχόν θα αποκαλύψει πληροφορίες που αφορούν στο νοικοκυριό και ότι με τα στοιχεία όλων των νοικοκυριών μαζί θα καταρτιστούν διαρθρωτικοί δείκτες που αφορούν στη φτώχεια, στη συνεχιζόμενη φτώχεια, στον κοινωνικό αποκλεισμό, στη μισθολογική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών κλπ., καθώς και συγκεντρωτικοί στατιστικοί πίνακες, που θα εμφανίζουν μέσους όρους των εισοδημάτων και άλλα σχετικά στοιχεία.

Διευκρινίζεται ότι σύμφωνα με το Ν.2472/97 για την «**Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**» η επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων που συλλέγονται με την έρευνα πραγματοποιείται για **ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς**, τηρείται η ανωνυμία (τα δεδομένα συγκεντρώνονται σε ανώνυμα αρχεία) και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

III. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Στο τμήμα αυτό αναλύονται οι βασικές έννοιες και οι ορισμοί που θα χρησιμοποιηθούν στην έρευνα.

Κατοικία

Είναι ένας χώρος από την κατασκευή του χωριστός και ανεξάρτητος, που κτίστηκε ή μετατράπηκε για να καλύψει στεγαστικές ανάγκες ή που χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία κατά τη διάρκεια της έρευνας, ακόμη και αν δεν κατασκευάστηκε για το σκοπό αυτό.

Κατοικίες θεωρούνται:

- Μία μονοκατοικία, ένα διαμέρισμα διπλοκατοικίας ή πολυκατοικίας ή συγκροτήματος κατοικιών
- Ένα κατοικούμενο δωμάτιο ή σειρά δωματίων, όπου διαμένει το νοικοκυριό
- Μία αποθήκη, καλύβα, παράγκα ή οποιοσδήποτε άλλος στεγασμένος χώρος, που κατά τη διάρκεια της έρευνας χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία.

Δε θεωρούνται κατοικίες:

- Οι χώροι που κατασκευάστηκαν για κατοικία, αλλά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για άλλους σκοπούς (*επαγγελματική στέγη*), π.χ. διαμερίσματα που χρησιμοποιούνται ως εργαστήρια, ιατρεία κλπ.

Νοικοκυριό

Νοικοκυριό είναι ένα άτομο που ζει μόνο του σε μία κατοικία **ή** μία ομάδα ατόμων, συγγενικών ή μη, τα οποία διαμένουν στην ίδια κατοικία και εξασφαλίζουν από κοινό προϋπολογισμό τη διατροφή τους και άλλα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους. Τα μέλη του νοικοκυριού συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων.

Πιο συγκεκριμένα:

Μονοπρόσωπα νοικοκυριά:

- Ένα άτομο που ζει σε μία κατοικία ή σε ένα δωμάτιο κατοικίας και προμηθεύεται μόνο του τα απαραίτητα είδη για τη συντήρησή του.
- Δύο ή περισσότερα άτομα συγγενικά ή μη, τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία, αλλά δεν προμηθεύονται από κοινού τα απαραίτητα για τη συντήρησή τους, το καθένα από αυτά έχει την αποκλειστική χρήση ενός τουλάχιστον δωματίου και δε χρησιμοποιούν κάποιον κύριο κοινό χώρο (*καθιστικό, γραφείο - όχι όμως χωλ- κλπ.*).

Πολυπρόσωπα νοικοκυριά:

- Ένα ζευγάρι μόνο του ή γονείς με τα παιδιά τους ή ένας από τους γονείς με τα παιδιά του.
- Ένα ζευγάρι με ή χωρίς παιδιά, οι γονείς του ζευγαριού και η εσωτερική οικιακή βοηθός, αν υπάρχει και προτίθεται να παραμείνει για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών.
- Δύο ή περισσότερα άτομα, όχι απαραίτητα συγγενικά μεταξύ τους, τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία και προμηθεύονται από κοινού τα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους.
- Μία οικογένεια με έναν έως πέντε -το πολύ- οικοτρόφους.

Μέλη του νοικοκυριού

Τα άτομα που αποτελούν το νοικοκυριό καλούνται μέλη του νοικοκυριού. Αυτά μπορεί να διαμένουν, συνήθως, στο νοικοκυριό ή να απουσιάζουν προσωρινά από αυτό.

Άτομα που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό θεωρούνται τα άτομα που κατά το χρονικό διάστημα των τελευταίων 6 μηνών πέρασαν τις περισσότερες ώρες της ημέρας και της νύκτας στο συγκεκριμένο νοικοκυριό.

Άτομα που προσωρινά απουσιάζουν από το νοικοκυριό, είτε επειδή βρίσκονται σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό είτε σε συλλογική κατοικία (π.χ. νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ.), θα θεωρηθούν μέλη και θα καταγραφούν ως μέλη του νοικοκυριού, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που αναφέρονται πιο κάτω.

Μέλη του νοικοκυριού θεωρούνται και καταγράφονται στο Μητρώο Μελών του Νοικοκυριού οι παρακάτω κατηγορίες ατόμων:

- **Συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (άγαμα και έγγαμα παιδιά, γονείς υπευθύνου, εγγόνια, άλλοι συγγενείς κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών, λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Μη συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (σύντροφοι κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται από αυτές, λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Άτομα (μέχρι 5) που συγκατοικούν σε μία κατοικία ως ενοικιαστές** και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών, λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε διέμειναν ή προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών.
- **Φιλοξενούμενοι του νοικοκυριού**, συγγενείς ή μη, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε διέμειναν ή προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών.
- **Βοηθητικό προσωπικό**, που διαμένει στην κατοικία, κατά τη διάρκεια της έρευνας, δεν έχει αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία και διέμειναν ή προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών. Η εξωτερική βοηθός (παραδουλεύτρια) δε θεωρείται μέλος του νοικοκυριού και δεν ερευνάται.
- **Τα άτομα που απουσιάζουν για μικρό χρονικό διάστημα** (σε διακοπές, για εργασία, σπουδές κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών,

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία και απουσίαζαν ή αναμένεται να απουσιάσουν συνολικά από την κατοικία τους για χρονικό διάστημα μικρότερο των έξι (6) μηνών.

- **Οι μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές** που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και οι **στρατιώτες**, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, **ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που προτίθενται να απουσιάσουν** και κατά τη διάρκεια της έρευνας **δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία**, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού και οι οποίοι συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Συγγενικά άτομα που απουσιάζουν για μεγάλο χρονικό διάστημα** (π.χ. ναυτικοί, υπάλληλοι σιδηροδρόμων, υπεραστικών λεωφορείων, δημόσιοι υπάλληλοι εκτός έδρας κλπ.), που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών, λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού, **ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα** που απουσιάζουν, και κατά τη διάρκεια της έρευνας **δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία**, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού και συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Τα άτομα που διατηρούν οικογενειακούς δεσμούς και απουσιάζουν προσωρινά** δηλαδή βρίσκονται προσωρινά στο νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ., που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών, λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, έχουν οικονομικούς δεσμούς με το νοικοκυριό και **απουσίαζαν ή αναμένεται να απουσιάσουν συνολικά από την κατοικία τους για χρονικό διάστημα μικρότερο των έξι (6) μηνών**.

Έννοιες που χρησιμοποιούνται στην έρευνα (Μητρώο Νοικοκυριού) είναι οι κάτωθι:

Αρχικά νοικοκυριά είναι το σύνολο των νοικοκυριών που επιλέγησαν πριν τη διενέργεια του πρώτου κύματος της έρευνας. Ως αρχικά νοικοκυριά θα θεωρηθούν και τα νοικοκυριά με rotation 1 (τα οποία πρωτοεπιλέγησαν κατά το τρέχον, έκτο κύμα).

Θυγατρικά νοικοκυριά είναι το σύνολο των νοικοκυριών που δημιουργούνται από ένα άτομο δείγματος το οποίο μετακινείται εντός της Χώρας.

Άτομο/α δείγματος θεωρούνται το/τα μέλος/η που απαρτίζουν τα αρχικά νοικοκυριά ηλικίας 14 ετών και άνω κατά την επιλογή του δείγματος.

Νοικοκυριό δείγματος θεωρείται το νοικοκυριό που περιλαμβάνει ένα τουλάχιστον μέλος δείγματος ηλικίας 16 ετών και άνω. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην περίπτωση κατά την οποία μέλος δείγματος ηλικίας κάτω των 16 ετών μετακινείται σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό εντός της Χώρας. Έτσι επειδή, λόγω ηλικίας, το μέλος δείγματος / παιδί δε συμπληρώνει Ερωτηματολόγιο Μέλους, στο Μητρώο Νοικοκυριού στο Τμήμα Α καταχωρείται ο κωδικός 8 «θυγατρικό», στο Τμήμα Β1 ο κωδικός 11 «εντοπίστηκε η κατοικία» και στο Τμήμα Γ «Αποτελέσματα Συνέντευξης Νοικοκυριού» ο κωδικός 24 «Το Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού δε συμπληρώθηκε για άλλους λόγους (κανείς δε μιλάει την ελληνική γλώσσα, είναι αναλφάβητοι, δεν περιέχεται μέλος δείγματος ηλικίας >=16 ετών κλπ.)».

Εισόδημα

Το εισόδημα, είναι μία από τις σπουδαιότερες μεταβλητές της έρευνας, δεδομένου ότι αποτελεί το βασικότερο παράγοντα στη διαμόρφωση των συνθηκών διαβίωσης του νοικοκυριού.

Εισόδημα θεωρείται το σύνολο των απολαβών σε χρήμα ή και σε είδος του ατόμου ή ολόκληρου του νοικοκυριού, που προέρχονται από εργασία ή και άλλες πηγές.

Εισοδήματα θεωρούνται οι μισθοί, οι συντάξεις, τα κέρδη από γεωργικές, κτηνοτροφικές, εμπορικές κλπ. επιχειρήσεις, τα έσοδα από ενοικίαση ακίνητης περιουσίας, από τόκους και μερίσματα, από κοινωνικά επιδόματα κλπ.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι ο υπολογισμός του διαθέσιμου εισοδήματος, δηλαδή του εισοδήματος που, κατά τη περίοδο αναφοράς του εισοδήματος (έτος 2008), το νοικοκυριό έχει στη διάθεσή του και το οποίο είναι το σύνολο των καθαρών αποδοχών από όλες τις πηγές εισοδήματος μετά την αφαίρεση των τυχόν παροχών προς άλλα νοικοκυριά. Στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθεί και ο φόρος που ενδεχομένως επιστράφηκε και αφορούσε στην εκκαθάριση των εισοδημάτων του προηγούμενου έτους. Ως καθарές θεωρούνται οι αποδοχές μετά την αφαίρεση του φόρου και των ποσών που καταβάλλονται για τις υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές.

Επισημαίνεται ότι στόχο της έρευνας αποτελεί η συλλογή των μεικτών αποδοχών από κάθε πηγή, προκειμένου να διερευνηθεί η επίδραση των φόρων στην ανακατανομή του εισοδήματος.

Ο υπολογισμός του συνολικού ακαθάριστου εισοδήματος και ανά συνιστώσα θα υπολογιστεί με «μοντέλο μετατροπής του καθарου σε ακαθάριστο εισόδημα» που έχει καταρτιστεί από την ΕΣΥΕ και το Πανεπιστήμιο της Σιένα (Ιταλία).

Πηγές εισοδήματος

Προκειμένου να υπολογιστεί το διαθέσιμο εισόδημα, ζητείται το καθарό εισόδημα κατά πηγή, για κάθε μέλος 16 ετών και άνω. Όλες οι συνιστώσες του εισοδήματος ζητούνται σε ατομικό επίπεδο. Για τις ανάγκες της έρευνας τα εισοδήματα από ακίνητη περιουσία, από επενδύσεις, τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα στέγασης, οι τόκοι στεγαστικού δανείου, η κοινωνική βοήθεια, το εισόδημα ηλικίας κάτω των 16 ετών καθώς και οι χρηματικές παροχές από και προς άλλα νοικοκυριά μετατρέπονται σε εισοδήματα νοικοκυριού. Επίσης, ζητούνται πληροφορίες απαραίτητες για τη μετατροπή των εισοδημάτων από καθарά σε μικτά και αντίστροφα.

Περίοδοι αναφοράς

Τα χρονικά διαστήματα, στα οποία αναφέρονται τα διάφορα στοιχεία που ζητούνται κατά την έρευνα, αποκαλούνται **περίοδοι αναφοράς**. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιούνται οι παρακάτω περίοδοι αναφοράς:

Για τα ενοίκια, τα εισοδήματα, τους φόρους και τις εισφορές για ασφάλιση:

- **Ο τρέχων μήνας** (ενοίκιο και τεκμαρτό ενοίκιο κατοικίας)
- **Το προηγούμενο ημερολογιακό έτος**, δηλαδή το 2008 (εισοδήματα μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων, κοινωνικά επιδόματα, συντάξεις, οικονομική βοήθεια από και προς τρίτους, εισοδήματα από επενδύσεις, φόροι κλπ.)

Για την απασχόληση και την ανεργία:

- **ημέρα διενέργειας της έρευνας** (κύρια ασχολία, οικογενειακή κατάσταση)
- **2 εβδομάδες**, μετά την ημέρα διενέργειας της έρευνας (δυνατότητα ανάληψης εργασίας)
- **12 τελευταίοι μήνες**, πριν την ημέρα διενέργειας της έρευνας (αλλαγή εργασίας)

Για την υγεία:

- **12 τελευταίοι μήνες**, πριν από την ημέρα διενέργειας της έρευνας (ιατρικές επισκέψεις σε ειδικευμένο γιατρό ή οδοντίατρο).
- της έρευνας (ιατρικές επισκέψεις σε ειδικευμένο γιατρό ή οδοντίατρο).

IV. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΜΗΤΡΩΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

Γενικά

Το Μητρώο Νοικοκυριού είναι το πρώτο ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται από τον ερευνητή.

Με το έντυπο "Μητρώο Νοικοκυριού" συλλέγονται:

- Το ονοματεπώνυμο του υπευθύνου, η ταχυδρομική διεύθυνση της κατοικίας και ο αριθμός τηλεφώνου του νοικοκυριού (στο εξώφυλλο του εντύπου).
- Πληροφορίες για τη δυνατότητα ή μη εντοπισμού της κατοικίας.
- Το αποτέλεσμα της συνέντευξης με το νοικοκυριό.

Τρόπος συμπλήρωσης

Το Μητρώο Νοικοκυριού συμπληρώνεται για κάθε νοικοκυριό.

Στο εξώφυλλο, τόσο του Μητρώου Νοικοκυριού όσο και των υπόλοιπων ερωτηματολογίων της έρευνας, καταχωρείται ο Κωδικός του Νοικοκυριού, που αποτελείται από τρία τμήματα με 10, συνολικά, ψηφία. Το πρώτα έξι ψηφία είναι ο Κωδικός της Μονάδας Επιφανείας, τα επόμενα δύο δηλώνουν αν το νοικοκυριό είναι αρχικό ή θυγατρικό -είναι δε για τα αρχικά νοικοκυριά και για όσα ερευνώνται για πρώτη φορά μηδέν-μηδέν (00), ενώ για τα θυγατρικά νοικοκυριά 01, 02 κ.ο.κ.- και τα τελευταία δύο ψηφία είναι ο αύξων αριθμός του νοικοκυριού μέσα στη Μονάδα Επιφανείας.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι απλή και δε χρειάζεται συνεργασία με το ερυνόμενο νοικοκυριό, αφού ο ερευνητής οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται αφορούν στον εντοπισμό του νοικοκυριού, στον εντοπισμό της κατοικίας και στο αποτέλεσμα της συνέντευξης με το νοικοκυριό.

Επισημαίνεται ότι η καταγραφή του τηλεφώνου είναι απαραίτητη για πιθανό έλεγχο των στοιχείων και τη χρησιμοποίηση του δείγματος σε τηλεφωνική έρευνα.

Εντοπισμός νοικοκυριού

Οι πληροφορίες του τμήματος αυτού σχετίζονται με το προηγούμενο κύμα της έρευνας. Ειδικότερα:

Κωδικός 1: αν το νοικοκυριό παραμένει στην ίδια ταχυδρομική διεύθυνση. Προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη ενός τουλάχιστον μέλους δείγματος στο νοικοκυριό.

Κωδικός 2: αν το νοικοκυριό μετακινήθηκε ολόκληρο σε άλλη διεύθυνση, εντός της Χώρας. Προϋπόθεση αποτελεί η επικοινωνία με το νοικοκυριό στη νέα αυτή διεύθυνση να είναι εφικτή (δηλαδή στο τμήμα Β1 που ακολουθεί καταχωρείται ο κωδικός 11).

Σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή η νέα διεύθυνση του νοικοκυριού δεν είναι δυνατόν να βρεθεί, θα καταχωρείται στο τμήμα Α2 ο κωδικός 11 (μη ανιχνεύσιμο). Επίσης εάν δηλαδή η νέα διεύθυνση του νοικοκυριού δεν είναι δυνατόν να προσεγγιστεί (λόγω καιρικών συνθηκών) θα καταχωρείται στο τμήμα Α2 ο κωδικός 7.

Ο ερευνητής καταχωρεί στον πίνακα που ακολουθεί τη νέα διεύθυνση του νοικοκυριού και:

- αν ο ίδιος πρόκειται να το ερευνήσει, απαντά στο υποερώτημα α. και συμπληρώνει τα Τμήματα Β1 (υποχρεωτικά κωδικός 11) και Γ.
- αν άλλος ερευνητής θα διενεργήσει την έρευνα, απαντά στο υποερώτημα β. και στέλνει με FAX στο Τμήμα τη σελίδα αυτή (σελίδα 2). Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση αυτή ο πρώτος ερευνητής δε θα καταχωρήσει το Μητρώο Νοικοκυριού στον υπολογιστή. Το Μητρώο Νοικοκυριού θα καταχωρηθεί στον υπολογιστή μόνο από τον ερευνητή από τον οποίο θα διενεργηθεί η έρευνα.

Κωδικός 3: αν όλο το νοικοκυριό μετακινήθηκε σε συλλογική κατοικία ή σε ίδρυμα εντός της Χώρας.

Κωδικός 4: αν όλο το νοικοκυριό μετακινήθηκε σε ιδιωτική κατοικία εκτός Χώρας.

Κωδικός 5: αν όλα τα μέλη του νοικοκυριού απεβίωσαν.

Κωδικός 6: όταν κανένα από τα εναπομείναντα (π.χ. λόγω θανάτου) μέλη του νοικοκυριού δεν είναι άτομα δείγματος. Ο ίδιος κωδικός καταχωρείται και για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες π.χ. το ένα από τα δύο μέλη του νοικοκυριού απεβίωσε, ενώ το άλλο πήγε σε γηροκομείο.

Κωδικός 7: καταχωρείται στις περιπτώσεις που το νοικοκυριό μετακινήθηκε ολόκληρο σε άλλη διεύθυνση, η οποία όμως δεν είναι δυνατόν να προσεγγιστεί (π.χ. λόγω καιρικών συνθηκών).

Κωδικός 11: καταχωρείται στις περιπτώσεις που το νοικοκυριό μετακινήθηκε ολόκληρο σε άλλη διεύθυνση, η οποία δεν μπορεί να βρεθεί (μη υπαρκτή διεύθυνση, άγνωση διεύθυνση).

Κωδικός 8: για τα θυγατρικά νοικοκυριά που δημιουργήθηκαν από το προηγούμενο κύμα μέχρι σήμερα (έτος 2009) και τα οποία δεν αποτελούν αρχικά νοικοκυριά.

Κωδικός 9: για τα νοικοκυριά που προστέθηκαν στο δείγμα για το κύμα αυτό (και δεν είναι θυγατρικά) και των οποίων το τρίτο ψηφίο του κωδικού είναι δύο (2).

Κωδικός 10: όταν τα μέλη δείγματος διαφορετικών νοικοκυριών δείγματος ενώνονται και σχηματίζουν ένα νέο νοικοκυριό. Ο κωδικός θα καταχωρηθεί για το νοικοκυριό που μετακόμισε και δε ζει πια στην ίδια διεύθυνση, ενώ για το νοικοκυριό δείγματος στο οποίο εγκαταστάθηκε το πρώτο νοικοκυριό, καταχωρείται ο κωδικός 1.

Εντοπισμός κατοικίας

Ο ερευνητής με τα στοιχεία που διαθέτει από τον Κατάλογο των προς έρευνα νοικοκυριών, δηλαδή την ταχυδρομική διεύθυνση (περιοχή, οδός, αριθμός), θα προσπαθήσει να εντοπίσει την κατοικία του νοικοκυριού που πρόκειται να ερευνηθεί.

Κατά την προσπάθεια εντοπισμού της κατοικίας μπορεί να παρουσιαστούν οι πιο κάτω περιπτώσεις:

(i) να εντοπιστεί η κατοικία στη συγκεκριμένη διεύθυνση και να είναι εφικτή η επικοινωνία με το νοικοκυριό (Τμήμα Β1 - κωδικός 11).

Η απάντηση είναι ανεξάρτητη από το αποτέλεσμα που θα έχει η επικοινωνία με το νοικοκυριό, αν δηλαδή το νοικοκυριό συμμετάσχει, αρνηθεί να συμμετάσχει στην έρευνα, απουσιάζει προσωρινά, δεν μπορεί να συμμετάσχει για λόγους υγείας κλπ.

Ερευνητέο νοικοκυριό θεωρείται:

α) **για τα νοικοκυριά που ερευνώνται για πρώτη φορά (rotation 2)**, το νοικοκυριό το οποίο, κατά τη διενέργεια της έρευνας, διαμένει στην κατοικία, ανεξάρτητα αν το ονοματεπώνυμο του υπευθύνου του νοικοκυριού διαφέρει από αυτό που αναγράφεται στον Κατάλογο (αν πρόκειται, δηλαδή, για άλλο νοικοκυριό).

β) **για τα νοικοκυριά που ερευνήθηκαν και στο προηγούμενο κύμα**, το συγκεκριμένο νοικοκυριό που αναζητείται και

γ) **για θυγατρικά νοικοκυριά**, το νοικοκυριό που δημιουργήθηκε από το /τα μέλος /η που μετακινήθηκε/ καν.

(ii) η επικοινωνία με το νοικοκυριό στην κατοικία της συγκεκριμένης ταχυδρομικής διεύθυνσης να μην είναι εφικτή (Τμήμα Β2) διότι:

- η κατοικία δεν μπορεί να εντοπιστεί με τα υπάρχοντα στοιχεία από τον κατάλογο κατοικιών (περιοχή, οδός, αριθμός) – **κωδικός 21**
- δεν είναι δυνατή η πρόσβαση στην κατοικία στη συγκεκριμένη ταχυδρομική διεύθυνση λόγω πλημμύρας, χιονιών, μη προσπελάσιμων δρόμων κλπ. – **κωδικός 22**
- το κτίριο στη συγκεκριμένη διεύθυνση έχει καταδαφιστεί, έχει διατεθεί για επαγγελματική χρήση (κατάστημα, επιχείρηση) ή δευτερεύουσα κατοικία ή η κατοικία είναι κενή λόγω επισκευής, θανάτου των ενοίκων κλπ. – **κωδικός 23**.

Στις προαναφερθείσες περιπτώσεις όπου η επικοινωνία με το νοικοκυριό δεν είναι εφικτή, η έρευνα ολοκληρώνεται και δε συμπληρώνονται τα υπόλοιπα ερωτηματολόγια.

Αποτελέσματα συνέντευξης νοικοκυριού

Στο Τμήμα αυτό η απάντηση θα καταχωρείται σε σχέση με το αν συμπληρώθηκε ή όχι το Ερωτηματολόγιο του Νοικοκυριού.

Οι κωδικοί που θα καταχωρούνται είναι κατά περίπτωση:

Κωδικός 11: Το Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού συμπληρώθηκε.

Κωδικός 21: Το νοικοκυριό αρνήθηκε να συνεργαστεί.

Κωδικός 22: Το νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά (σε διακοπές, για εργασία, κλπ.).

Η απουσία θα πρέπει να διαρκεί όλο το χρονικό διάστημα διενέργειας της έρευνας (3 μήνες).

Κωδικός 23: Δεν είναι δυνατή η επικοινωνία λόγω χρόνιας ασθένειας ή ανικανότητας.

Κωδικός 24: Δεν είναι δυνατή η επικοινωνία για άλλους λόγους (κανείς δε μιλάει την ελληνική γλώσσα, είναι αναλφάβητοι, δεν περιέχεται μέλος δείγματος ηλικίας ≥ 16 ετών κλπ.)

Στην περίπτωση που καταχωρούνται οι κωδικοί 21, 22, 23 ή 24, η έρευνα ολοκληρώνεται και το προς έρευνα νοικοκυριό δεν αντικαθίσταται με άλλο.

Επισημαίνεται ότι στην έρευνα **δε γίνονται αντικαταστάσεις** ανεξάρτητα από το λόγο για τον οποίο δεν πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη (άρνηση, προσωρινή απουσία, αδυναμία επικοινωνίας κλπ.).

ΜΗΤΡΩΟ ΜΕΛΩΝ

Γενικά

Το Μητρώο Μελών είναι το δεύτερο ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται, αλλά ουσιαστικά το πρώτο που συμπληρώνεται από πληροφορίες που παρέχονται από το ερευνώμενο νοικοκυριό.

Οι πληροφορίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα πρέπει να δίνονται από συγκεκριμένα μέλη του νοικοκυριού με τη σειρά που ακολουθεί:

- Από το μέλος που έδωσε τα στοιχεία κατά το προηγούμενο έτος ή
- Από οποιοδήποτε «μέλος δείγματος» ηλικίας 16 ετών και άνω, με προτεραιότητα στο μέλος που είναι υπεύθυνο για την κατοικία ή στο πλέον κατάλληλο μέλος για να παράσχει τις πληροφορίες του νοικοκυριού.

Το «Μητρώο Μελών» χωρίζεται στα ακόλουθα τρία τμήματα:

Βασικά χαρακτηριστικά και σημερινό καθεστώς μελών

Το τμήμα αυτό αποτελείται από 21, συνολικά, στήλες και εδώ καταγράφονται:

- τα ονοματεπώνυμα όλων των μελών του νοικοκυριού είτε αυτά διαμένουν κατά τη διενέργεια της έρευνας στο νοικοκυριό, είτε απουσιάζουν προσωρινά, είτε ακόμα έζησαν κατά τη διάρκεια του 2008 στο νοικοκυριό, για τουλάχιστον τρεις μήνες. Τα μέλη του νοικοκυριού θα καταγράφονται σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν δοθεί στο Τμήμα ΙΙΙ.
- βασικές δημογραφικές πληροφορίες, όπως μήνας και έτος γέννησης των μελών
- πληροφορίες σχετικά με την κύρια οικονομική δραστηριότητα όλων των παρόντων μελών
- πληροφορίες για το αν ο πατέρας, η μητέρα ή ο/η σύζυγος / σύντροφος για καθένα από τα μέλη διαμένουν στο ίδιο νοικοκυριό
- τα αποτελέσματα συνέντευξης μέλους και
- η μέθοδος συνέντευξης.

Ειδικότερα:

Στήλη 1: Α/α Μέλους

Για νοικοκυριά που ερευνήθηκαν και στο προηγούμενο κύμα, η αύξουσα αρίθμηση (α/α) των μελών παραμένει η **ίδια**, όπως αυτή αναγράφεται στο «Απόσπασμα Μητρώου Νοικοκυριού για χρήση της έρευνας EU-SILC 2009».

Για νοικοκυριά που ερευνώνται για πρώτη φορά, η καταχώρηση των μελών του νοικοκυριού, με συνεχή αύξουσα αρίθμηση, θα ακολουθεί την εξής σειρά: υπεύθυνος του νοικοκυριού, σύζυγος / σύντροφος, παιδιά του υπευθύνου ή συζύγου (κατά ηλικία), γονείς του υπευθύνου ή συζύγου, άλλοι συγγενείς, οικιακοί βοηθοί, οικότροφοι και λοιπά μη συγγενικά πρόσωπα.

Στα θυγατρικά νοικοκυριά το /τα μέλος /η που μετακινήθηκαν δε διατηρούν τους ίδιους αύξοντες αριθμούς, αλλά καταγράφονται με προτεραιότητα στο Μητρώο Μελών.

Στήλη 4: Ημερομηνία γέννησης

Καταχωρούνται για κάθε μέλος του νοικοκυριού, ο μήνας και τα τέσσερα ψηφία του έτους γέννησής του.

Στήλη 5: Φύλο

Καταχωρείται για κάθε μέλος του νοικοκυριού, το φύλο του (κωδικός 1 για τους άρρενες και κωδικός 2 και τις θήλειες).

Στήλη 6: Για όλα τα μέλη του νοικοκυριού, καταχωρείται η πληροφορία, αν αυτά παραμένουν μέλη, αν πρόκειται για νέα μέλη που εγκαταστάθηκαν (από άλλο νοικοκυριό δείγματος ή εκτός δείγματος), ή μετακινήθηκαν, ή απεβίωσαν ή γεννήθηκαν (μόνο για νοικοκυριά προηγούμενων κυμάτων και όχι για τα νοικοκυριά που προστέθηκαν στο δείγμα) ή έμειναν στο νοικοκυριό για, τουλάχιστον, 3 μήνες.

Ειδικότερα ο κωδικός 7 αφορά σε **πρώην μέλη**, δηλαδή σε άτομα που δε ζουν σήμερα στο νοικοκυριό, δεν είχαν καταγραφεί ως μέλη του νοικοκυριού κατά το προηγούμενο κύμα, αλλά έζησαν σε αυτό για χρονική περίοδο τουλάχιστον τριών μηνών, κατά το έτος 2008.

Διευκρινίζεται ότι μέλη που *εκ λάθους δεν καταχωρήθηκαν* – αν και ήταν μέλη – κατά το προηγούμενο κύμα, θα καταγραφούν και θα καταχωρηθεί γι' αυτά ο κωδικός 3 (εγκατάσταση από άλλο νοικοκυριό εκτός δείγματος).

Στήλη 7: Η στήλη συμπληρώνεται μόνο για τα μέλη που στην προηγούμενη στήλη έχουν κωδικό 5 (μετακίνηση- μετακόμιση) και καταγράφεται η μετακίνηση/μετακόμιση σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό εντός της Χώρας, η ταχυδρομική διεύθυνση του οποίου είναι γνωστή (κωδικός 1), σε συλλογική κατοικία ή ίδρυμα (κωδικός 2), στο εξωτερικό (κωδικός 3) ή, τέλος, σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό εντός της Χώρας, του οποίου η ταχυδρομική διεύθυνση δεν είναι δυνατόν να βρεθεί (κωδικός 4) και το οποίο θεωρείται πλέον μη ανιχνεύσιμο.

Στήλη 8: Για μέλη που μετακινήθηκαν στο νοικοκυριό ή απεβίωσαν καταγράφεται ο μήνας και το έτος αποχώρησης/ θανάτου.

Στήλη 9: Συμπληρώνεται για μέλη που μετακινήθηκαν, απεβίωσαν ή έζησαν, κατά το 2008, για τουλάχιστον τρεις μήνες στο νοικοκυριό και καταχωρείται ο συνολικός αριθμός μηνών κατά τη διάρκεια του έτους και η κύρια ασχολία τους (εργαζόμενος, άνεργος, συνταξιούχος, μη οικονομικά ενεργός).

Στήλη 10: Για μέλη που εγκατάστηκαν στο νοικοκυριό καταγράφεται ο μήνας και το έτος εγκατάστασης.

Στήλη 11: Κατάσταση διαμονής

Ένα μέλος του νοικοκυριού θεωρείται ότι απουσιάζει προσωρινά όταν π.χ. κάποιος είναι ασθενής σε νοσοκομείο, υπηρετεί την θητεία του στο στρατό, είναι κρατούμενος ή υπόδικος, είναι σε άλλη πόλη για εργασία ή εκπαιδευτικό σεμινάριο, είναι σε ταξίδι εργασίας (π.χ. ναυτικός) ή αναψυχής κλπ. Στις περισσότερες περιπτώσεις ισχύει το χρονικό περιθώριο των 6 μηνών μέσα στο οποίο θα πρέπει να επιστρέψει ή απουσιάζει συνολικά. Κατ' εξαίρεση, άτομα με πολύ στενούς οικογενειακούς δεσμούς καταγράφονται ως μέλη που απουσιάζουν, ανεξαρτήτως χρονικού διαστήματος, αρκεί να μην έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία.

Στήλες 12 και 9: Κύρια ασχολία

Για κάθε μέλος, θα δοθεί με μία μόνο απάντηση η κύρια ασχολία του. Η ασχολία αυτοκαθορίζεται από τον ερευνώμενο. Φοιτητές εργαζόμενοι με μερική ή πλήρη απασχόληση ενδεχομένως θεωρούν ως κύρια ασχολία τις σπουδές τους, ενώ άλλοι την εργασία τους. Αν το άτομο δε θεωρηθεί εργαζόμενο, σύμφωνα με τα παραπάνω, καταγράφεται η ασχολία που το ίδιο το μέλος, που δίνει τις πληροφορίες, θεωρεί κύρια (κώδικοί 2, 3 ή 4). Η απάντηση καταχωρείται, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τους κωδικούς 1 – 4, ως εξής:

Κωδικός 1 - Εργαζόμενος: Για όσους έχουν κάποια εργασία από την οποία αποκομίζουν άμεσα ή έμμεσα οικονομικό όφελος. Ως εργαζόμενοι θεωρούνται οι μισθωτοί, ανεξάρτητα από τον τρόπο πληρωμής τους (με μισθό, ημερομίσθιο, σε είδος, με ποσοστά κλπ.), οι μαθητευόμενοι με ή χωρίς αμοιβή, οι επιχειρηματίες που εργάζονται και οι ίδιοι, οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση χωρίς αμοιβή, τουλάχιστον μία ώρα την εβδομάδα. Επίσης, τα άτομα που έχουν διακόψει προσωρινά την εργασία τους, γιατί βρίσκονται σε κανονική ή αναρρωτική άδεια, απεργία κλπ.

Κωδικός 2 - Άνεργος : Για όσους δεν εργάζονται και ζητούν σήμερα μία εργασία (π.χ. επειδή απολύθηκαν, τελείωσε η εργασία που είχαν αναλάβει, έκλεισε η επιχείρηση ή ζητούν εργασία για πρώτη φορά, άτομα που εργάζονται εποχικά, όπως ξενοδοχοϋπάλληλοι, εργάτες γεωργίας, ηθοποιοί κλπ., κατά την περίοδο που δεν εργάζονται (εκτός σεζόν) κλπ.).

Κωδικός 3 - Συνταξιούχος : Για όσους λαμβάνουν σύνταξη από την εργασία τους, λόγω ορίου ηλικίας, σύνταξη αναπηρίας από ατύχημα, ασθένειας κλπ. Σημειώνεται ότι **δε θα θεωρηθούν συνταξιούχοι** τα άτομα που λαμβάνουν τη σύνταξη του αποθανόντος συζύγου ή πατέρα, ενώ συνταξιούχοι θεωρούνται όσοι λαμβάνουν πρόωρη σύνταξη (εκτός της πρόωρης επιδοτούμενης σύνταξης αγροτών).

Κωδικός 4 - Μη οικονομικά ενεργός: Για άλλα μη οικονομικά ενεργά άτομα, όπως νοικοκυρές, εισοδηματίες σε αναμονή συνταξιοδότησης, υποψήφιοι για πανεπιστήμιο/τεχνολογικά ιδρύματα κ.ά., σε αναμονή στρατεύσης ή που μόλις απολύθηκαν από το στρατό, άτομα που περιμένουν να αναλάβουν εργασία που έχουν ήδη βρει, άτομα σε διαθεσιμότητα, άτομα που θα μεταναστεύσουν, άεργοι (δε θέλουν να εργαστούν).

Στήλες 13, 14 και 15: Στις στήλες αυτές καταχωρούνται οι αύξοντες αριθμοί του πατέρα, της μητέρας και του /της συντρόφου /συζύγου του μέλους του νοικοκυριού, σύμφωνα με τη στήλη 1. Αν ο πατέρας, η μητέρα, ο /η σύζυγος /σύντροφος δεν είναι μέλη του νοικοκυριού καταχωρείται -2.

Στήλη 16: Μέλη ηλικίας 16 ετών και άνω

Συμπληρώνεται για άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω (κωδικός 1).

Στήλη 17: Αποτελέσματα συνέντευξης μέλους

Καταγράφονται τα αποτελέσματα της συνέντευξης κάθε μέλους ηλικίας 16 ετών και άνω, σύμφωνα με τους παρακάτω κωδικούς.

11. Πλήρως συμπληρωμένο Ερωτηματολόγιο Μέλους
21. Αδυναμία συμπλήρωσης ΕΜ λόγω ασθένειας, ανικανότητας
22. Δεν επιστράφηκαν τα αυτοσυμπληρούμενα ερωτηματολόγια
23. Αρνηση
31. Προσωρινή απουσία και δεν είναι δυνατή η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δι' αντιπροσώπου
32. Δεν επιτεύχθηκε η επικοινωνία για άλλους λόγους
33. Δεν ολοκληρώθηκε η συνέντευξη για άγνωστους λόγους

Στήλη 18: Μέθοδος συνέντευξης

Καταχωρείται η μέθοδος με την οποία πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη, σύμφωνα με τους παρακάτω κωδικούς.

1. Προσωπική συνέντευξη με έντυπο
2. Προσωπική συνέντευξη με Ηλεκτρονικό Υπολογιστή
3. Συνέντευξη δια τηλεφώνου
4. Συμπλήρωση ερωτηματολογίου από τον ίδιο τον ερευνώμενο
5. Συνέντευξη δι' αντιπροσώπου

Στήλη 19: Συνέντευξη δι' αντιπροσώπου

Συμπληρώνεται, αν στη στήλη 18 υπάρχει απάντηση ότι η συνέντευξη έγινε δι' αντιπροσώπου (κωδικός 5), ο α/α μέλους που συμπλήρωσε το Ερωτηματολόγιο του μέλους.

Στήλη 20: Μέλη ηλικίας κάτω των 12 ετών

Συμπληρώνεται για άτομα ηλικίας κάτω των 12 ετών (κωδικός 1).

Στήλη 21: Αριθμός παιδιών που έχουν γεννήσει

Η στήλη συμπληρώνεται μόνο για γυναίκες ηλικίας 12 ετών και άνω, δηλαδή για όσες έχουν γεννηθεί από το έτος 1996 και πριν. Προσμετρώνται όλα τα παιδιά, είτε γεννήθηκαν ζώντα είτε μη.

Φροντίδα παιδιών ηλικίας μέχρι 12 ετών

Σκοπός των ερωτημάτων του τμήματος αυτού είναι η διερεύνηση του βαθμού φροντίδας των παιδιών, ηλικίας κάτω των 12 ετών μόνο, δηλαδή όσων έχουν γεννηθεί από τον Απρίλιο 1997 και μετά, με στόχο την άσκηση πολιτικής για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας και τη συμφιλίωση της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή.

Ειδικότερα, στο τμήμα αυτό καταγράφονται οι ώρες που τα παιδιά περνούν σε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης, υποχρεωτικής εκπαίδευσης, φύλαξης μέσα ή έξω από το σχολείο, με παιδοκόμους ή με παππούδες / γιαγιάδες ή άλλα μέλη του νοικοκυριού, με φίλους, συγγενείς ή γείτονες σε μία συνήθη εβδομάδα του έτους. Ως συνήθης εβδομάδα θα θεωρηθεί μία τυπική εβδομάδα του χρονικού διαστήματος Ιανουαρίου – Ιουνίου 2009, μέχρι την ημερομηνία της συνέντευξης, στην οποία δεν περιλαμβάνονται ημέρες αργιών/ασθένειες και άδειας εργασίας

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

των γονέων των παιδιών. Στη φροντίδα παιδιών δεν περιλαμβάνεται η φροντίδα τους από τους γονείς, που είναι μέλη των νοικοκυριών. Περιλαμβάνεται η φροντίδα που παρέχεται από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς.

Στήλη 1: Α/α μέλους

Καταγράφεται ο ίδιος αριθμός μέλους του παιδιού, ηλικίας μέχρι 12 ετών, που έχει καταχωρηθεί στο πρώτο μέρος του Μητρώου Μελών του νοικοκυριού.

Στήλη 2: Πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης (για γεννηθέντα από τον Ιανουάριο 2007 και μετά)

Πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης θεωρείται ο βρεφονηπιακός, παιδικός σταθμός και το νηπιαγωγείο. Οι ώρες στο πρόγραμμα δεν μπορεί να υπερβαίνουν τις 50 ώρες την εβδομάδα. Στις ώρες προσμετρείται και οι ώρες μετακίνησης από και προς στο σχολείο, στην περίπτωση που τα παιδιά συνοδεύονται από ενήλικες που δεν είναι οι γονείς τους.

Στήλη 3: Πρόγραμμα υποχρεωτικής εκπαίδευσης (για γεννηθέντα από τον Απρίλιο 1997 και μετά)

Πρόγραμμα υποχρεωτικής εκπαίδευσης θεωρείται το δημοτικό και το γυμνάσιο. Οι ώρες στο πρόγραμμα αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνουν τις 35 ώρες την εβδομάδα. Στις ώρες προσμετρείται και οι ώρες μετακίνησης από και προς στο σχολείο, στην περίπτωση που τα παιδιά συνοδεύονται από ενήλικες που δεν είναι οι γονείς τους.

Στήλη 4: Πρόγραμμα φροντίδας στο σχολείο (για γεννηθέντα από τον Απρίλιο 1997 και μετά)

Πρόγραμμα φύλαξης στο σχολείο θεωρείται η φύλαξη των παιδιών στους χώρους του σχολείου το πρωί, συνήθως από τις 7 π.μ. και μέχρι την ώρα έναρξης των μαθημάτων και το μεσημέρι /απόγευμα, από την ώρα που τελειώνουν τα μαθήματα και μέχρι τις 4 μ.μ. Το πρόγραμμα (ολοήμερο σχολείο διευρημένου ωραρίου) εφαρμόζεται στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό και το παρακολουθούν, συνήθως, τα παιδιά των εργαζομένων. Σημειώνεται ότι πρόγραμμα φύλαξης δεν υπάρχει σε όλα τα σχολεία. Περιλαμβάνονται και τα δημόσια και τα ιδιωτικά σχολεία. Διευκρινίζεται ότι οι ώρες στο πρόγραμμα αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνουν τις 25 την εβδομάδα.

Στήλη 5: Φροντίδα εκτός σχολείου (για γεννηθέντα από τον Απρίλιο 1997 και μετά)

Φροντίδα εκτός σχολείου θεωρείται η φύλαξη, συνήθως λίγων ωρών, των παιδιών σε ειδικά κέντρα, όπως παιδότοποι, κέντρα νεότητας των Δήμων, baby parking κλπ.

Στήλη 6: Φροντίδα από παιδοκόμους (για γεννηθέντα από τον Απρίλιο 1997 και μετά)

Φροντίδα από παιδοκόμους θεωρείται η φύλαξη των παιδιών από άτομα με ή χωρίς ειδικές σπουδές, είτε στο σπίτι των παιδιών είτε στο σπίτι τους.

Στήλη 7: Φροντίδα από συγγενείς, φίλους ή άλλα μέλη του νοικοκυριού (για γεννηθέντα από τον Απρίλιο 1997 και μετά)

Περιλαμβάνεται η φύλαξη των παιδιών από παππούδες / γιαγιάδες, άλλα μέλη του νοικοκυριού εκτός των γονέων ή κηδεμόνων, άλλους συγγενείς ή φίλους.

Δεν περιλαμβάνονται στη φροντίδα παιδιών οι τυχόν εκπαιδευτικές, πολιτιστικές ή αθλητικές δραστηριότητές τους εκτός σχολείου, όπως μαθήματα αγγλικών, μαθήματα πιάνου, στίβος, κολύμβηση κλπ.

Αν η ώρα φροντίδας είναι λιγότερη της μίας ώρας, προσμετράται σε 1 ώρα. Επίσης, αν οι πραγματικές ώρες φροντίδας είναι π.χ. 5.5, τότε καταγράφονται ως έξι (6).

Διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση που δεν υπάρχει απάντηση σε κάποια στήλη του τμήματος αυτού θα καταχωρείται στο αντίστοιχο πεδίο «0». Η φροντίδα μπορεί να παρασχεθεί όλο το εικοσιτετράωρο, καθώς και όλες τις ημέρες της εβδομάδας.

Φύλλο ανίχνευσης μέλους

Για μέλη που μετακινούνται από το νοικοκυριό (στήλη 6 - κωδικός 5 και στήλη 7 –κωδικός 1) και δημιουργούν θυγατρικά νοικοκυριά, συμπληρώνεται το Φύλλο Ανίχνευσης Μέλους, το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία της νέας ταχυδρομικής διεύθυνσης και :

- α. αν ο ίδιος ερευνητής διενεργήσει την έρευνα, τότε αυτός επισκέπτεται το μέλος που μετακινήθηκε στη νέα του κατοικία και συμπληρώνει όλα τα έντυπα για το θυγατρικό νοικοκυριό (επισημαίνεται ότι στο Μητρώο Νοικοκυριού του θυγατρικού θα καταχωρείται ο κωδικός 8).
- β. αν πρόκειται να διενεργήσει την έρευνα άλλος ερευνητής (μετακίνηση εκτός Νομού), θα σταλεί το Φύλλο Ανίχνευσης Μέλους με fax στο Τμήμα για περαιτέρω ενέργειες.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

Γενικά

Με το ερωτηματολόγιο αυτό συγκεντρώνονται πληροφορίες που αφορούν στην κύρια κατοικία του νοικοκυριού και στις συνθήκες διαβίωσής του, πληροφορίες σχετικά με το εισόδημα μελών του νοικοκυριού ηλικίας κάτω των 16 ετών καθώς και πληροφορίες σχετικά με το αν το νοικοκυριό πλήρωσε Ενιαίο Τέλος Ακινήτων κατά τη διάρκεια του 2008.

Οι πληροφορίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα πρέπει να δίνονται από συγκεκριμένα μέλη του νοικοκυριού με τη σειρά που ακολουθεί:

- Από το μέλος που έδωσε τα στοιχεία κατά το προηγούμενο έτος ή
- Από τον υπεύθυνο για την κατοικία ή
- Από οποιοδήποτε μέλος ηλικίας 16 ετών και άνω, το οποίο θα είναι το πλέον κατάλληλο για να παράσχει τις πληροφορίες του νοικοκυριού.

Στην αναλυτική παρουσίαση των ερωτημάτων που ακολουθούν δεν περιλαμβάνονται τα ερωτήματα, των οποίων η συμπλήρωση είναι απλή και δεν απαιτούνται περαιτέρω διευκρινίσεις.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: «Παρακαλώ, να σημειώσετε:»

Θα σημειωθεί λεπτομερώς η ώρα έναρξης της συνέντευξης, π.χ. 18:23'.

Τα υπόλοιπα ερωτήματα αφορούν στο μέλος που δίνει τις πληροφορίες για το νοικοκυριό, στο/ στα μέλος /η που είναι υπεύθυνο/ α για την κατοικία και στο /στα μέλος /η που διαχειρίζεται /ονται τα οικονομικά του νοικοκυριού.

Μέλος υπεύθυνο για την κατοικία: Θεωρείται το άτομο, το οποίο είναι ο ιδιοκτήτης της κατοικίας ή το άτομο στο όνομα του οποίου ενοικιάζεται η κατοικία ή στο οποίο έχει παραχωρηθεί δωρεάν η χρήση της κατοικίας από τον εργοδότη, το κράτος, συγγενή κλπ. Στην περίπτωση που δύο μέλη είναι υπεύθυνα για την κατοικία, τότε ως πρώτο υπεύθυνο μέλος θεωρείται το μεγαλύτερο σε ηλικία άτομο και ως δεύτερο το άλλο άτομο. Στην περίπτωση που περισσότερα των δύο μέλη είναι υπεύθυνα για την κατοικία, ως υπεύθυνα μέλη θεωρούνται τα δύο μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα.

Άτομα που βαρύνουν οικονομικά το νοικοκυριό, ανεξάρτητα εάν διαμένουν ή όχι σε αυτό

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί για τα άτομα που βαρύνουν οικονομικά το νοικοκυριό, **ανεξάρτητα** εάν διαμένουν ή όχι σε αυτό και έχουν συμπεριληφθεί ή θα συμπεριληφθούν στη φορολογική δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008. Οι κατηγορίες των ατόμων αυτών είναι:

- **Αριθμός παιδιών ηλικίας έως και 18 ετών (γεννηθέντων από το 1990 – 2008):** Καταγράφεται το σύνολο των άγαμων παιδιών ηλικίας έως 18 ετών, δηλαδή που γεννήθηκαν από 1/1/1990 έως 31/12/2008.
- **Αριθμός παιδιών ηλικίας 19 – 25 ετών (γεννηθέντων από το 1983 έως το 1989), τα οποία σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες από το Κράτος σχολές ή είναι εγγεγραμμένα στους καταλόγους του ΟΑΕΔ, ανεξάρτητα εάν διαμένουν ή όχι στο νοικοκυριό:** Καταγράφεται το σύνολο των άγαμων παιδιών ηλικίας 19 – 25 ετών (γεννηθέντων από 1/1/1983 έως 31/12/1989) τα οποία σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες από το Κράτος σχολές ή είναι εγγεγραμμένα στους καταλόγους του ΟΑΕΔ, ανεξάρτητα εάν διαμένουν ή όχι στο νοικοκυριό.
- **Αριθμός παιδιών, ανεξαρτήτως ηλικίας, που έχουν αναπηρία 67% και άνω, είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε κατάσταση χηρείας:** Καταγράφεται το σύνολο των παιδιών, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, που έχουν αναπηρία 67% και άνω, και είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε κατάσταση χηρείας.
- **Αριθμός παιδιών, που είναι ανύπαντροι στρατιώτες :** Καταγράφεται το σύνολο των άγαμων παιδιών, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, που υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία
- **Άγαμοι ή χήροι ή διαζευγμένοι αδελφοί και αδελφές, με αναπηρία 67% και άνω:** Καταγράφεται το σύνολο των αδελφών των μελών του νοικοκυριού, που είναι υπόχρεοι σε φορολογική δήλωση, ανεξάρτητα από την ηλικία τους που είναι άγαμοι, διαζευγμένοι ή σε κατάσταση χηρείας, με αναπηρία 67% και άνω.
- **Ανήλικοι συγγενείς μέχρι τον 3ο βαθμό, ορφανοί από πατέρα και μητέρα**

- **Ανιόντες των συζύγων (γονείς, παππούδες κλπ.)**

Ο ερευνητής πρέπει να καταχωρίσει κάθε άτομο που βαρύνει οικονομικά το νοικοκυριό σε μία και μόνο κατηγορία από αυτές που αναφέρθηκαν. Δηλαδή ένα άγαμο παιδί ηλικίας 17 ετών με αναπηρία 67% και άνω θα καταγραφεί στην κατηγορία, «Αριθμός παιδιών, ανεξαρτήτως ηλικίας, που έχουν αναπηρία 67% και άνω, είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε κατάσταση χηρείας» και άρα δε θα συμπεριληφθεί και στην κατηγορία «Αριθμός παιδιών ηλικίας έως και 18 ετών».

Στοιχεία κατοικίας

Ερώτημα Α1: *«Η κατοικία που μένετε είναι:»*

Η απάντηση, καταχωρείται από τον ερευνητή μετά από προσωπική διαπίστωση.

- **«Μονοκατοικία πανταχόθεν ελεύθερη» :** Ένα μονώροφο, διώροφο κλπ. κτίριο που περιλαμβάνει μία κατοικία και όλες οι πλευρές του είναι ελεύθερες.
- **«Μονοκατοικία ημι-ελεύθερη ή συγκρότημα όμοιων κατοικιών κτισμένων σε σειρά»:** Μονοκατοικία της οποίας τουλάχιστον η μία πλευρά είναι μεσοτοιχία με διπλανό κτίριο. Διευκρινίζεται ότι τα κτίρια που περιλαμβάνουν περισσότερες από μία κατοικίες χαρακτηρίζονται στην έρευνα αυτή ως πολυκατοικίες. Ως συγκρότημα όμοιων κατοικιών, κτισμένων σε σειρά, ορίζονται οι κατοικίες, οι οποίες έχουν ξεχωριστή είσοδο από το δρόμο και ορισμένες φορές υπάρχει κοινόχρηστος χώρος, στον οποίο έχουν πρόσβαση όλες οι κατοικίες (σκάλα, διάδρομος, εξώστης κ.ά.). Προσοχή να δοθεί στις πολυκατοικίες με δύο εισόδους, οι οποίες θα θεωρηθούν ως δύο διαφορετικά κτίρια, αν κάθε είσοδος οδηγεί σε ορισμένα μόνο και όχι σε όλα τα διαμερίσματα.
- **«Διαμέρισμα σε πολυκατοικία με λιγότερες από 10 κατοικίες»:** Ένα κτίριο χαρακτηρίζεται πολυκατοικία από τον αριθμό των κατοικιών που έχει και όχι από τον αριθμό των ορόφων. Εδώ θα καταχωρηθούν τα διαμερίσματα σε πολυκατοικία με λιγότερες από 10 κατοικίες.
- **«Διαμέρισμα σε πολυκατοικία με 10 ή περισσότερες κατοικίες»:** Ένα κτίριο χαρακτηρίζεται πολυκατοικία από τον αριθμό των κατοικιών που έχει και όχι από τον αριθμό των ορόφων. Εδώ θα καταχωρηθούν τα διαμερίσματα σε πολυκατοικία με 10 ή περισσότερες κατοικίες.
- **«Άλλο είδος δηλαδή:»** Περιλαμβάνονται οι παράγκες, οι καλύβες, τα καταστήματα που χρησιμοποιούνται ως κύριες κατοικίες κάποιου νοικοκυριού κατά τη διενέργεια της έρευνας. Επίσης, στην περίπτωση αυτή κατατάσσεται κάποιο ξεχωριστό διαμέρισμα ή άλλος ανεξάρτητος χώρος που βρίσκεται μέσα σε συλλογική κατοικία, π.χ. σε οικοτροφείο, ίδρυμα κλπ. και στο οποίο διαμένει μόνιμα το νοικοκυριό (κανονική κατοικία μέσα σε συλλογική κατοικία).

Ερώτημα Α2: *«Πόσα κανονικά δωμάτια διαθέτει η κατοικία σας εκτός της κουζίνας, του λουτρού, της τουαλέτας, των αποθηκών και του χωλ. Να καταγραφεί το συνολικό εμβαδόν της κατοικία σας»*

Ως **«κανονικό δωμάτιο»** θεωρείται ο χώρος μέσα σε μία κατοικία που έχει τουλάχιστον δύο (2) μέτρα ύψος, τέσσερα (4) τετραγωνικά μέτρα επιφάνεια και τέτοιο σχήμα, ώστε να χωράει ένα κανονικό κρεβάτι.

Δεν πρέπει να υπολογίζονται τα δωμάτια που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για επαγγελματικούς σκοπούς. Αν, όμως, η χρήση τους είναι συγχρόνως επαγγελματική και

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

ιδιωτική, θα προσμετρηθούν στον αριθμό δωματίων. Για παράδειγμα, προσμετράται το εργαστήρι της μοδίστρας στο οποίο κοιμάται και η μητέρα της ή το παιδί της. Σημειώνεται ότι οι κουζίνες, που χρησιμοποιούνται εκτός του μαγειρέματος και για άλλους σκοπούς, π.χ. ως καθιστικό ή ως χώρος που κοιμάται κάποιο μέλος του νοικοκυριού, θα υπολογισθούν ως κανονικά δωμάτια.

Στο εμβαδόν θα συμπεριληφθούν όλοι οι χώροι (τα δωμάτια, η κουζίνα, τα μπάνια καθώς και όλοι οι βοηθητικοί χώροι της κατοικίας) εκτός εκείνων που χρησιμοποιούνται για επαγγελματικούς σκοπούς.

Ερώτημα Α3: «Η κατοικία σας διαθέτει»

Το ερώτημα αυτό αναφέρεται στις ανέσεις της κατοικίας και η συμπλήρωσή του είναι απλή.

Ειδικότερα ορίζεται ως:

- **Εσωτερικό λουτρό ή ντους :** αν υπάρχει λουτρό ή ντους μέσα στον προαύλιο χώρο αλλά εκτός της κατοικίας η απάντηση να είναι όχι
- **Εσωτερική τουαλέτα:** αν υπάρχει τουαλέτα μέσα στον προαύλιο χώρο αλλά εκτός της κατοικίας η απάντηση να είναι όχι
- **Μπαλκόνι:** είναι ο στεγασμένος ή μη χώρος, ο οποίος προεξέχει από την όψη του κτιρίου (κάτω από το μπαλκόνι δεν υπάρχει κλειστός χώρος).
- **Βεράντα:** είναι ο στεγασμένος ή μη χώρος, ο οποίος δεν προεξέχει από την όψη του κτιρίου (ρετιρέ), δηλαδή κάτω από το μπαλκόνι υπάρχει κλειστός ή, όταν πρόκειται για ισόγειο, μπαζωμένος χώρος.
- **Κήπος:** συνήθως είναι ένας υπαίθριος χώρος όπου καλλιεργούνται φυτά. Για κήπους γύρω από πιλοτές θα καταχωρείται θετική απάντηση.

Ερώτημα Α4: Αντιμετωπίζετε στην περιοχή που διαμένετε θόρυβο από τους γείτονες στην κατοικία σας ή από το δρόμο (συγκοινωνία, εμπορικές επιχειρήσεις, βιομηχανία κλπ.)

Αν κατά την κρίση του μέλους του νοικοκυριού που δίνει τις πληροφορίες για το ερωτηματολόγιο του νοικοκυριού, υπάρχουν κάποιο/α προβλήματα από τα αναγραφόμενα στο ερώτημα, θα σημειωθεί με **X** το ανάλογο τετραγωνίδιο. Επιπλέον επισημαίνεται: **«Θόρυβο από τους γείτονες στην κατοικία σας ή από το δρόμο»:** Περιλαμβάνεται κάθε πηγή ηχορύπανσης, π.χ. θόρυβος από τους γείτονες, αποχετευτικό σύστημα ή το κλιμακοστάσιο της πολυκατοικίας, εμπορικές επιχειρήσεις, βιομηχανίες, εργοτάξια, αυτοκίνητα, αεροπλάνα κλπ.

Ερώτημα Α5: «Αντιμετωπίζετε στην περιοχή που διαμένετε ατμοσφαιρική ρύπανση (νέφος), καπνιά ή άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως μόλυνση, δυσσομία ή μολυσμένο νερό»

Από τα περιβαλλοντικά προβλήματα περιλαμβάνονται ατμοσφαιρική ρύπανση (νέφος), καπνιά ή άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως μόλυνση από τα αυτοκίνητα ή τη βιομηχανία, δυσσομία ή μολυσμένο νερό από αμιαντοσωλήνες ή άλλες ουσίες.

Ερώτημα Α6: «Αντιμετωπίζετε στην περιοχή που διαμένετε βανδαλισμούς, βία και εγληματικότητα»

Η εγκληματικότητα ορίζεται ως οποιαδήποτε αποκλίνουσα συμπεριφορά που παραβιάζει τους νόμους και τον ηθικό κώδικα.

Ερώτημα Α7 «Αντιμετωπίζετε στην κατοικία σας κάποιο από τα παρακάτω προβλήματα;»

Τα ερωτήματα που αφορούν στη «**διαρροή στη στέγη, υγρασία στους τοίχους, στα πατώματα, στα θεμέλια ή υπάρχουν σάπιες κάσες στα παράθυρα ή σάπια πατώματα**» στα «**σκοτεινά δωμάτια**» και στην «**έλλειψη χώρου**» απαντώνται σύμφωνα με την υποκειμενική κρίση του ερωτώμενου μέλους.

Επιπλέον επισημαίνεται:

«Σκοτεινά δωμάτια»: Θεωρούνται τα κανονικά δωμάτια που ο φωτισμός τους από το ύπαιθρο είναι ελλιπής, διότι δεν έχουν παράθυρα ή έχουν παράθυρα, αλλά δεν φωτίζονται αρκετά κατά τη διάρκεια μιας φωτεινής/ ηλιόλουστης ημέρας. Διευκρινίζεται ότι η απάντηση πρέπει να είναι θετική (ΝΑΙ), έστω και αν ένα από τα δωμάτια της κατοικίας είναι σκοτεινό. Δεν θα ληφθεί υπόψιν ο φωτισμός που προέρχεται από ηλεκτρικούς λαμπτήρες.

Ερώτημα Α8: «Η κατοικία σας είναι»:

Το ερώτημα αναφέρεται στη μορφή ιδιοκτησίας της κατοικίας. Για την καταχώριση της απάντησης διευκρινίζονται τα παρακάτω:

- **«Ιδιότητα»:** Ως ιδιότητα θεωρείται η κατοικία που αποκτήθηκε με αγορά, είτε επιβαρύνεται ακόμη με κάποιο δάνειο, γραμμάτια κλπ., δηλαδή δεν έχει ακόμη εξοφληθεί, είτε δεν υπάρχουν οικονομικές υποχρεώσεις. Ιδιότητα θα θεωρηθεί και η κατοικία, η οποία έχει παραχωρηθεί από τους γονείς στο παιδί με γονική παροχή.
- **«Ενοικιασμένη/ υπενοικιασμένη σε τιμή σύμφωνη με αυτή που επικρατεί στην αγορά / περιοχή»:** Ως ενοικιασμένη θεωρείται η κατοικία για τη χρήση της οποίας καταβάλλεται μίσθωμα, ακόμα και αν αυτό καλύπτεται μερικώς ή εξ ολοκλήρου από κάποιο στεγαστικό επίδομα (π.χ. επιδότηση ενοικίου). Ως υπενοικιασμένη κατοικία θεωρείται αυτή, που είναι ήδη ενοικιασμένη και στη συνέχεια ο ενοικιαστής την ενοικιάζει σε τρίτους, ολόκληρη ή κατά ένα μέρος.
- **«Ενοικιασμένη με ενοίκιο χαμηλότερο από την τιμή της περιοχής»:** Ως ενοικιασμένη με μειωμένο ενοίκιο θεωρείται η κατοικία για τη χρήση της οποίας καταβάλλεται ενοίκιο χαμηλότερο από την επικρατούσα τιμή της περιοχής. Η κατοικία με μειωμένο ενοίκιο μπορεί να παρέχεται από τον εργοδότη, το κράτος, την εκκλησία, φιλανθρωπικά ιδρύματα ή άλλους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.
- **«Η χρήση της έχει παραχωρηθεί δωρεάν»:** Αναφέρεται σε κατοικίες των οποίων ο ιδιοκτήτης δεν είναι μέλος του νοικοκυριού, αλλά συγγενής, φίλος, εργοδότης κλπ. και έχει **παραχωρήσει δωρεάν** στο ερευνώμενο νοικοκυριό μόνο τη χρήση της κατοικίας.

Ιδιόκτητη κατοικία

Ερωτήματα Β1 έως Β3:

Η ενότητα αυτών των ερωτημάτων έχει ως σκοπό να καταγραφεί το τεκμαρτό ενοίκιο, το ενοίκιο δηλαδή που θα πλήρωναν οι ιδιοκτήτες αν ενοίκιαζαν μία παρόμοια κατοικία και εάν το ακριβές ποσό δεν μπορεί να εκτιμηθεί, θα συμπληρώνεται στο ερώτημα Β3, κατά προσέγγιση, η τάξη μεγέθους στην οποία κατατάσσεται το ποσό του ενοικίου. Η εκτίμηση για το ποσό του ενοικίου θα γίνεται από τον ερευνώμενο, ο ερευνητής όμως πρέπει να ελέγχει την ορθότητα της απάντησης, με βάση τα ενοίκια της περιοχής.

Γ.Ενοικιασμένη κατοικία

Ερωτήματα Γ1 έως Γ2:

Αναφέρονται στο έτος υπογραφής του συμβολαίου για την ενοικίαση και στο ενοίκιο της κύριας μόνο κατοικίας του νοικοκυριού. Καταγράφεται το μικτό μηνιαίο ποσό ενοικίου, δηλαδή το ενοίκιο πριν αφαιρεθεί το ποσό που, ενδεχομένως, επιστράφηκε από την επιδότηση ενοικίου. Το ποσό του ενοικίου αναφέρεται στο μηνιαίο ποσό που πληρώνεται για χρήση μη επιπλωμένης κατοικίας. Συμπεριλαμβάνεται και το ποσό που πληρώνεται για χρήση χώρου στάθμευσης της κατοικίας.

Ενοικιαστής με ενοίκιο χαμηλότερο από την τιμή της περιοχής

Ερωτήματα Δ1 έως Δ4:

Τα ερωτήματα που αφορούν στα παραπάνω ερωτήματα έχουν αναλυθεί στις προηγούμενες ενότητες. Ιδιαίτερη προσοχή, ωστόσο, πρέπει να δοθεί στο ερώτημα Δ3, όπου πρέπει να καταγραφεί το τεκμαρτό ενοίκιο, δηλαδή το «πλήρες» ενοίκιο –σύμφωνα με τα ισχύοντα στην περιοχή– που θα κατέβαλαν όσοι καταβάλλουν μειωμένο ενοίκιο. Αν το ακριβές ποσό δεν μπορεί να εκτιμηθεί, θα συμπληρώνεται, στο ερώτημα Δ4 κατά προσέγγιση, η τάξη μεγέθους στην οποία κατατάσσεται το ποσό του ενοικίου. Η εκτίμηση θα γίνεται από τον ερευνώμενο, ο ερευνητής ωστόσο θα πρέπει να ελέγχει την ορθότητα της απάντησης, με βάση τα ενοίκια της περιοχής.

Παραχωρημένη δωρεάν κατοικία

Ερωτήματα Ε1 έως Ε3:

Στο **ερώτημα Ε2** καταγράφεται το τεκμαρτό ενοίκιο που θα πλήρωναν όσοι διαμένουν στην κατοικία τους που έχει παραχωρηθεί δωρεάν δωρεάν και αν το ακριβές ποσό δεν μπορεί να εκτιμηθεί, θα συμπληρώνεται, στο **ερώτημα Ε3** κατά προσέγγιση, η τάξη μεγέθους στην οποία κατατάσσεται το ποσό του ενοικίου που θα ήταν διατεθειμένο το νοικοκυριό να πληρώσει αν νοίκιαζε μια παρόμοια κατοικία.

Δαπάνες κατοικίας

Ερώτημα Ζ1: «Δηλώσατε ή θα δηλώσετε κάποιο ποσό στη φορολογική σας δήλωση που αφορά σε δαπάνες παροχής υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του 2008, οι οποίες εκπίπτουν από το συνολικό εισόδημά σας;»

Το **ερώτημα Ζ2** αναφέρεται στο ποσό που δήλωσε ή θα δηλώσει το νοικοκυριό στη φορολογική του δήλωση για δαπάνες που πραγματοποίησε για διάφορες υπηρεσίες κατά διάρκεια 2008. Στις δαπάνες περιλαμβάνονται, οι δαπάνες που καταβάλλονται:

α) στη διενέργεια δεξιώσεων γάμων και βαπτίσεων, καθώς και η δαπάνη που καταβάλλεται σε κέντρα διασκέδασης (κοσμικές ταβέρνες, καμπαρέ, νάιτ κλαμπ, χορευτικά κέντρα, εστιατόρια, ταβέρνες, πιτσαρίες κλπ).

β) σε μεσίτες, ωδεία, σχολές χορού, κάθε είδους γυμναστήρια και κέντρα αισθητικής, κομμωτήρια, ινστιτούτα καλλονής, διαιτολόγους, διατροφολόγους κλπ.

γ)) στην παροχή υπηρεσιών για επισκευή και συντήρηση της κατοικίας από ξυλουργούς, υδραυλικούς, ελαιοχρωματιστές κλπ.

Ερώτημα Ζ3: «Πληρώνετε για:»

Το **ερώτημα Ζ3** αφορά στις δαπάνες ενός νοικοκυριού και καταχωρείται απάντηση θετική ή αρνητική για κάθε υπο-ερώτημα.

Διευκρινίζεται ότι δαπάνες κοινοχρήστων για διαμερίσματα πολυκατοικιών, όπως συντήρηση καυστήρα, απολύμανση κοινόχρηστων χώρων, περιποίηση κήπου κλπ., περιλαμβάνονται στα «άλλα έξοδα», ενώ οι ανάλογες δαπάνες για μονοκατοικίες θα περιληφθούν στην «τακτική συντήρηση – επισκευές». Ως τακτική συντήρηση θα θεωρηθεί το βάψιμο των τοίχων μονοκατοικίας ή του εσωτερικού του διαμερίσματος και η εκκένωση βόθρου, ενώ το βάψιμο των κοινόχρηστων χώρων πολυκατοικίας θα περιληφθεί στα «άλλα έξοδα».

Μη γρηματικά αγαθά

Ερώτημα Η1: «Διαθέτει το νοικοκυριό σας κάποιο από τα παρακάτω αγαθά, ανεξάρτητα αν είναι ιδιόκτητο, ενοικιασμένο ή έχει παραχωρηθεί δωρεάν μόνο η χρήση του;»

Αν κάποιο από αυτά δεν το έχετε:

(α) θα το θέλατε, αλλά δεν έχετε την οικονομική δυνατότητα να το αποκτήσετε ή

(β) δεν το έχετε για άλλους λόγους, π.χ. δεν το θέλετε ή δεν το χρειάζεστε»

Η κατοχή ή η δυνατότητα απόκτησης των αγαθών **μπορεί να αναφέρεται σε ολόκληρο το νοικοκυριό ή μόνο σε κάποιο ή κάποια από τα μέλη του.**

Το νοικοκυριό θεωρείται ότι διαθέτει κάποιο από τα συγκεκριμένα διαρκή καταναλωτικά αγαθά, ανεξάρτητα αν είναι ιδιόκτητα (είτε επιβαρύνονται με κάποιο δάνειο είτε όχι), ενοικιασμένα, παραχωρημένη δωρεάν η χρήση τους ή με χρηματοδοτική μίσθωση (leasing).

Να διευκρινιστεί ότι αν οποιοδήποτε μέλος του νοικοκυριού διαθέτει κινητό τηλέφωνο έστω και “εταιρικό” με δυνατότητα ιδιωτικής χρήσης τότε όλο το νοικοκυριό διαθέτει.

Διευκρινίζεται ότι από τα Ι.Χ. αυτοκίνητα **εξαιρούνται** αυτά που χρησιμοποιούνται **αποκλειστικά** για **επαγγελματική χρήση**, ανεξάρτητα αν πρόκειται για επιβατηγά ή φορτηγά. Οι μοτοσυκλέτες εξαιρούνται. Το ίδιο ισχύει και για τους Η/Υ που χρησιμοποιούνται **αποκλειστικά** για την εργασία του/ των μέλους/ ών του νοικοκυριού. Όσον αφορά στην κατοχή του πλυντηρίου ρούχων, θετική απάντηση θα δοθεί και στην περίπτωση που αυτό χρησιμοποιείται από κοινού με άλλο /α νοικοκυριό /ά.

Όσον αφορά στο διαδίκτυο, θετική απάντηση θα δώσει κάθε νοικοκυριό που διαθέτει στην κατοικία του οποιοδήποτε τύπο σύνδεσης διαδικτύου (DIAL-UP, ADSL).

Οικονομική κατάσταση

Ερώτημα Θ1: «Έχει το νοικοκυριό σας την οικονομική δυνατότητα, με δικούς του οικονομικούς πόρους:»

Σκοπός του ερωτήματος είναι να διαπιστωθεί κατά πόσο τα μέλη του νοικοκυριού **έχουν την οικονομική δυνατότητα να αποκτήσουν** τα αγαθά και τις υπηρεσίες που περιγράφονται, ανεξάρτητα αν πραγματικά τα θέλουν.

Σημειώνεται ότι πληρωμή από ίδιες πηγές εννοούμε τα εξής:

- Το νοικοκυριό δεν ζητάει οικονομική βοήθεια από οποιονδήποτε
- Ο λογαριασμός πρέπει να αποπληρωθεί μέσα σε ένα μήνα
- Η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού (σχετικά με πιθανά χρέη) δεν θα χειροτερέψει
- Το νοικοκυριό δεν θα υποχρεωθεί να πληρώνει με δόσεις ή λαμβάνοντας δάνειο ό,τι προηγουμένως πλήρωνε με μετρητά.

Πιο συγκεκριμένα:

- **«Να πληρώσει για μία εβδομάδα το χρόνο διακοπές για όλα τα μέλη του;»**

Στο υποερώτημα που αφορά στις διακοπές του νοικοκυριού, η απάντηση να είναι Όχι (δεν μπορεί το νοικοκυριό να πάει διακοπές), ακόμα και αν έστω και ένα μέλος του δεν μπορεί να διαθέσει χρήματα για τις διακοπές του. Δεν είναι απαραίτητο όλα τα μέλη του νοικοκυριού να πάνε ταυτόχρονα διακοπές και μαζί.

Επίσης η απάντηση να είναι Ναι αν υπάρχουν στο νοικοκυριό ηλικιωμένοι που μπορούν να διαθέσουν χρήματα για διακοπές και δεν πάνε για άλλους λόγους (υγεία κλπ), όπως και αν το νοικοκυριό πηγαίνει διακοπές σε συγγενείς-φίλους χωρίς να πληρώνει διαμονή αλλά πληρώνει τα εισιτήρια, τη διατροφή του κλπ.

Η δυνατότητα ετήσιων διακοπών θα πρέπει να αναφέρεται σε σχέση με την προσδοκία του νοικοκυριού για το μέλλον και όχι στο παρελθόν.

Η ερώτηση να γίνει χωρίς αναφορά στον τρόπο πληρωμής (π.χ. δανεισμός, ίδιες πηγές κλπ).

- **«Να πληρώνει κάθε δεύτερη μέρα για γεύμα που θα περιλαμβάνει κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή λαχανικά (ίσης αξίας για χορτοφάγους);»**

Στο υποερώτημα που αφορά στην οικονομική δυνατότητα να πληρώνει κάθε δεύτερη μέρα για γεύμα που θα περιλαμβάνει κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή λαχανικά (ίσης αξίας για χορτοφάγους) η απάντηση θα δίνεται σύμφωνα με την υποκειμενική κρίση του ερωτώμενου μέλους. Η απάντηση να είναι Ναι αν το νοικοκυριό έχει τη δυνατότητα να πληρώσει δανειζόμενο από τράπεζα, συγγενείς ή φίλους.

- **«Να αντιμετωπίσει έκτακτες, αλλά αναγκαίες δαπάνες αξίας, περίπου, 500 €;»**

Στο υποερώτημα που αφορά στην αντιμετώπιση έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών, ως παραδείγματα αναφέρονται στις δαπάνες κηδείας, υγείας, επισκευής της κατοικίας, αυτοκινήτου ή αντικατάσταση ψυγείου, πλυντηρίου, κλπ. Όσον αφορά στο ποσό αυτής της έκτακτης αλλά αναγκαίας δαπάνης αυτό θα πρέπει να είναι περίπου 500 ευρώ και θα πρέπει να καλυφθεί αποκλειστικά από τις οικονομίες των μελών του νοικοκυριού, και όχι από δανεισμό από φίλους/ συγγενείς ή τράπεζα.

- **«Να έχει ικανοποιητική θέρμανση ;» και « Να έχει δροσιά το καλοκαίρι ;»**

Στο υποερώτημα σχετικά με την ικανοποιητική θέρμανση να αναφερθεί αν το νοικοκυριό έχει ικανοποιητική θέρμανση το χειμώνα. Επίσης στο υποερώτημα σχετικά με τη δροσιά το καλοκαίρι να αναφερθεί αν το νοικοκυριό μπορεί να πληρώσει για να διατηρήσει δροσερή την κατοικία με τη χρήση κλιματιστικών.

Ερώτημα Θ2: *«Εσείς ή άλλο μέλος του νοικοκυριού σας πληρώνετε κάποιο ποσό για εξόφληση ειδών που αγοράσατε με δόσεις ή και για εξόφληση δανείου;»*

Περιλαμβάνονται τα δάνεια που έχουν λάβει μέλη του νοικοκυριού για αγορά ΙΧ αυτοκινήτου, οικοσκευής, επίπλων, διακοπών, τοκετού κλπ. Επίσης, τα δάνεια που αφορούν σε εξοχική / δευτερεύουσα κατοικία του νοικοκυριού και όχι στην κύρια, καθώς και τα ποσά που καταβάλλονται για πληρωμή ειδών που αγοράστηκαν με δόσεις με ή χωρίς τη χρήση πιστωτικών καρτών.

Δεν περιλαμβάνονται δάνεια ή υποθήκες ή άλλα δάνεια που σχετίζονται με την αγορά, κατασκευή, επισκευή ή ανακατασκευή της κύριας κατοικίας σας.)

Ερώτημα Θ3: *«Πόσο επιβαρύνουν το εισόδημά σας οι αποπληρωμές δανείων ή αγορών που πραγματοποιήσατε με δόσεις, συμπεριλαμβανομένων και των τόκων;»*

Η απάντηση θα δίνεται σύμφωνα με την υποκειμενική κρίση του ερωτώμενου μέλους.

Ερώτημα Θ4: *«Κατά τους 12 τελευταίους μήνες καθυστέρησε το νοικοκυριό σας να πληρώσει λόγω οικονομικών δυσκολιών το ενοίκιο... τους λογαριασμούς ...τις δόσεις...»*

Σημειώνεται αν κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών το νοικοκυριό αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα με αποτέλεσμα να έχει δυσκολία και έχει καθυστερήσει στην πληρωμή κάποιων τακτικών δαπανών, όπως το ενοίκιο της κύριας κατοικίας ή τη δόση δανείου κύριας κατοικίας, τους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος, του νερού, του τηλεφώνου, την εξόφληση πιστωτικών καρτών, τη δόση δανείου για οικοσκευή, διακοπές κλπ. ή ακόμα την εξόφληση αγορών με δόσεις. Να σημειωθεί ότι γίνεται διάκριση στην καταφατική απάντηση αν αυτό συνέβη **μία ή περισσότερες φορές**.

Επισημαίνεται ότι, στην περίπτωση που η κατοικία είναι ιδιόκτητη χωρίς οικονομικές υποχρεώσεις και επομένως το νοικοκυριό δεν πληρώνει ενοίκιο ή δόση για αποπληρωμή δανείου, ο ερευνητής θα σημειώνει Χ στο τετραγωνίδιο της στήλης **“ΔΕ ΜΕ ΑΦΟΡΑ”**, χωρίς να ερωτηθεί ο ερευνώμενος. Σαφής είναι η διάκριση των δανείων που αφορούν στην αγορά κύριας κατοικίας (1^ο υποερώτημα) και των δανείων για αγορά οικοσκευής, επισκευής/ανακαίνισης της κατοικίας ή διακοπών. Τέλος, οικονομικά προβλήματα που αφορούν σε υπερανάληψεις (ακάλυπτους λογαριασμούς) δεν αφορούν το ερώτημα και δεν καταγράφονται εδώ.

Επίσης αν ο ερευνώμενος λάβει δάνειο προσωπικό (καταναλωτικό, διακοπών) και το χρησιμοποιήσει για διακόσμηση ή ανακαίνιση της κατοικίας, το δάνειο αυτό εξαιρείται τη συγκεκριμένη ερώτηση.

Αν η πληρωμή των οικονομικών υποχρεώσεων έγινε μέσω δανεισμού από τράπεζα ή από φίλους να θεωρηθεί σαν να έγινε η πληρωμή από πηγές του νοικοκυριού.

Ο λογαριασμός του τηλεφώνου δεν συμπεριλαμβάνεται στους λογαριασμούς του υποερωτήματος που αναφέρεται στους λογαριασμούς νερού, ρεύματος κλπ.

Η υπερανάληψη από τράπεζα δεν θεωρείται χρέος που το χρωστάς και πρέπει να πληρωθεί σαν τακτική πληρωμή(μηνιαία), εκτός αν η μη πληρωμή του επιφέρει πρόστιμο κλπ.

Ο συνυπολογισμός των δανείων θα πρέπει να επανεξεταστεί ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που είναι δυσδιάκριτη η διαφορά μεταξύ της πρώτης και δεύτερης κατοικίας, ειδικά σε συνταξιούχους, νεαρά ζευγάρια που ζουν με τους γονείς τους ενώ κατασκευάζουν δικό τους σπίτι κλπ.

Ερώτημα Θ5: «Πόσο επιβαρύνουν το εισόδημά σας οι συνολικές δαπάνες στέγασης;»

Στις συνολικές δαπάνες στέγασης **περιλαμβάνονται** μόνο οι τρέχουσες δαπάνες δηλαδή το ενοίκιο, ασφάλεια, αποχέτευση, εκκένωση βόθρου, αποκομιδή των απορριμμάτων, τακτική συντήρηση, επισκευές, θέρμανση (πετρέλαιο, καυσόξυλα κλπ.), ύδρευση, ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο, ζεστό νερό της κύριας κατοικίας. **Δεν περιλαμβάνονται** οι λογαριασμοί τηλεφώνου της κύριας κατοικίας.

Ερώτημα Θ7: «Κατά τη γνώμη σας, ποιο είναι το ελάχιστο καθαρό εισόδημα που πρέπει να έχει το μήνα το νοικοκυριό σας, για να αντιμετωπίζει τις ανάγκες του;»

Ο ερευνώμενος, θα λάβει υπόψη του τις βασικές ανάγκες του νοικοκυριού, σύμφωνα πάντα με τον αριθμό των μελών που το απαρτίζουν και αφού συμπεριλάβει όποια χρέη μπορεί να σχετίζονται με την κατοικία, θα δώσει το ελάχιστο ποσό που θα πρέπει να έχει το νοικοκυριό, κάθε μήνα, προκειμένου να είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στα έξοδα αυτά. Δε θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα έξοδα/ χρέη που ενδεχομένως έχουν τα μέλη του νοικοκυριού και αφορούν στην επιχείρησή τους (εμπορική, γεωργική ή άλλη).

Εισόδημα ατόμων <16 ετών

Η ύπαρξη εισοδήματος σε άτομα ηλικίας κάτω των 16 ετών από εργασία δεν αποτελεί μία συνήθη κατάσταση, αλλά, αν συμβαίνει, αποτελεί ένδειξη κοινωνικού αποκλεισμού.

Ερωτήματα K1-K3

Τα ερωτήματα αυτά αναφέρονται στα εισοδήματα μελών του νοικοκυριού, ηλικίας κάτω των 16 ετών, που προέρχονται από εργασία.

Δεν περιλαμβάνονται ποσά από εργασία που προσφέρεται σε οικογενειακή επιχείρηση άλλων μελών του νοικοκυριού. Επίσης, **δεν περιλαμβάνονται** ποσά που μπορεί να λαμβάνει το μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών και που προέρχονται από ενοίκια, οικογενειακά επιδόματα, τόκους, τοκομερίδια ή μερίσματα ή κοινωνική βοήθεια από το κράτος καθώς και παροχές από άλλα νοικοκυριά. Σημειώνεται ότι τα παραπάνω εισοδήματα θα περιληφθούν στα ερωτηματολόγια των γονέων ή κηδεμόνων τους.

Στο **ερώτημα K3** καταχωρείται το συνολικό ετήσιο ποσό.

Ενιαίο Τέλος Ακινήτων

Ερώτημα Λ1: «Κατά τη διάρκεια του 2008, πληρώσατε φόρο για περιουσιακά στοιχεία δικά σας ή άλλου μέλους του νοικοκυριού σας;»

Στο συγκεκριμένο ερώτημα περιλαμβάνεται μόνο το ενιαίο τέλος ακινήτων και όχι οι φόροι κληρονομιάς.

Στο **ερώτημα Λ2** καταγράφεται το συνολικό ετήσιο ποσό του Ενιαίου Τέλους Ακινήτων.

Διάρκεια και ημερομηνία συνέντευξης

Ερώτημα Μ1: *«Παρακαλώ, να σημειώσετε την ώρα λήξης της συνέντευξης:»*
Όπως και στο πρώτο ερώτημα έτσι και εδώ θα σημειωθεί λεπτομερώς η ώρα λήξης της συνέντευξης, π.χ. '18:40', καθώς και η ημερομηνία της συνέντευξης.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΕΛΟΥΣ

Γενικά

Με το Ερωτηματολόγιο Μέλους συγκεντρώνονται πληροφορίες για την οικογενειακή κατάσταση, την εκπαίδευση, την υγεία, την απασχόληση και το εισόδημα των μελών του νοικοκυριού. Συμπληρώνεται χωριστά για κάθε μέλος που έχει γεννηθεί έως και το έτος 1992.

Οι βασικές δημογραφικές πληροφορίες, για την ασχολία και την εκπαίδευση του ατόμου, μπορούν να ληφθούν και δι' αντιπροσώπου, δηλαδή από άλλο μέλος του νοικοκυριού, που μπορεί να παρέχει αυτές τις πληροφορίες. Οι πληροφορίες, που αφορούν στο εισόδημα του ερευνώμενου μέλους, πρέπει να λαμβάνονται από το ίδιο. Κατ' εξαίρεση, οι πληροφορίες αυτές μπορούν να ληφθούν από άλλο μέλος, μόνο αν το προς έρευνα μέλος απουσιάζει προσωρινά ή αδυνατεί, λόγω προβλημάτων υγείας, να παρέχει τις πληροφορίες.

Τρόπος συμπλήρωσης

Στο εξώφυλλο του Ερωτηματολογίου Μέλους, όπως και στα υπόλοιπα ερωτηματολόγια της έρευνας, καταχωρείται ο Κωδικός του Νοικοκυριού, που αποτελείται από τρία τμήματα με 10 συνολικά ψηφία. Το πρώτο τμήμα από έξι ψηφία είναι ο κωδικός της Μονάδας Επιφανείας, το δεύτερο τμήμα από 2 ψηφία είναι, για την έρευνα του 2009, μηδέν-μηδέν (00) για τα αρχικά νοικοκυριά, ενώ για τα θυγατρικά 01, 02, κ.ο.κ. και το τρίτο τμήμα από 2 ψηφία είναι ο αύξων αριθμός του νοικοκυριού μέσα στη Μονάδα Επιφανείας. Στη συνέχεια, καταχωρείται ο αύξων αριθμός του μέλους (2 ψηφία), του οποίου το Ερωτηματολόγιο Μέλους συμπληρώνεται.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: *«Παρακαλώ να σημειώσετε:»*

Θα σημειωθεί λεπτομερώς η ώρα έναρξης της συνέντευξης, π.χ. 19:00'.

Δημογραφικά στοιχεία

Ερωτήματα Α1-Α4

Η συμπλήρωση των ερωτημάτων που αφορούν στις βιογραφικές πληροφορίες, είναι απλή.

Ειδικότερα:

Ερώτημα Α3. *«Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;»*

Συμπληρώνεται η οικογενειακή κατάσταση του ερευνώμενου μέλους που υπάρχει και διέπεται από το νόμο και όχι η οικογενειακή πραγματική κατάσταση. Για παραδειγμα, αν το ερευνώμενο μέλος είναι σε διάσταση και έχει σύντροφο με τον οποίο διμένει στο ίδιο νοικοκυριό, θα καταγραφεί με κωδικό 3, δηλαδή σε διάσταση.

Ερώτημα Α4. *«Έχετε μόνιμο σύντροφο με τον οποίο μένετε μαζί;»*

Συμπληρώνεται μόνο όταν και οι δυο σύντροφοι διαμένουν στο ίδιο νοικοκυριό. Επισημαίνεται ότι «Ναι, είμαι παντρεμένος/η» θα απαντήσουν όσοι έχουν τελέσει γάμο θρησκευτικό, πολιτικό ή έχουν σύμφωνο συμβίωσης, ενώ «Ναι, συγκατοικώ μαζί του/της» θα απαντήσουν όσοι σύντροφοι (ανεξάρτητα από το φύλο) διαμένουν μαζί στο ίδιο νοικοκυριό χωρίς γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης.

Εκπαίδευση

Ερωτήματα Β1 και Β2:

Τα στοιχεία εκπαίδευσης καταγράφονται σύμφωνα με τη διεθνή ταξινόμηση της εκπαίδευσης ISCED 97. Περιλαμβάνεται μόνο η επίσημη εκπαίδευση, δηλαδή η πρωτοβάθμια, η δευτεροβάθμια, η μεταδευτεροβάθμια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δεν περιλαμβάνονται η επαγγελματική κατάρτιση που οργανώνεται και πραγματοποιείται από την επιχείρηση, οποιαδήποτε εκπαίδευση που δεν χορηγεί δίπλωμα ή πιστοποιητικό αποφοίτησης καθώς και η εκπαίδευση για πολιτιστικές δραστηριότητες ή για αναψυχή (ωδεία, γυμναστήρια κλπ.)

Επισημαίνεται ότι αν ο ερευνώμενος πραγματοποιεί την πρακτική του άσκηση στα πλαίσια της εκπαίδευσής του θα απαντήσει ότι παρακολουθεί εκπαίδευση.

Ερώτημα Β3: *«Ποιο είναι το υψηλότερο επίπεδο βασικής, μέσης, ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης, που έχετε ολοκληρώσει;»*

Άτομα, κυρίως, ηλικιωμένα, τα οποία δεν παρακολούθησαν ποτέ καμία βαθμίδα εκπαίδευσης, θα απαντήσουν στην πρώτη επιλογή «Δεν παρακολούθησα ποτέ καμία βαθμίδα εκπαίδευσης» και θα συνεχίσουν με τα ερωτήματα που αναφέρονται στην υγεία.

Άτομα, που δεν τελείωσαν το δημοτικό, αλλά παρακολούθησαν μερικές μόνο τάξεις, θα απαντήσουν με κωδικό 1 και στη συνέχεια στο **ερώτημα Β4** θα καταχωρηθεί το έτος, κατά το οποίο διέκοψαν την εκπαίδευσή τους.

Άτομα, που δεν τελείωσαν κάποια βαθμίδα εκπαίδευσης, θα απαντήσουν σύμφωνα με το επίπεδο εκπαίδευσης που ολοκλήρωσαν, π.χ. αν ο ερευνώμενος δεν ολοκλήρωσε τις πανεπιστημιακές του σπουδές, θα απαντήσει ότι έχει ολοκληρώσει το Λύκειο.

Υγεία

Τα **ερωτήματα Γ1 – Γ8** που αναφέρονται στην υγεία, θα πρέπει να υποβάλλονται, από τον ερευνητή, με διακριτικότητα.

Ερώτημα Γ1: *«Πως θα χαρακτηρίζατε την υγεία σας; Είναι:»*

Αν και η απάντηση είναι αυθόρμητη θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα παρακάτω. Με το ερώτημα καταγράφεται η **γενική** κατάσταση υγείας του ερωτώμενου και όχι η κατάσταση υγείας του κατά την ημέρα διενέργειας της έρευνας, ενώ προσωρινά προβλήματα υγείας, που ενδεχόμενα επηρεάζουν την υγεία του ερωτώμενου δε θα πρέπει να επηρεάζουν την απάντηση. Για την απάντηση πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι διαφορετικοί παράμετροι που επηρεάζουν την υγεία ενός ατόμου, η σωματική, η συναισθηματική κατάσταση καθώς και οποιαδήποτε σημάδια ή συμπτώματα αντιμετωπίζει το ερωτώμενο μέλος. Οποιαδήποτε αναφορά από τον ερευνητή στην ηλικία του ερωτώμενου και συσχέτιση αυτής με την υγεία του καλό θα ήταν να αποφευχθεί.

Ερώτημα Γ2: « Έχετε κάποιο χρόνιο πρόβλημα υγείας ή χρόνια πάθηση;»

Το ερώτημα αναφέρεται σε χρόνια προβλήματα υγείας ή χρόνιες παθήσεις που διαρκούν ή πρόκειται να διαρκέσουν περισσότερο από 6 μήνες. Ως εκ τούτου, προσωρινά προβλήματα υγείας δε θα πρέπει να επηρεάσουν την απάντηση, ενώ θα πρέπει να προσμετρώνται και να καταγράφονται όλα τα χρόνια προβλήματα υγείας είτε αυτά έχουν διαγνωστεί είτε όχι από γιατρό. Το ερώτημα θα πρέπει να τίθεται έτσι γενικά με μόνη τη διευκρίνιση για τη διάρκεια του προβλήματος, ενώ αναφορά σε λέξεις όπως αδυναμία, ανικανότητα, αναπηρία, εξασθένηση, κλονισμός ή διαταραχή θα πρέπει να απφεύγεται. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ως χρόνιο πρόβλημα υγείας μπορεί να θεωρηθεί η υψηλή πίεση, ο σακχαρώδης διαβήτης, η αλλεργία, κ.ά. Για παράδειγμα, οι αλλεργίες που συνήθως εμφανίζονται εποχικά, μπορεί να θεωρηθούν από ορισμένους ως χρόνιο πρόβλημα και από άλλους όχι. Το ίδιο ισχύει για πάσχοντες από διαβήτη ή χοληστερίνη. Έτσι, άτομα που έχουν προσαρμοστεί στο διατροφικό πρόγραμμα που απαιτείται και όχι μόνον, μπορούν να απαντήσουν ότι δεν αντιμετωπίζουν χρόνιο πρόβλημα υγείας, ενώ κάποιοι άλλοι όχι.

Ερώτημα Γ3: «Κατά τους τελευταίους 6 μήνες ή και περισσότερο, έχετε περιοριστεί / δυσκολευτεί, λόγω κάποιου προβλήματος υγείας, σε κάποιες από τις δραστηριότητες;»

Με το ερώτημα προσπαθούμε να εντοπίσουμε εάν και σε ποιο βαθμό ο ερευνώμενος περιορίσε, κατά τη διάρκεια των τελευταίων 6 μηνών, **εξαιτίας κάποιου χρόνιου προβλήματος υγείας, σωματικού ή ψυχικού**, καθημερινές δραστηριότητες του που συνήθιζε ή συνηθίζει να κάνει. Ο περιορισμός των καθημερινών δραστηριοτήτων ενός ατόμου, συνήθως, συνοδεύεται με εξάρτηση από άλλα άτομα ή με ανάγκη παροχής φροντίδας από άλλους. Το χρονικό διάστημα των 6 μηνών δεν αναφέρεται στη διάρκεια του προβλήματος υγείας αλλά στο χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο, ενδεχομένως, περιορίστηκαν οι όποιες δραστηριότητες. Καταγράφονται οι «μακροχρόνιοι περιορισμοί» κατά τους τελευταίους έξι (6) μήνες οι οποίοι συνήθως προκαλούνται από χρόνια προβλήματα υγείας, ακόμα και εάν αυτά είναι εποχικά ή επανεμφανιζόμενα π.χ. αλλεργία.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί από τον ερευνητή κατά τη διατύπωση του ερωτήματος, αφού αυτό που ζητάμε είναι η **αυθόρμητη απάντηση** του ερωτώμενου, χωρίς να αναφερθούμε σε παραδείγματα συνήθων καθημερινών δραστηριοτήτων αλλά ούτε και σε δραστηριότητες συγκεκριμένων ομάδων ηλικιών ή φύλου, ή ακόμα δραστηριότητες που μπορεί να σχετίζονται με οποιοσδήποτε φιλοδοξίες μπορεί το συγκεκριμένο άτομο να έχει!

Ερωτήματα Γ4 και Γ6

Θετική απάντηση θα δώσουν μόνο όσοι χρειάστηκαν τη συμβουλή εξειδικευμένου γιατρού ή οδοντίατρου για δικό τους πρόβλημα υγείας, αλλά για κάποιο λόγο δεν την έλαβαν.

Η ερώτηση αφορά σε συμβουλές που παρέχονται από τον οικογενειακό ιατρό που μπορεί να είναι οποιασδήποτε ειδικότητας, συνηθέστερα δε παθολόγος, παιδίατρος, γυναικολόγος με επιτόπια επίσκεψη - στο ιατρείο ή κατ'οίκον- τηλεφωνικά ή με e-mail. Επίσης αφορά σε λήψη συμβουλών από ιατρούς εξωτερικών ιατρείων ΙΚΑ, οικογενειακούς ιατρούς ΙΚΑ (οποιασδήποτε ειδικότητας), ιατρούς Κέντρων Υγείας, Αγροτικών Ιατρείων, ιδιώτες ιατρούς που συνήθως παρακολουθούν τον ερευνώμενο ή ιατρούς συμβεβλημένους με ασφαλιστικά ταμεία (πρωτοβάθμια περίθαλψη). Περιλαμβάνονται ακόμη οι επισκέψεις σε ιατρούς εντός του χώρου εργασίας ή στο χώρο εκπαίδευσης (π.χ. στο σχολείο). Η ερώτηση αφορά στη λήψη συμβουλών από εξειδικευμένους ιατρούς και χειρουργούς για τον ίδιο τον ερευνώμενο, εκτός νοσηλείας (δηλαδή, δεν περιλαμβάνονται οι επισκέψεις ιατρού εντός νοσοκομείου όταν ο ερευνώμενος / ασθενής νοσηλεύεται ή βρίσκεται στο νοσοκομείο σαν ημερήσιος ασθενής).

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

Περιλαμβάνονται όμως οι επισκέψεις και η λήψη συμβουλών στα εξωτερικά ιατρεία ή στα επείγοντα νοσοκομείων. Ουσιαστικά, εδώ πρόκειται για ιατρικές συμβουλές που λαμβάνονται για προβλήματα υγείας για τα οποία, ενδεχόμενα, έχει αρχικά δοθεί, από τον ιατρό που συνήθως παρακολουθεί τον ερευνώμενο, συμβουλή και προτροπή για επίσκεψη/ συμβουλή σε εξειδικευμένο ιατρό (π.χ ο ιατρός του ΙΚΑ συστήνει στον ασθενή για καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματός του να επισκεφθεί άλλον εξειδικευμένο ιατρό).

Ειδικότερα ως προς τους οδοντίατρους περιλαμβάνονται οι παρακάτω ειδικότητες:

Οδοντίατροι : ορίζονται οι επαγγελματίες της οδοντιατρικής που παρέχουν ευρεία φροντίδα στα δόντια και στη στοματική κοιλότητα. Καθήκοντά τους είναι η πρόληψη , διάγνωση, η παροχή συμβουλών και κατάλληλης οδοντιατρικής θεραπείας.

Ορθοδοντικοί : ορίζονται οι εξειδικευμένοι οδοντίατροι που κάνουν διάγνωση, πρόληψη και διόρθωση των όποιων προβλημάτων συναντώνται σε δόντια και σιαγόνες (π.χ. διόρθωση των μη ευθυγραμμισμένων δοντιών χρησιμοποιώντας σιδεράκια).

Άλλοι ειδικοί οδοντιατρικής φροντίδας : ορίζονται οι υγιεινολόγοι οδοντιατρικής ή οι επαγγελματίες οδοντιατρικής υγιεινής. Συνήθως ασκούν το επάγγελμά τους υπό την επίβλεψη του οδοντίατρου, εν γένει δε, κάνουν λιγότερο περίπλοκες εργασίες οδοντιατρικής ή στοματικής φροντίδας, π.χ. δίνουν συμβουλές στους ασθενείς για να αναπτύξουν ή να διατηρήσουν την καλή στοματική υγιεινή.

Ερωτήματα Γ5 και Γ7

Οι απαντήσεις θα δοθούν βάσει του πιο πρόσφατου περιστατικού και θα πρέπει να αποδίδεται η πραγματική αιτία, για την οποία ο ερευνώμενος δεν επισκέφτηκε τον ειδικευμένο γιατρό ή οδοντίατρο. Πολλοί επικαλούνται έλλειψη χρόνου λόγω εργασίας ή φροντίδας παιδιών, ενώ στην πραγματικότητα φοβούνται το γιατρό, τις εξετάσεις, τη θεραπεία κλπ.

Απάντηση στο τετραγωνίδιο 1 «Δεν είχα την οικονομική δυνατότητα (πολύ ακριβή η επίσκεψη/ συμβουλή ή δεν υπήρχε κάλυψη από το ασφαλιστικό μου ταμείο) θα δοθεί αν ο ερευνώμενος δεν είχε κάλυψη από το ασφαλιστικό ταμείο.

Απάντηση στο τετραγωνίδιο 2 «Λίστα αναμονής» θα δοθεί αν ο ερευνώμενος ήταν αποφασισμένος να επισκεφτεί τον οδοντίατρο / γιατρό, αλλά, λόγω μεγάλης λίστας αναμονής, αυτό ήταν αδύνατο.

Απάντηση στο τετραγωνίδιο 6 «Περίμενα μήπως το πρόβλημα υποχωρήσει/ βελτιωθεί από μόνο του» θα δοθεί αν ο ερευνώμενος δεν επικοινωνήσε καθόλου με το γιατρό, αλλά απλώς περίμενε μήπως η κατάσταση του βελτιωθεί.

Ερώτημα Γ8 «Κατά τους 12 τελευταίους μήνες έχετε επισκεφτεί γιατρούς οποιασδήποτε ειδικότητας για δικό σας πρόβλημα υγείας εκτός οδοντιάτρων και οφθαλμιάτρων;»

Συμπεριλαμβάνονται και οι επισκέψεις στα εξωτερικά ιατρεία νοσοκομείου και οι επισκέψεις στο σπίτι από το γιατρό.

Τρέχουσα ασχολία

Ερώτημα Δ1: «Κατά την προηγούμενη εβδομάδα, εργαστήκατε με αμοιβή ή για κέρδος, έστω και για μία ώρα;»

Σε αυτό το ερώτημα μας ενδιαφέρει αν το άτομο εργάστηκε την προηγούμενη εβδομάδα, από Δευτέρα έως και Κυριακή, και όχι αν εργάζεται συνήθως. Έτσι αν το άτομο εργάζεται αλλά για κάποιο λόγο δεν εργάστηκε ούτε μια ώρα την προηγούμενη εβδομάδα, τότε η απάντηση στο ερώτημα είναι “ΟΧΙ”.

Επισημαίνουμε ότι ως πληρωμή θεωρείται και η “αμοιβή σε είδος”. Επίσης, θεωρούνται εργαζόμενοι οι μαθητευόμενοι σε μια εργασία που λαμβάνουν κάποια αμοιβή.

Σε ότι αφορά τους **αυτοαπασχολούμενους**, με ή χωρίς προσωπικό, θα θεωρούμε ότι εργάστηκαν την εβδομάδα αναφοράς αν ισχύει κάτι από τα εξής:

- Το άτομο απασχολήθηκε στην επιχείρησή του, (π.χ., αγρόκτημα, εμπορικό κατάστημα, δικηγορικό γραφείο, κλπ) με σκοπό το κέρδος, ανεξάρτητα από το αν η επιχείρηση ήταν κερδοφόρα.
- Το άτομο αφιέρωσε χρόνο στην επιχείρησή του ακόμα και αν δεν έγιναν πωλήσεις ή δεν παρήχθησαν υπηρεσίες και προϊόντα (για παράδειγμα, ένας αγρότης που απασχολήθηκε στις εργασίες συντήρησης του αγροκτήματος, ένας αρχιτέκτονας που ξόδεψε χρόνο περιμένοντας πελάτες στο γραφείο του ή ένας ψαράς που επιδιόρθωσε τη βάρκα ή τα δίχτυα του)
- Το άτομο ασχολήθηκε με την οργάνωση της επιχείρησης, του αγροκτήματος ή του ελεύθερου επαγγέλματος: για παράδειγμα, αγόρασε ή εγκατέστησε εξοπλισμό ή παράγγειλε προμήθειες για την επιχείρησή του.

Επισημαίνουμε ότι θα θεωρήσουμε ότι ένας αμειβόμενος βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση εργάστηκε την εβδομάδα αναφοράς αν συνέβαλε άμεσα με την εργασία του στη λειτουργία μιας επιχείρησης που ανήκει σε κάποιο μέλος του ίδιου νοικοκυριού.

Αν η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι “ΝΑΙ” (κωδικός 1) θα συνεχίσουμε με το **ερώτημα Δ3**, ενώ αν είναι “ΟΧΙ” (κωδικός 2) θα συνεχίσουμε με το **ερώτημα Δ2**.

Ερώτημα Δ2: « Κατά την προηγούμενη εβδομάδα, ακόμα και αν δεν εργαστήκατε με αμοιβή, είχατε μια μισθωτή εργασία ή επιχειρηματική δραστηριότητα, από την οποία απουσιάζατε για κάποιους λόγους (απεργία, διακοπές, ασθένεια ή τραυματισμό, άδεια τοκετού, καιρικές συνθήκες, διαφωνία με τον εργοδότη κλπ.) και στην οποία πρόκειται να ξαναγυρίσετε;»

Όσον αφορά τους μισθωτούς, διευκρίζεται ότι αν ο συνολικός χρόνος απουσίας από την εργασία (ως χρόνος απουσίας υπολογίζεται το χρονικό διάστημα από την τελευταία ημέρα της εργασίας μέχρι την ημέρα επιστροφής στην αμειβόμενη εργασία) είναι περισσότερος των τριών (3) μηνών τότε το ερευνώμενο μέλος θεωρείται ότι έχει μία εργασία στην περίπτωση που συνεχίζει να λαμβάνει το 50% της αμοιβής του από τον εργοδότη του (γονική άδεια κλπ.). Σε αντίθετη περίπτωση να δοθεί απάντηση «ΟΧΙ» στο **ερώτημα Δ1**.

Όσον αφορά τους αυτοαπασχολούμενους επισημαίνουμε ότι ένας αυτοαπασχολούμενος δεν εργάστηκε ούτε μια ώρα την εβδομάδα αναφοράς, θα θεωρήσουμε ότι έχει μια εργασία εφόσον ικανοποιείται μία ή περισσότερες από τις επόμενες συνθήκες:

- Υπάρχουν μηχανήματα ή εξοπλισμός, για τα οποία το άτομο έχει επενδύσει χρήματα, τα οποία χρησιμοποιεί ο ίδιος ή οι υπάλληλοί του στην επιχείρηση.
- Διατηρεί ένα γραφείο, κατάστημα, αγρόκτημα ή κάποιον άλλο χώρο.
- Έχει διαφημίσει με κάποιο τρόπο την επιχείρηση ή το επάγγελμά του (με καταχώρηση σε κάποιο τηλεφωνικό κατάλογο, με μια διαφημιστική πινακίδα, με διανομή καρτών ή φυλλαδίων κλπ).

Όσον αφορά τους εποχιακά εργαζόμενους με εξαρτημένη σχέση εργασίας, δηλ. γεωργικοί εργάτες, ξενοδοχοϋπάλληλοι, οικοδόμοι κλπ., την περίοδο που δεν εργάζονται λόγω εποχικότητας, δεν είναι απασχολούμενοι. Έτσι αν ο ερευνόμενος δεν εργάστηκε ως μισθωτός λόγω εποχικότητας θα απαντήσει αρνητικά στο Ερώτημα Δ1.

Τέλος, οι οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση έχουν μια εργασία (παρόλο που δεν εργάστηκαν την εβδομάδα αναφοράς) όταν υπάρχει σαφής δέσμευση του εργοδότη τους (που είναι μέλος του νοικοκυριού) να τους δεχτεί πάλι στην επιχείρηση μέσα στους επόμενους 3 μήνες.

Ερώτημα Δ3: «Ποια είναι η κύρια ασχολία σας; Είστε:»

Η ασχολία αυτοκαθορίζεται από τον ερευνώμενο. Φοιτητές εργαζόμενοι με μερική ή πλήρη απασχόληση ενδεχομένως θεωρούν ως κύρια ασχολία τις σπουδές τους, ενώ άλλοι την εργασία τους.

Εργασία με "**πλήρη απασχόληση**" θεωρείται ότι έχει το άτομο, που το εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας του είναι ίσο με αυτό που ισχύει για τους εργαζομένους της ειδικότητάς του στην επιχείρηση ή την υπηρεσία, όπου εργάζεται.

Εργασία με "**μερική απασχόληση**" θεωρείται ότι έχει το άτομο, που το εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας του είναι μικρότερο από αυτό που ισχύει για τους εργαζομένους της ειδικότητάς του στην επιχείρηση ή την υπηρεσία, όπου εργάζεται και έχει ως συνέπεια τη μείωση του ύψους των αποδοχών.

Παρά την ύπαρξη των προαναφερθέντων ορισμών για πλήρη και μερική απασχόληση, ένας μέσος όρος εργασίας με πλήρη απασχόληση θεωρούνται οι 30 ώρες εβδομαδιαία, γι' αυτό και στη συνέχεια του ερωτηματολογίου υπάρχουν ερωτήματα (Z14 και Z15) που αναφέρονται σε αυτό το κριτήριο.

• Κωδικός 01: Μισθωτός με πλήρη απασχόληση

Αφορά όσους έχουν κάποια εργασία από την οποία αποκομίζουν άμεσα ή έμμεσα οικονομικό όφελος. Ως μισθωτοί θεωρούνται οι εργαζόμενοι που δουλεύουν για κάποιον εργοδότη είτε είναι στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα, ανεξάρτητα από τον τρόπο πληρωμής τους (με μισθό, ημερομίσθιο, σε είδος, με ποσοστά κλπ.), οι μαθητευόμενοι με ή χωρίς αμοιβή, οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση οι οποίοι λαμβάνουν τακτικά μισθό. Επίσης, τα άτομα που έχουν διακόψει προσωρινά την εργασία τους, γιατί βρίσκονται σε κανονική ή αναρρωτική άδεια, απεργία κλπ.

Η εργασία θα θεωρηθεί πλήρους απασχόλησης αν η διάρκειά της σε ώρες την εβδομάδα είναι ίση ή μεγαλύτερη από το εβδομαδιαίο ωράριο που ισχύει στον κλάδο που υπάγεται η εργασία (συμβατικό ωράριο που προβλέπεται από τις συμβάσεις εργασίας). Για παράδειγμα, η εργασία

του καθηγητή γυμνασίου που εργάζεται το συνηθισμένο ωράριο του κλάδου του (περίπου 20 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα) είναι πλήρους απασχόλησης. Το ίδιο και η εργασία του οικοδόμου όταν εργάζεται το ωράριο του κλάδου του, δηλαδή 36 ώρες την εβδομάδα περίπου. Μια εργασία θεωρείται ότι είναι πλήρους απασχόλησης όταν το ωράριο εργασίας είναι 30 ώρες και περισσότερο.

- **Κωδικός 02: Μισθωτός με μερική απασχόληση**

Αφορά στις ίδιες κατηγορίες εργαζομένων με την προηγούμενη περίπτωση (κωδικός 01), με μόνη διαφορά ότι εργάζονται με «μερική απασχόληση». Η εργασία που συνήθως διαρκεί λιγότερο από το εβδομαδιαίο ωράριο του κλάδου που υπάγεται, θα θεωρηθεί μερικής απασχόλησης. Συνήθως οι ώρες εργασίας είναι λιγότερες από 30.

- **Κωδικός 03: Αυτοαπασχολούμενος με πλήρη απασχόληση**

Ως αυτοαπασχολούμενοι θεωρούνται οι εργαζόμενοι που δουλεύουν για λογαριασμό τους (στην δική τους επιχείρηση) με σκοπό το κέρδος. Συμπεριλαμβάνονται οι αγρότες, οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση (παιδιά, σύζυγος κλπ.) που δεν λαμβάνουν μισθό και ζουν στο ίδιο νοικοκυριό με τον υπεύθυνο της επιχείρησης ή με την ευρύτερη έννοια στην παραπλήσια περιοχή. Τέτοια άτομα συνήθως λαμβάνουν τακτικά ανταμοιβή με τη μορφή της πληρωμής σε είδος ή των πρόσθετων παροχών.

Η εργασία θα θεωρηθεί πλήρους απασχόλησης αν η διάρκειά της σε ώρες την εβδομάδα είναι ίση ή μεγαλύτερη από το εβδομαδιαίο ωράριο που ισχύει στον κλάδο που υπάγεται η εργασία (συμβατικό ωράριο που προβλέπεται από τις συμβάσεις εργασίας).

- **Κωδικός 04: Αυτοαπασχολούμενος με μερική απασχόληση**

Αφορά στις ίδιες κατηγορίες εργαζομένων με την προηγούμενη περίπτωση (κωδικός 03), με μόνη διαφορά ότι εργάζονται με «μερική απασχόληση». Η εργασία που συνήθως διαρκεί λιγότερο από το εβδομαδιαίο ωράριο του κλάδου που υπάγεται, θα θεωρηθεί μερικής απασχόλησης. Συνήθως οι ώρες εργασίας είναι λιγότερες από 30.

- **Κωδικός 05: Άνεργος**

Για όσους δεν εργάζονται και ζητούν σήμερα μία εργασία (π.χ. επειδή απολύθηκαν, τελείωσε η εργασία που είχαν αναλάβει, έκλεισε η επιχείρηση ή ζητούν εργασία για πρώτη φορά), ή εργάζονται εποχικά, όπως ξενοδοχοϋπάλληλοι, εργάτες γεωργίας, ηθοποιοί κλπ. κατά την περίοδο που δεν εργάζονται (*εκτός σεζόν*) κλπ.).

- **Κωδικός 06: Μαθητής, φοιτητής, μετεκπαιδευόμενος, εργαζόμενος χωρίς αμοιβή για απόκτηση εμπειρίας**

Για μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές, μετεκπαιδευόμενους, καθώς και για όσους εργάζονται χωρίς αμοιβή για να αποκτήσουν εμπειρία.

- **Κωδικός 07: Συνταξιούχος (σε κανονική ηλικία ή μη) ή έχετε διακόψει τις εργασίες της επιχείρησής σας**

Για όσους λαμβάνουν σύνταξη από την εργασία τους λόγω ορίου ηλικίας, σύνταξη αναπηρίας από ατύχημα, ασθένειας κλπ. Στην ίδια κατηγορία θα περιληφθούν και οι επιχειρηματίες που έχουν διακόψει τις εργασίες της επιχείρησής τους, έχουν πτωχεύσει ή χάσει την περιουσία τους. Σημειώνεται ότι **δε θα θεωρηθούν συνταξιούχοι** τα άτομα που παίρνουν τη σύνταξη του αποθανόντος συζύγου ή πατέρα, ενώ συνταξιούχοι θεωρούνται και όσοι λαμβάνουν πρόωγη σύνταξη.

- **Κωδικός 08: Ακατάλληλος για εργασία ή έχετε μόνιμη αναπηρία**

Για όσους έχουν μόνιμη αναπηρία ή είναι ακατάλληλοι για εργασία (π.χ. χρήστες ναρκωτικών).

- **Κωδικός 09: Στρατιώτης**

Για όσους υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.

- **Κωδικός 10: Νοικοκυρά**

Για όσους ασχολούνται με τα οικιακά.

- **Κωδικός 11: Άλλη περίπτωση, μη οικονομικά ενεργό άτομο**

Για άλλα μη οικονομικά ενεργά άτομα, όπως εισοδηματίες, σε αναμονή συνταξιοδότησης, υποψήφιους για πανεπιστήμιο/ τεχνολογικά ιδρύματα κ.ά., σε αναμονή στράτευσης ή που μόλις απολύθηκαν από το στρατό, άτομα που περιμένουν να αναλάβουν εργασία που έχουν ήδη βρει, άτομα σε διαθεσιμότητα, άτομα που θα μεταναστεύσουν, άργους (δε θέλουν να εργαστούν).

Ερώτημα Δ4: «Κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες αναζητήσατε μια εργασία;»

Αρνητική απάντηση στο ερώτημα θα καταχωρηθεί για όσους περιμένουν απάντηση σε αίτηση που έχουν κάνει για εργασία και ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα, για όσους έχουν απευθυνθεί στον ΟΑΕΔ και περιμένουν να τους καλέσουν να αναλάβουν μία εργασία, και, τέλος, για όσους περιμένουν τα αποτελέσματα διαγωνισμού για διορισμό στο δημόσιο τομέα, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα.

Ερώτημα Δ5: «Αν βρίσκατε σήμερα μια εργασία, έχετε τη δυνατότητα να την αναλάβετε μέσα στις επόμενες 2 εβδομάδες ;»

Αν η απάντηση είναι "ΝΑΙ" τίθεται στο αντίστοιχο χτένι ο κωδικός 1.

Χαρακτηριστικά κύριας εργασίας (τελευταίας ή σημερινής). Για όσους σήμερα δεν έχουν ως κύρια ασχολία την εργασία

Ερωτήματα Ε1-Ε10

Σε αυτή την ενότητα συγκεντρώνονται πληροφορίες που αφορούν στην τελευταία εργασία, όσων δε θεωρούν ότι η σημερινή κύρια ασχολία τους είναι η εργασία, αλλά και πληροφορίες που αφορούν στη σημερινή εργασία, που, πιθανόν, να έχουν ορισμένοι και την οποία θεωρούν ως δευτερεύουσα και όχι κύρια ασχολία τους (π.χ. συνταξιούχοι ή φοιτητές που εργάζονται).

Ερώτημα Ε2: «Να περιγράψετε, με τη μεγαλύτερη δυνατή λεπτομέρεια, το είδος της κύριας δραστηριότητας (επάγγελμα) που είχατε στην τελευταία εργασία σας ή έχετε στη σημερινή εργασία σας.

Καταχωρείται το είδος της εργασίας (επάγγελμα, ειδικότητα) του ερευνωμένου στο κατάστημα, στο εργοστάσιο, στην επιχείρηση κλπ., όπου εργαζόταν. Η απάντηση πρέπει να είναι πλήρης και σαφής, ώστε να είναι δυνατή η ταξινόμηση του επαγγέλματος, π.χ. υφαντής, μηχανικός αυτοκινήτων, διευθυντής λογιστηρίου, ταμίας, πωλητής, χειριστής πρέσας, συναρμολογητής μηχανημάτων κλπ.

Ερώτημα Ε3: «*Στην τελευταία εργασία σας ή στη σημερινή σας εργασία ήσασταν/ είστε:*»
Στο ερώτημα αυτό καταγράφεται η θέση στην εργασία.

- **Αυτοαπασχολούμενος με μισθωτό /ούς**

Ως αυτοαπασχολούμενος με μισθωτό/ούς (δηλαδή εργοδότης) χαρακτηρίζεται το άτομο στο οποίο ανήκει εξολοκλήρου ή συνεταιρικά η επιχείρηση, το κατάστημα κλπ., όπου εργάστηκε/εργάζεται και στην οποία απασχολούνται ένας ή περισσότεροι υπάλληλοι, ή εργάτες με οποιοδήποτε είδος αμοιβής (μισθό, ημερομίσθιο, ποσοστά, με το κομμάτι, αμοιβή σε είδος κλπ.). Αν απασχολήθηκαν μόνο πρόσωπα με ανταλλαγή εργασίας ή χωρίς αμοιβή δεν θα θεωρηθεί εργοδότης, αλλά αυτοαπασχολούμενος χωρίς μισθωτούς.

- **Αυτοαπασχολούμενος χωρίς μισθωτό /ούς:**

Ως αυτοαπασχολούμενος χωρίς μισθωτό/ούς χαρακτηρίζεται το άτομο που έχει δική του εργασία (επιχείρηση, κατάστημα, γραφείο, γεωργική εκμετάλλευση, οικοτεχνία κλπ.) μόνο του ή συνεταιρικά, στην οποία δεν απασχολεί τρίτα πρόσωπα με αμοιβή (τότε θα ήταν εργοδότης). Μπορεί όμως να απασχολεί μέλη της οικογένειάς του ή μαθητευόμενους χωρίς αμοιβή. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν π.χ., οι γεωργοί που καλλιεργούν μόνοι τους ή με τη βοήθεια των μελών της οικογένειάς τους, οι πλανόδιοι έμποροι, οι μικροεπαγγελματίες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, όπως γιατροί, δικηγόροι (εφ' όσον δεν απασχολούν προσωπικό), κλπ.

Οι εργαζόμενοι κατ' αποκοπή, δηλαδή αυτοί που αναλαμβάνουν την εκτέλεση ενός έργου και αμείβονται για αυτό, χαρακτηρίζονται ως ακολούθως:

α) Εάν απασχολούν τρίτα πρόσωπα με αμοιβή, θεωρούνται αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, π.χ., οι εργολάβοι οικοδομών, οι υδραυλικοί, οι ηλεκτρολόγοι κλπ. που χρησιμοποιούν τεχνίτες ή εργάτες τους οποίους πληρώνουν οι ίδιοι.

β) Αν δεν απασχολούν τρίτα πρόσωπα προμηθεύονται όμως οι ίδιοι τα υλικά για την εκτέλεση του έργου θεωρούνται αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό. γ) Εάν δεν προμηθεύονται υλικά ούτε απασχολούν τρίτα πρόσωπα, χρησιμοποιούν όμως δικά τους μηχανήματα, μεγάλης συνήθως αξίας, τα οποία μπορούν να χαρακτηριστούν ως κεφάλαιο (π.χ., τρακτέρ, κομπρεσέρ κλπ.) θεωρούνται αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό.

δ) Εάν τέλος, δε διαθέτουν κανένα από τα ανωτέρω, οπότε η αμοιβή τους θεωρείται ότι είναι αποτέλεσμα της προσωπικής τους μόνο εργασίας, θεωρούνται ως μισθωτοί με ημερομίσθιο. Για παράδειγμα, στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι γεωργικοί εργάτες που αναλαμβάνουν κατ' αποκοπή το σκάψιμο του αμπελώνα.

- **Μισθωτός:**

Ως μισθωτός χαρακτηρίζεται το άτομο που εργαζόταν /εργάζεται σε κατάστημα, επιχείρηση κλπ. του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με πλήρη ή μερική απασχόληση και για την εργασία του αμείβονταν / αμείβεται με μισθό, ημερομίσθιο, ποσοστά επί των πωλήσεων, με το κομμάτι ή και σε είδος. Ως μισθωτοί θεωρούνται, επίσης, ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων "κατ' αποκοπή", εφόσον δε διαθέτουν δικά τους υλικά και μηχανήματα, ούτε απασχολούν προσωπικό, όπως οι εργάτες γεωργίας που αναλαμβάνουν το σκάψιμο αμπελώνα, οι μοδίστρες που εργαζονται σε σπίτια κλπ.

- **Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση, χωρίς αμοιβή:**

Ως βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση χαρακτηρίζεται το άτομο που βοηθούσαν /βοηθούν κάποιον /α μέλος /η του νοικοκυριού στην οικογενειακή επιχείρηση (κατάστημα, γραφείο,

γεωργική ή κτηνοτροφική εκμετάλλευση, οικοτεχνία κλπ.), χωρίς να λαμβάνουν οποιασδήποτε μορφής αμοιβή (σε χρήμα ή σε είδος) για την εργασία τους, εκτός από τα έξοδα συντήρησής τους και πιθανόν κάποιο "χαρτζιλίκι".

Ερώτημα Ε4

Το ερώτημα αποτελεί φίλτρο και έτσι τα *ερωτήματα Ε5-Ε8*, που ακολουθούν, αφορούν στοιχεία της εργασίας (μισθωτών) που είχαν *κατά την προηγούμενη εβδομάδα*, για όσους είχαν μία εργασία, από την οποία ίσως απουσίαζαν για κάποιους λόγους (*ερώτημα Δ1* ή και *ερώτημα Δ2* απάντηση ΝΑΙ), και ταυτόχρονα δε θεωρούν ως κύρια ασχολία τους την εργασία αυτή (*ερώτημα Δ3*, απαντήσεις διαφορετικές από 1,2,3 και 4).

Ερώτημα Ε5: «*Να περιγράψετε την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης (κατάστημα, εργοστάσιο, υπηρεσία κλπ.), στην οποία εργαστήκατε, κατά την προηγούμενη εβδομάδα.*»

Καταχωρείται ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας με τη μεγαλύτερη δυνατή ανάλυση και με απόλυτη σαφήνεια. Γενικές απαντήσεις, όπως : εργοστάσιο, κατάστημα, εταιρεία, δημόσια υπηρεσία, Ν.Π.Δ.Δ. κλπ., δεν αρκούν, γιατί δεν αποδίδουν *αναλυτικά* τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Ικανοποιητικές απαντήσεις είναι: εργοστάσιο υφασμάτων, επιπλοποιείο, κατάστημα λιανικής ή χονδρικής πώλησης επίπλων, εταιρεία υδάτων, μεταλλεία σιδήρου, δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο, καλλιέργεια καπνού κλπ. Πρέπει, δηλαδή, να αναγράφεται ακριβώς το είδος του προϊόντος που παράγει ή πωλεί το κατάστημα ή το είδος της υπηρεσίας που προσφέρει.

Ερώτημα Ε6: «*Πόσοι μισθωτοί απασχολούνταν στην τοπική μονάδα της επιχείρησης, του οργανισμού ή της υπηρεσίας που εργαστήκατε, κατά την προηγούμενη εβδομάδα;*»

Ως "**τοπική μονάδα**" της επιχείρησης θεωρείται το κτίριο ή το σύνολο κτιρίων, που βρίσκονται σε μία και μόνο συγκεκριμένη τοποθεσία. Αν ένα άτομο εργάζεται σε περισσότερα από ένα μέρη ή στο σπίτι του, ως τοπική μονάδα θα θεωρείται το Διευθυντικό Τμήμα της επιχείρησης.

Για παράδειγμα, αν κάποιος εργάζεται σε εκκοκκιστήριο βάμβακος της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών, θα μας πληροφορήσει για τον αριθμό των ατόμων που εργάζονται μόνο στο εκκοκκιστήριο, που εργάζεται και ο ίδιος και όχι τον αριθμό των ατόμων που εργάζονται στην Ε.Α.Σ. του τόπου του ή στα εκκοκκιστήρια της Ε.Α.Σ. σε όλη την Ελλάδα. Επίσης, αν κάποιος εργάζεται σε ένα υποκατάστημα τράπεζας θα μας πληροφορήσει για τον αριθμό των εργαζόμενων σε αυτό το υποκατάστημα και όχι τον αριθμό των ατόμων που εργάζονται σε ολόκληρη την τράπεζα.

Στον αριθμό των μισθωτών δε θα περιληφθούν οι ευκαιριακά ή περιστασιακά εργαζόμενοι, καθώς και τα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας, ενώ θα πρέπει να περιληφθεί ο αυτοαπασχολούμενος επιχειρηματίας.

Ερώτημα Ε7: «*Πόσες ώρες απασχολείστε, συνήθως, την εβδομάδα στην κύρια εργασία σας;*»

Διευκρινίζεται ότι η υπερωριακή απασχόληση περιλαμβάνεται είτε αυτή είναι αμειβόμενη είτε όχι. Στην περίπτωση που ορισμένοι εργαζόμενοι δεν έχουν συγκεκριμένο ωράριο εργασίας, υπολογίζεται ο μέσος όρος των ωρών εργασίας των τεσσάρων τελευταίων εργάσιμων εβδομάδων. Για τους αυτοαπασχολούμενους υπολογίζεται και η τυχόν εργασία στο σπίτι, ενώ για τους μαθητευομένους με αμοιβή και εκπαιδευομένους σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης δεν προσμετράται ο χρόνος μαθητείας.

Ερώτημα Ε8: «*Αποδοχές μισθωτών*»

Καταχωρείται το μεικτό μηνιαίο και το καθαρό μηνιαίο ποσό από μισθωτές υπηρεσίες.

Ως **μεικτές αποδοχές** από μισθωτή εργασία θεωρούνται οι αποδοχές πριν την αφαίρεση των φόρων και των κρατήσεων για την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση των μισθωτών.

Ως **καθαρές αποδοχές** από μισθωτή εργασία θεωρούνται οι αποδοχές μετά την αφαίρεση των φόρων και των κρατήσεων για την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση των μισθωτών.

Στα ποσά συμπεριλαμβάνονται και οι αποδοχές από τη συνήθη υπερωριακή απασχόληση.

Ερώτημα Ε9: «Τι είδους εργασιακή σχέση είχατε /έχετε στην εργασία σας;»

Ως **“μόνιμη ή αορίστου χρόνου”** εργασία θεωρείται η εργασιακή σχέση για την οποία υπάρχει γραπτή συμφωνία απεριόριστης χρονικής διάρκειας.

Ως **“σύμβαση ορισμένου χρόνου ή έργου”** θεωρείται η εργασιακή σχέση για την οποία υπάρχει γραπτή συμφωνία περιορισμένης χρονικής διάρκειας, ενώ ως **“προσωρινή”** θεωρείται η εργασία μικρής, συνήθως, χρονικής διάρκειας, η οποία δεν παρέχει βεβαιότητα για το μέλλον.

Ως **“καμία σύμβαση εργασίας”** θεωρείται η εργασιακή σχέση για την οποία δεν υπάρχει καμιάς μορφής γραπτή συμφωνία (περιστασιακή εργασία κλπ.)

Ερώτημα Ε10: «Στην εργασία σας είχατε /έχετε την εποπτεία ή το συντονισμό κάποιου προσωπικού;»

Απάντηση **«Ναι»** θα δώσουν τα άτομα που στην εργασία τους είχαν /έχουν την εποπτεία ή το συντονισμό προσωπικού, θεσμοθετημένα, δηλαδή είναι διευθυντές, προϊστάμενοι τμημάτων κ.ά. Όσοι έχουν μερική εποπτεία προσωπικού, λόγω αρχαιότητας, εμπειρίας ή λόγω ύπαρξης συγκεκριμένων προσόντων και καθηκόντων (π.χ. υπεύθυνοι γραφείου, ομαδάρχες κ.ά.) θα απαντήσουν **«Όχι»**.

Ο ερευνώμενος θα πρέπει να απαντήσει ΝΑΙ ακόμα και αν εποπτεύει μόνο έναν εργαζόμενο. Επίσης θα πρέπει να απαντήσει ΝΑΙ και στις περιπτώσεις που έχει και άλλα καθήκοντα, και η εποπτεία άλλων εργαζόμενων αποτελεί τμήμα μόνο των καθηκόντων του.

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα πρέπει να δοθεί με βάση την συνήθη κατάσταση και όχι σε σχέση με το τι ίσχυε την εβδομάδα αναφοράς. Για παράδειγμα, αν ένας υπάλληλος αντικαθιστά για ορισμένες ημέρες τον προϊστάμενο του γραφείου που λείπει με άδεια, δεν θα πρέπει να απαντήσει ότι έχει την εποπτεία άλλων εργαζόμενων (αφού αυτό συμβαίνει μόνο εκτάκτως)

Χαρακτηριστικά κυρίας εργασίας. Για όσους σήμερα έχουν ως κύρια ασχολία την εργασία τους

Ερωτήματα Ζ1-Ζ15

Σε αυτή την ενότητα συλλέγονται στοιχεία, που αφορούν στην κύρια εργασία όσων θεωρούν ότι η σημερινή κύρια ασχολία τους είναι η εργασία (**ερώτημα Ζ3**, απαντήσεις 1 ή 2). Ως κύρια εργασία θεωρείται, για τους ερευνωμένους που έχουν περισσότερες από μία εργασίες, αυτή στην οποία απασχολούνται, συνήθως, τις περισσότερες ώρες.

Τα **ερωτήματα Ζ1-Ζ9** είναι ίδια με τα **ερωτήματα Ε2-Ε10** της προηγούμενης ενότητας.

Ερώτημα Ζ10: «Έχετε αλλάξει κύρια εργασία τους τελευταίους 12 μήνες;»

Οι **μισθωτοί** θεωρείται ότι έχουν αλλάξει εργασία αν έχουν αλλάξει εργοδότη. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που έχει γίνει αλλαγή θέσης στη εργασία, δηλαδή από μισθωτός έγινε αυτοαπασχολούμενος. Δε θεωρείται αλλαγή εργασίας η αλλαγή καθηκόντων στον ίδιο εργοδότη.

Όσον αφορά στους *αυτοαπασχολούμενους*, ως αλλαγή εργασίας θεωρείται η αλλαγή δραστηριότητας της επιχείρησης ή η αλλαγή της θέσης στην εργασία, δηλαδή από αυτοαπασχολούμενος, μισθωτός. Δε θεωρείται αλλαγή εργασίας η ολοκλήρωση των εργασιών ενός συμβολαίου και η αρχή των εργασιών ενός νέου.

Ερωτήματα Z12-Z15

Τα ερωτήματα καταγράφουν την ύπαρξη περισσότερων από μία εργασιών, τις ώρες τις οποίες ο ερευνώμενος απασχολείται σε αυτές, και τον λόγο για τον οποίο η εργασία ή οι εργασίες του ερευνωμένου διαρκεί/ ούν λιγότερο από 30 ώρες. Οι πιλότοι, οι δάσκαλοι και άλλες κατηγορίες εργαζομένων, οι οποίοι, κατά κανόνα, εργάζονται λιγότερο από 30 ώρες την εβδομάδα, θα απαντήσουν στο τετραγωνίδιο 5 «*θεωρούνται ως πλήρης απασχόληση οι ώρες ασχολίας σε όλες τις εργασίες σας*», εκτός αν οι ίδιοι θεωρούν ότι εργάζονται με μερική απασχόληση για οποιονδήποτε άλλο λόγο.

Ιστορικό εργασίας

Ερώτημα H1: «*Σε ποια ηλικία αναλάβατε για πρώτη φορά κανονική εργασία;*»

Ως πρώτη κανονική εργασία θεωρείται η πρώτη εργασία του ατόμου μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής του χωρίς διακοπή και στην οποία εργαζόταν 15 ώρες ή περισσότερο την εβδομάδα και είχε διάρκεια τουλάχιστον έξι (6) μήνες, εκτός αν διακόπηκε διότι το ερευνώμενο άτομο απολύθηκε ή βρήκε άλλη εργασία. Δε θα περιληφθούν οι περιστασιακές εργασίες φοιτητών/ σπουδαστών/ μαθητών, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Περιλαμβάνεται όμως η εργασία κατά τη διάρκεια των σπουδών του που ήταν μόνιμη ή αορίστου χρόνου.

Ερώτημα H2: «*Πόσα χρόνια συνολικά, κατά προσέγγιση, έχετε εργαστεί ως μισθωτός ή ως αυτοαπασχολούμενος;*»

Θα καταγραφούν τα συνολικά έτη εργασίας, από την έναρξη της πρώτης κανονικής εργασίας μέχρι σήμερα, για όλους τους εργαζόμενους και όσους έχουν εργαστεί στο παρελθόν είτε ως μισθωτοί είτε ως αυτοαπασχολούμενοι. Για όσους έχουν εργαστεί και ως μισθωτοί και ως αυτοαπασχολούμενοι, θα καταγραφούν αθροιστικά τα έτη εργασίας.

Ερώτημα H3: «*Για κάθε μήνα του 2008 και μέχρι σήμερα ποια ήταν η κύρια ασχολία σας;*»

Σκοπός του ερωτήματος αυτού είναι η καταγραφή των αλλαγών που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2008 και μέχρι σήμερα στην κύρια ασχολία του ερευνωμένου, είτε πρόκειται για εργασία είτε για οποιαδήποτε άλλη ασχολία. Επισημαίνεται ότι για να διαπιστωθεί, γενικά, ποια είναι η κύρια ασχολία, ο ερευνητής θα αρκестεί στη γνώμη του ερευνωμένου για το ποια θεωρεί ο ίδιος ως κύρια. Αν όμως ο ερευνώμενος είχε περισσότερες από μία ασχολίες, κατά τη διάρκεια του ίδιου μήνα, τότε θα θεωρηθεί ως κύρια ασχολία, για το συγκεκριμένο μήνα, η ασχολία με τη μεγαλύτερη διάρκεια.

Στο ερώτημα γίνεται διάκριση στους μισθωτούς, που εργάζονται με πλήρη απασχόληση και στους μισθωτούς, που εργάζονται με μερική απασχόληση, καθώς και στους αυτοαπασχολούμενους που εργάζονται με πλήρη ή μερική απασχόληση. Διευκρινίζεται ότι ο βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση, ανάλογα με τις ώρες που απασχολείται σε αυτή, θα περιληφθεί στους αυτοαπασχολούμενους με πλήρη ή μερική απασχόληση.

Δεδομένου ότι η έρευνα διαρκεί για το χρονικό διάστημα Απριλίου – Ιουνίου 2009, για όσους π.χ. ερευνώνται το Μάιο 2009, το χτένι που αντιστοιχεί στο μήνα Ιούνιο 2009 θα παραμείνει κενό.

Εισόδημα μισθωτών, Παροχή αυτοκινήτου της επιχείρησης, Άλλες παροχές σε είδος

Εισόδημα μισθωτών

Στα ερωτήματα **Θ1-Θ16** καταγράφονται τα εισοδήματα που είχε ο ερευνώμενος, κατά τη διάρκεια του 2008, από μισθωτές υπηρεσίες, από μία ή περισσότερες εργασίες.

Ως εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες ορίζεται η συνολική αμοιβή, σε χρήμα ή σε είδος, που καταβάλλεται από έναν εργοδότη σε έναν εργαζόμενο, ως αντιστάθμισμα της εργασίας που παρείχε ο δεύτερος κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς του εισοδήματος. Στο εισόδημα των μισθωτών περιλαμβάνονται τόσο τα εισοδήματα από την τακτική εργασία όσο και από την δευτερεύουσα, περιστασιακή ή προσωρινή εργασία.

Ερωτήματα Θ2 και Θ3: «Συνολικές καθαρές αποδοχές»

Στα ερωτήματα καταγράφονται οι συνολικές καθαρές αποδοχές του ερευνωμένου, κατά τη διάρκεια του έτους 2008. Ως **καθαρές αποδοχές** θεωρούνται οι αποδοχές που λαμβάνει ο ερευνώμενος, αφού αφαιρεθούν από αυτές ο φόρος που παρακρατήθηκε και οι εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση.

Ερωτήματα Θ4 και Θ5: «Τακτικές μηνιαίες αποδοχές και αριθμός μηνών λήψης.»

Στο **ερώτημα Θ4** καταγράφονται οι τακτικές μηνιαίες καθαρές αποδοχές που είχε ο ερευνώμενος, κατά τη διάρκεια του 2008, από όλες τις εργασίες του συνολικά, ενώ στο **ερώτημα Θ5** σημειώνονται ο αριθμός των μηνών, κατά τη διάρκεια των οποίων λάμβανε ο ερευνώμενος τις αποδοχές.

Ερωτήματα Θ6 - Θ12:

Στο **ερώτημα Θ6** διερευνάται αν ερευνώμενος έχει ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι την 31-12-1992 ή από 1-1-1993 ή αν δεν έχει ασφαλιστεί ποτέ. Περιλαμβάνεται η ασφάλεια υγείας, σύνταξης κύριας και επικουρικής και πρόνοιας.

Στο **ερώτημα Θ7** ζητούνται πληροφορίες για το ταμείο υγειονομικής περίθαλψης, το/τα ταμείο/α κύριας συνταξιοδοτικής ασφάλισης, το/τα ταμείο/α επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης στο/στα οποίο/α είναι ασφαλισμένος ο μισθωτός (π.χ. Δημόσιο, ΙΚΑ κλπ.), καθώς και για τους μήνες ασφάλισης κατά τη διάρκεια του 2008.

Στο **ερώτημα Θ8** ζητούνται τα συνολικά χρόνια ασφάλισης (ακόμη και αν ήταν σε διαφορετικά ταμεία).

Στο **ερώτημα Θ9** δηλώνεται εάν ο ερευνώμενος καταβάλλει επιπρόσθετες εισφορές λόγω ένταξης του επαγγέλματός του στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.

Στο **ερώτημα Θ10** καταγράφεται σε ποιο τομέα (δημόσιο τομέα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, δημόσιες επιχειρήσεις ή ιδιωτικό τομέα) ανήκει η επιχείρηση που εργάζεται/εργαζόταν ο ερευνώμενος.

Τέλος, στα **ερωτήματα Θ11-Θ12** δηλώνεται εάν ο εργαζόμενος/εργοδότης καταβάλλει κάποια εισφορά σε χρηματοδοτούμενα συστήματα (ομαδικά συμβόλαια) για παροχή σύνταξης ή υγείας κλπ. Εάν ΝΑΙ, να καταγραφεί ξεχωριστά το ετήσιο ποσό που καταβάλλει ο εργοδότης και το ποσό που τυχόν καταβάλλει ο ερευνώμενος στο συγκεκριμένο χρηματοδοτούμενο επαγγελματικό σύστημα ασφάλισης. Στην περίπτωση που δε γνωρίζει το ποσό που καταβάλλει ο εργοδότης ή εργαζόμενος να καταγραφεί στα αντίστοιχα φαντρία το ποσό 99999,99.

Επισημαίνεται ότι ως προς τις συνταξιοδοτικές παροχές υπάρχουν τρεις κατηγορίες συνταξιοδοτικών παροχών (το αποκαλούμενο σύστημα τριών πυλώνων):

- τα σχήματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης
- τα σχήματα επαγγελματικών συντάξεων (ΤΕΑ)
- τα ιδιωτικά σχήματα που συνήθως έχουν τη μορφή συμβολαίων ή προϊόντων που προέρχονται από ασφαλιστικές εταιρίες ασφάλισεων ζωής

Το ερώτημα αυτό αφορά στο δεύτερο πυλώνα, δηλαδή στα σχήματα επαγγελματικών συντάξεων (ασφαλιστικά προγράμματα Ανθρώπινου Δυναμικού) που είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε να λειτουργούν συμπληρωματικά και να ενισχύουν τους τομείς του κύριου ασφαλιστικού φορέα, στον οποίο υπάγεται κάθε εργαζόμενος. Οι παροχές των προγραμμάτων Ομαδικής Ασφάλισης μπορούν να προσφέρουν στους εργαζομένους

- Ασφάλεια Μόνιμης Ολικής Ανικανότητας από ασθένεια
- Ασφάλεια Θανάτου & Διαρκούς Ανικανότητας από ατύχημα
- Ασφάλεια Πρόσκαιρης Ολικής Ανικανότητας από ατύχημα ή ασθένεια
- Ασφάλεια Πρόσκαιρης Ολικής Ανικανότητας από ατύχημα
- Ασφάλεια Εξόδων Θεραπείας σε περίπτωση ατυχήματος (εντός ή εκτός νοσοκομείου)
- Ασφάλεια Σοβαρών Ασθενειών
- Ευρεία Νοσοκομειακή και Εξωνοσοκομειακή Περίθαλψη

Ερώτημα Θ13

Στο ερώτημα περιλαμβάνονται τα εισοδήματα από πηγές εισοδήματος, που σχετίζονται με τη μισθωτή εργασία του ερευνωμένου.

Τα ποσά από αυτές τις πηγές εισοδήματος μπορεί να έχουν ήδη συμπεριληφθεί στα συνολικά ετήσια καθαρά ποσά του **ερωτήματος Θ3** ή και στα μηνιαία καθαρά ποσά του **ερωτήματος Θ4**. Για το λόγο αυτό τα ερωτήματα που ακολουθούν έχουν στόχο να καταγράψουν τα ποσά μόνο, όσων εισοδημάτων είναι επιπρόσθετα, προκειμένου στη συνέχεια να προστεθούν (εφόσον είναι επιπρόσθετα) στα συνολικά ετήσια καθαρά ποσά για τον υπολογισμό του διαθέσιμου εισοδήματος.

Στο ερώτημα **περιλαμβάνονται:**

- οι υπερωρίες
- οι αμοιβές διευθυντών σε επιχειρήσεις ανώνυμης εταιρικής μορφής
- οι προμήθειες και τα φιλοδώρηματα
- οι αποδοχές για αμοιβή με το κομμάτι (φασόν)
- το επίδομα ανάδοχων οικογενειών για οικογένειες που υιοθετούν μόνιμα ή και προσωρινά παιδιά
- τα μερίσματα από μετοχές και τα δώρα οποιασδήποτε μορφής που δίνονται στον εργαζόμενο από την επιχείρηση για την υψηλή απόδοσή του, π.χ. ένας μισθός, επιπλέον, ως δώρο, μετά το κλείσιμο του ετήσιου ισολογισμού κλπ.
- το επίδομα λόγω εργασίας σε παραμεθόρια περιοχή και το επίδομα /βοήθημα για μεταφορά από /προς την εργασία
- το επίδομα αδείας
- το επίδομα παραγωγικότητας
- το Δώρο Χριστουγέννων και Πάσχα

- το βοήθημα γάμου (και *όχι το επίδομα τέκνων*, το οποίο ή θα περιλαμβάνεται στο μισθό ή θα καταχωρείται στα οικογενειακά επιδόματα στο **ερώτημα N14** του Ερωτηματολογίου Μέλους)
- το επίδομα των οικοδόμων (δωρόσημο)
- λοιπές αποδοχές που δεν περιλαμβάνονται στον τακτικό μισθό, όπως τα πριμ τακτικής προσέλευσης κ.ά.

Δεν θα περιληφθούν στο ερώτημα Θ13, αλλά και στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, τα ποσά που αφορούν σε:

- αποζημίωση για έξοδα μετακίνησης (π.χ. έξοδα ταξιδιού και ημερήσια αποζημίωση για εκτός έδρας εργασία)
- πρόωρη αποχώρηση από την εργασία, επίδομα που καταβάλλεται περιοδικά σε άτομα μεγάλης ηλικίας που αποσύρονται από την εργασία -πριν την ηλικία συνταξιοδότησης- λόγω μείωσης προσωπικού, που οφείλεται στη λήψη οικονομικών μέτρων, όπως η επαναδόμηση της επιχείρησης ή του βιομηχανικού κλάδου. Το επίδομα διακόπτεται μόλις το άτομο φτάσει στην ηλικία κανονικής συνταξιοδότησης.
- αγορά ειδικής στολής απαραίτητης για την εργασία
- εφάπαξ αμοιβές λόγω συνταξιοδότησης σε κανονική ηλικία και
- πληρωμές για ημέρες απεργίας από ταμεία αλληλοβοήθειας.

Ερωτήματα Θ15-Θ16:

Στόχος των ερωτημάτων είναι, αν κάποια εισοδήματα από αυτά που αναφέρονται στο **ερώτημα Θ13** δεν περιλαμβάνονται στο μισθό, να προσδιοριστούν ποσοτικά στο **ερώτημα Θ16**.

Παροχή αυτοκινήτου της επιχείρησης

Η παροχή αυτοκινήτου της επιχείρησης αποτελεί εισόδημα σε είδος, το οποίο με κατάλληλη μέθοδο θα εκτιμηθεί ποσοτικά και θα συνυπολογιστεί στο συνολικό και στο διαθέσιμο εισόδημα.

Ερώτημα Θ18: *«Παρακαλώ, να αναφέρετε τη μάρκα, το μοντέλο και το έτος πρώτης κυκλοφορίας του οχήματος»*

Η καταχώρηση της απάντησης στο ερώτημα γίνεται όπως στο παράδειγμα:

- Μάρκα: OPEL (εργοστάσιο κατασκευής)
- Μοντέλο: Astra 1600 cc
- Έτος πρώτης κυκλοφορίας: 2002

Ερώτημα Θ20: *«Ο εργοδότης καταβάλλει χρήματα για την ασφάλεια, τα τέλη κυκλοφορίας ή την τακτική επισκευή του οχήματος;»*

Στα πλαίσια της συμφωνίας του υπαλλήλου με τον εργοδότη του ο δεύτερος, συνήθως, καταβάλλει τα ποσά της ασφάλειας του αυτοκινήτου, τα τέλη κυκλοφορίας ή και τις τακτικές επισκευές. Θα καταχωρηθεί απάντηση σε όλα τα υποερωτήματα.

Άλλες παροχές σε είδος

Ερώτημα Θ21: «Κατά τη διάρκεια του 2008, σας παρείχε ο εργοδότης σας:»

- Δωρεάν ή με συμμετοχή γεύματα, μέσα στο ωράριο εργασίας : παροχή, που συνήθως συναντάται στον ιδιωτικό τομέα.

- Μειωμένες τιμές για ΔΕΗ, σταθερό ή κινητό τηλέφωνο, νερό κλπ.: για εργαζομένους στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ ή σε οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση που παρέχει υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, αλλά και σε οποιαδήποτε επιχείρηση παρέχει κινητό τηλέφωνο στους υπαλλήλους της, στην Εταιρεία Υδάτων κλπ.

- Δωρεάν ή με μειωμένη τιμή είδη που παράγει ή εμπορεύεται : π.χ. στους εργαζομένους στη ΦΑΓΕ παρέχονται δωρεάν γάλα και άλλα γαλακτοκομικά είδη, στους εργαζομένους στα σούπερ μάρκετ παρέχονται δωρεάν ορισμένα ήδη ή άλλα με μειωμένη τιμή κλπ. **Δεν περιλαμβάνεται** π.χ. το γάλα που δίνεται στους μισθωτούς, λόγω ειδικών συνθηκών εργασίας.

-Κουπόνια για δωρεάν προμήθεια αγαθών π.χ κουπόνια για προμήθεια αγαθών από το σούπερ μάρκετ κλπ.

Ερώτημα Θ22: «Αν, ΝΑΙ, ποιο ήταν το συνολικό ποσό που εξοικονομήσατε από τις παραπάνω παροχές;»

Θα πρέπει, έστω και κατά προσέγγιση, να εκτιμηθεί η αξία των παροχών σε είδος. Η αξία των ειδών και υπηρεσιών, που παρέχονται με μειωμένη τιμή, πρέπει να υπολογίζεται ως διαφορά μεταξύ της τιμής της αγοράς και του ποσού που πληρώθηκε από τον εργοδότη. Ακόμη, επισημαίνεται ότι η αξία των ειδών και υπηρεσιών, που παρέχονται από τον εργοδότη, πρέπει να υπολογίζεται σύμφωνα με τις τιμές της αγοράς τους.

Εισόδημα από αυτοασχόληση

Στα ερωτήματα **K1- K21** καταγράφονται τα εισοδήματα που είχε ο ερευνώμενος, κατά τη διάρκεια του 2008, από αυτοαπασχόληση.

Ως εργασίες αυτοαπασχόλησης θεωρούνται οι εργασίες για τις οποίες η αποζημίωση είναι άμεσα εξαρτώμενη από τα κέρδη (ή τη δυνατότητα για κέρδη), τα οποία προέρχονται από τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται. Οι αυτοαπασχολούμενοι λαμβάνουν τις επιχειρησιακές αποφάσεις, που επηρεάζουν την επιχείρηση ή μεταβιβάζουν αυτές τις αποφάσεις διατηρώντας την ευθύνη για την πρόοδο και την ευημερία της επιχείρησης.

Περιλαμβάνονται τα εισοδήματα από επιχείρηση του ερευνωμένου, ελεύθερο επάγγελμα, γεωργική εκμετάλλευση, υπεργολαβία, παροχή υπηρεσιών, εμπόριο, συγγραφικά δικαιώματα, δικαιώματα εκμετάλλευσης κ.ά. Επίσης, θα καταχωρηθεί εδώ το εισόδημα που έχει οποιοσδήποτε -μισθωτός, συνταξιούχος, φοιτητής κλπ.- από αυτοαπασχόληση, όπως για παράδειγμα από γεωργική / κτηνοτροφική εκμετάλλευση, παράλληλα με το εισόδημα από την κύρια εργασία του. Ακόμα, θα καταχωρηθεί και το εισόδημα που προέρχεται από την ενοικίαση κτιρίων, οχημάτων ή εξοπλισμού της επιχείρησης, καθώς και οι επιδοτήσεις (γεωργικές ή άλλες) ή οι επιχορηγήσεις από το κράτος ή την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ερωτήματα K2-K4:

Με τα ερωτήματα αυτά διαπιστώνεται αν άλλο μέλος του νοικοκυριού έχει την οικονομική ευθύνη της επιχείρησης ή της δραστηριότητας, προκειμένου να ληφθούν οι πληροφορίες από αυτό. Έτσι, στο **ερώτημα K3** ερωτάται αν ο κύριος υπεύθυνος είναι ο ερευνώμενος ή άλλο μέλος του νοικοκυριού. Αν είναι ο ερευνώμενος, τα **ερωτήματα K5-K21** απευθύνονται σε αυτόν. Διαφορετικά οι πληροφορίες λαμβάνονται από τον πλέον κατάλληλο να τις παράσχει και καταχωρούνται στο Ερωτηματολόγιο Μέλους αυτού.

Ερώτημα Κ5: «*Θεωρείτε ότι έχετε μία εργασία, επιχείρηση ή τίποτα από τα παραπάνω;*»

Ο ερευνώμενος προσδιορίζει μόνος του αν θεωρεί ότι έχει απλά μία εργασία, μία επιχείρηση ή και τίποτα από τα παραπάνω. Ο ερευνητής όμως πρέπει να έχει υπόψη ότι γενικά ως επιχειρηματίας θεωρείται το άτομο, του οποίου το εισόδημα προέρχεται, κυρίως, από εμπορική, βιομηχανική, μεταποιητική και άλλη δραστηριότητα: π.χ. έμπορος ενδυμάτων, πολιτικός μηχανικός που κατασκευάζει και πωλεί διαμερίσματα, βιομήχανος κλπ. Συγγραφείς, μουσικοσυνθέτες, τραγουδιστές κ.ά., συνήθως, απαντούν «τίποτα από τα παραπάνω».

Ερώτημα Κ6: «*Η επιχείρηση ή δραστηριότητα είναι ατομική ή έχετε συνέταιρο /ους;*»

Με το ερώτημα αυτό, διαπιστώνεται αν η επιχείρηση, στην οποία απασχολείται ο ερευνώμενος, είναι ατομική ή όχι, με συνέταιρους εκτός των μελών του νοικοκυριού.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΗ:

Το κείμενο που βρίσκεται σε πλαίσιο αποτελεί μία υπενθύμιση προς τον ερευνητή, ο οποίος στο σημείο αυτό, και πριν αρχίσει τη συλλογή πληροφοριών για τα εισοδήματα από αυτοαπασχόληση, πρέπει να επισημάνει στον ερευνώμενο ότι τα **ερωτήματα Κ7-Κ21**, που ακολουθούν, έχουν στόχο την καταγραφή του εισοδήματος και του/των ασφαλιστικού/ών ταμείου/ων μόνο του ερευνωμένου και όχι των υπόλοιπων συνεταίρων του (εκτός νοικοκυριού). Η συμμετοχή του ερευνωμένου θα αφορά τόσο στα έσοδα όσο και στα έξοδα.

Ερώτημα Κ7: «*Για ποια χρονική περίοδο (πιο πρόσφατη) έχετε στοιχεία;*»

Θα καταχωρηθεί η πιο πρόσφατη χρονική περίοδος για την οποία έχει οικονομικά στοιχεία ο αυτοαπασχολούμενος. **Οικονομικά στοιχεία**, θεωρούνται τα στοιχεία που αφορούν σε πωλήσεις, παροχή υπηρεσιών, μισθοδοσία, έξοδα, ενοίκια, φόρους εισοδήματος, έμμεσους φόρους, τέλη, ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων και μισθωτών κλπ.

Ερώτημα Κ8: «*Ποιο ήταν το ετήσιο εισόδημα από την επιχείρηση ή τη δραστηριότητά σας, κατά τη διάρκεια της προαναφερθείσας περιόδου, μετά την αφαίρεση των εξόδων της επιχείρησης;*»

Ως **εισόδημα** από την επιχείρηση ή τη δραστηριότητα θεωρείται και καταγράφεται το κέρδος ή η ζημία της επιχείρησης/ δραστηριότητας, κατά τη χρονική περίοδο αναφοράς. Το εισόδημα αυτό προκύπτει μετά την αφαίρεση, από τα έσοδα της επιχείρησης, των εξόδων.

Ως **έξοδα** θεωρούνται οι δαπάνες για πρώτες ύλες και εξοπλισμό (Η/Υ κλπ.), το κόστος διανομής των εμπορευμάτων, οι μισθοί των υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών για ασφαλιστική κάλυψη των εργαζομένων στην επιχείρηση, τα γενικά έξοδα διαχείρισης (ενοίκια, δαπάνες ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ.), τα έξοδα επισκευής και συντήρησης μισθωμένων από την επιχείρηση ακινήτων, τα ποσά των αποσβέσεων για την κάλυψη φθοράς των εγκαταστάσεων ή των μηχανημάτων κ.ά.

Στο εισόδημα πρέπει να περιληφθεί και η αξία των ειδών που έλαβε ο αυτοαπασχολούμενος/ επιχειρηματίας από την επιχείρηση ή τη δραστηριότητά του για προσωπική κατανάλωση (για τον ίδιο και την οικογένειά του), καθώς και πάσης φύσεως επιδοτήσεις ή επιχορηγήσεις που έχουν ληφθεί από το κράτος ή την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο εισόδημα από αυτοαπασχόληση δεν περιλαμβάνονται:

- Οι μισθοί του επιχειρηματία – διευθυντή, οι οποίοι θεωρούνται εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και καταχωρούνται στα **ερωτήματα Θ1-Θ16**.
- Τα μερίσματα του επιχειρηματία που περιλαμβάνονται στο εισόδημα από επενδύσεις.
- Τα κέρδη από κεφαλαιακές επενδύσεις σε επιχειρήσεις ανώνυμης εταιρικής μορφής, που περιλαμβάνονται στο εισόδημα από επενδύσεις.
- Το εισόδημα από ενοικίαση κατοικιών που ανήκουν στον ερευνώμενο (και όχι στην επιχείρηση για τις περιπτώσεις επιχειρηματιών) και το οποίο θα καταχωρηθεί στο Ερωτηματολόγιο Μέλους ως εισόδημα από ενοίκια (**ερωτήματα Ν7-Ν12**).

Ερωτήματα Κ10-Κ17:

Τα ερωτήματα έχουν στόχο την καταγραφή του φόρου και των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται, προκειμένου αυτά να συνυπολογιστούν (αφαιρεθούν) στο διαθέσιμο εισόδημα. Έτσι, στο **ερώτημα Κ10** παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το αν το εισόδημα υπόκειται ή όχι σε φορολόγηση ή σε κρατήσεις ασφαλιστικών εισφορών και στο **ερώτημα Κ11** διευκρινίζεται αν στο ποσό που δηλώθηκε περιλαμβάνονται ο φόρος και οι ασφαλιστικές εισφορές.

Διευκρινίζεται ότι οι ασφαλιστικές εισφορές είναι τα ποσά που καταβάλλονται για την ασφαλιστική κάλυψη τόσο του ίδιου του επιχειρηματία/ αυτοαπασχολούμενου, όσο και των υπόλοιπων μελών του νοικοκυριού, που εργάζονται στην επιχείρηση είτε ως συντάκτοι είτε ως άμισθοι βοηθοί.

Ερώτημα Κ11: «Στο ποσό που δηλώσατε περιλαμβάνεται ο φόρος ή και οι ασφαλιστικές εισφορές;»

Επισημαίνεται ότι για αυτοαπασχολούμενους ο φόρος, συνήθως, καταβάλλεται με την εκκαθάριση της δήλωσης και σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται παρακράτηση του φόρου στην πηγή με προκαταβολή.

- **Μόνο ο φόρος περιλαμβάνεται** για περιπτώσεις που ο αυτοαπασχολούμενος δεν καταβάλλει εισφορές για κοινωνική ασφάλιση για τον εαυτό του, για οποιονδήποτε προσωπικό λόγο ή για περιπτώσεις που, στο εισόδημα που δηλώθηκε, ο αυτοαπασχολούμενος δε συμπεριέλαβε τις εισφορές για κοινωνική ασφάλιση.

- **Μόνο οι ασφαλιστικές εισφορές περιλαμβάνονται** για τις περιπτώσεις που στο εισόδημα ο αυτοαπασχολούμενος δε συμπεριέλαβε το φόρο ή για περιπτώσεις που ο φόρος είναι μηδενικός. Διευκρινίζεται ότι σε φορολόγηση υπόκεινται όλα τα εισοδήματα από αυτοαπασχόληση και το αποτέλεσμα της εκκαθάρισης μπορεί να είναι πιστωτικό, χρεωστικό ή μηδενικό.

- **Περιλαμβάνονται ο φόρος και οι ασφαλιστικές εισφορές** για περιπτώσεις που το εισόδημα υπόκειται σε φορολόγηση και καταβάλλονται από τον αυτοαπασχολούμενο εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και ο αυτοαπασχολούμενος συμπεριέλαβε στο ποσό του **ερωτήματος Κ13** το φόρο και τις εισφορές για κοινωνική ασφάλιση.

- **Δεν περιλαμβάνονται ο φόρος και οι ασφαλιστικές εισφορές** για περιπτώσεις που στο εισόδημα ο αυτοαπασχολούμενος δε συμπεριέλαβε και το φόρο και τις εισφορές για κοινωνική ασφάλιση.

- **Δε γνωρίζω** για όσους δε γνωρίζουν τι περιλαμβάνεται στο εισόδημα που δηλώθηκε. Θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια από τον ερευνητή για αποφυγή, όσο το δυνατόν γίνεται, της απάντησης αυτής.

Ερωτήματα K12 και K13:

Στο **ερώτημα K12** καταγράφονται τα ποσά που ο ερευνώμενος προκατέβαλε (α) για το 2008 και (β) για το 2009 και στο **ερώτημα K13** το συνολικό ποσό που κατέβαλε στο ασφαλιστικό ταμείο ή στα ασφαλιστικά του ταμεία.

Ερωτήματα K14 και K15:

Στα ερωτήματα καταγράφεται το ποσό που, ενδεχομένως, απορρόφησε ο αυτοαπασχολούμενος από τον τραπεζικό λογαριασμό ή το ταμείο της επιχείρησής του, για μη επιχειρησιακούς σκοπούς, αλλά για κάλυψη αναγκών δικών του ή της οικογενείας του, π.χ. για οποιαδήποτε προσωπική δαπάνη (αγορά εισιτηρίου κινηματογράφου, αγορά ειδών ένδυσης κλπ.) ή αντίστοιχη δαπάνη για μέλη του νοικοκυριού του, για πληρωμή λογαριασμών της κατοικίας του κλπ.

Δε θα περιληφθούν, εδώ, τα ποσά που αφορούν αμοιβές για εργασία στην επιχείρηση ή τη δραστηριότητα (μισθοί, bonus, κ.ά.) και τα οποία θα καταχωρηθούν στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες (**ερωτήματα Θ1-Θ16**).

Ερωτήματα K16 και K17:

Τα ερωτήματα καταγράφουν οποιαδήποτε ποσά καταβλήθηκαν επιπρόσθετα από τον αυτοαπασχολούμενο, πέραν του φόρου και των υποχρεωτικών εισφορών για κοινωνική ασφάλιση, και τα οποία μπορεί να αφορούν σε φόρο (πρόστιμο) που καταβλήθηκε για εκκρεμότητες /λάθη, που διαπιστώνονται κατά το κλείσιμο των βιβλίων της επιχείρησης ή της δραστηριότητας ή κατά τον έλεγχο της πενταετίας, καθώς και σε πάσης φύσεως πρόστιμα. Επίσης, τα ποσά αυτά μπορεί να αφορούν σε επιπλέον ασφαλιστικές εισφορές, που καταβλήθηκαν για αλλαγή ασφαλιστικής κλάσης, για πρόστιμα κλπ.

Ερωτήματα K18-K21:

Σκοπός των ερωτημάτων αυτών είναι ο υπολογισμός των ασφαλιστικών εισφορών αυτών που έχουν εισόδημα από αυτοαπασχόληση.

Στο **ερώτημα K18** διερευνάται αν ο ασφαλισμένος έχει ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι την 31-12-1992 ή από 1-1-1993 ή αν είναι ανασφάλιστος, στο **ερώτημα K19** ζητούνται πληροφορίες για τα ασφαλιστικά ταμεία στα οποία είναι ασφαλισμένος ο ερευνώμενος (π.χ. ΤΕΒΕ, ΟΓΑ κλπ.) ή διευκρινίζεται αν είναι ανασφάλιστος. Επίσης ζητούνται οι μήνες ασφάλισης κατά το 2008.

Στο **ερώτημα K20** ζητούνται τα συνολικά χρόνια ασφάλισης (ακόμη και αν ήταν σε διαφορετικά ταμεία). Τέλος, στο **ερώτημα K21** καταγράφεται η ασφαλιστική κλάση (αριθμητικά π.χ. 01) στην οποία ανήκει ο ερευνώμενος, π.χ. στον ΟΓΑ υπάρχουν 7 ασφαλιστικές κλάσεις, στον ΟΑΕΕ, για τους παλαιούς ασφαλισμένους, υπάρχουν 10 κλπ.

Τέλος επισημαίνεται στις περιπτώσεις που ο ερευνώμενος/η δεν εργάζεται αλλά πληρώνει ασφάλιση (Π.χ. ΟΓΑ) για να λάβει σύνταξη τότε στο ερωτηματολόγιό του (μέλους) και στην ενότητα Κ.Εισόδημα από αυτοαπασχόληση απαντάμε θετικά (K1=1) και συμπληρώνουμε μηδενικό εισόδημα (K8=0) με σκοπό να συμπεριλάβουμε στην ερώτηση K13 τις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλει.

Εισόδημα από επενδύσεις

Ερωτήματα Λ1-Λ4:

Τα ερωτήματα αναφέρονται σε εισοδήματα από επενδύσεις κεφαλαίων, όπως οι τόκοι χρημάτων που έχουν αποταμιευθεί σε ατομικούς λογαριασμούς τραπεζών ή ταχυδρομικού ταμιευτηρίου, καθώς και τα μερίσματα μετοχών, αμοιβαίων κεφαλαίων, ομολόγων του δημοσίου, γeros κλπ., που έχουν εισπραχθεί ή έχουν πιστωθεί σε λογαριασμό, κατά τη διάρκεια του 2008.

Ερώτημα Λ2: «Κατά τη διάρκεια του 2008, τι καθαρό εισόδημα λάβατε από τις επενδύσεις που είναι στο όνομά σας:»

Στο **ερώτημα Λ2** θα καταχωρηθούν τα εισοδήματα που αναλογούν μόνο στον ερευνώμενο (το μερίδιό του από τις επενδύσεις).

Ερώτημα Λ3: «Αν δε γνωρίζετε το ακριβές ποσό, παρακαλώ να προσδιορίσετε, κατά προσέγγιση το συνολικό ποσό που λάβατε από τις επενδύσεις.»

Στο **ερώτημα Λ3** θα απαντήσει ο ερευνώμενος που δε γνωρίζει το ακριβές ποσό και θα υποδείξει κατά προσέγγιση το συνολικό ποσό που έλαβε μέσα στο 2008.

Στο **ερώτημα Λ4** θα αναφερθεί η μορφή της επένδυσης.(μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια, ομόλογα κλπ.)

Ιδιωτικές συντάξεις

Ερωτήματα M1-M2:

Τα ερωτήματα καταγράφουν τα ποσά που λήφθηκαν από τον ερευνώμενο, κατά τη διάρκεια του 2008, από ιδιωτικές συντάξεις. Θα καταχωρηθούν οι ιδιωτικές συντάξεις γήρατος, χηρείας, ασθένειας, ανικανότητας, ανεργίας κλπ. που πληρώθηκαν από τον ίδιο τον ερευνώμενο ή, προκειμένου για σύνταξη χηρείας, από το /τη θανόντα /θανούσα σύζυγο ή συγγενή και οι οποίες καταβάλλονται σε τακτική βάση.

Δε θα περιληφθούν :

- οι συντάξεις που σχετίζονται με την εργασία
- τα κοινωνικά επιδόματα
- οι ασφάλειες ζωής που αποδίδουν κάποιο εφάπαξ ποσό στην ωρίμανσή τους και
- οι ιδιωτικές συντάξεις που προέρχονται από εισφορές που έχει πληρώσει ο εργοδότης.

Στο **ερώτημα M2** θα καταχωρηθεί η ιδιωτική σύνταξη, το ποσό που λαμβάνεται και ο αριθμός των μηνών του 2008 κατά τους οποίους λήφθηκε.

Ερωτήματα M3-M4:

Καταγράφονται τα ποσά που καταβάλλονται ως ασφαλιστρα για το ιδιωτικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, στο οποίο συμμετέχει ο ερευνώμενος με δική του πρωτοβουλία.

Δε θα περιληφθούν ποσά, που καταβάλλονται σε ασφαλιστικά ταμεία στα πλαίσια της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης ή σε ιδιωτικά σχήματα, με πρωτοβουλία του εργοδότη του ερευνωμένου.

Επιδοτήσεις- επιδόματα - παροχές - δάνεια

Στα ερωτήματα της ενότητας ΝΑ θα απαντήσουν μόνο όσοι από τους ερευνώμενους/νες έλαβαν επιδότηση, παροχή, δάνειο κλπ.(π.χ. Η επιδότηση ενοικίου θα καταγραφεί μόνο σε ένα από τα μέλη του νοικοκυριού δηλαδή στο μέλος που τη λαμβάνει)

Ερωτήματα NA1-NA3:

Τα ερωτήματα αυτά αναφέρονται σε κρατικές παροχές που αφορούν στην κατοικία του ερευνωμένου. Στεγαστικά επιδόματα καταβάλλονται σε τραπεζικούς ή δημόσιους υπαλλήλους, που εργάζονται σε παραμεθόριες περιοχές, στρατιωτικούς κ.ά. Περιλαμβάνεται η επιδότηση επιτοκίου για δάνειο πρώτης κατοικίας, η καταβολή, δηλαδή, μειωμένου επιτοκίου (μικρότερου από το ισχύον επιτόκιο της τράπεζας ή του οργανισμού, π.χ. ΟΕΚ). Επισημαίνεται ότι στο πεδίο θα καταχωρηθεί, προκειμένου για το επίδομα στρατιωτικών, το ποσό που λαμβάνεται μηνιαίως, προκειμένου δε για την επιδότηση επιτοκίου στεγαστικού δανείου το ποσό που αντιστοιχεί στο όφελος, που έχει ο δανειολήπτης από το μειωμένο επιτόκιο είτε αυτό το όφελος ήταν άμεσο είτε έμμεσο, όταν η επιδότηση γίνεται στην Τράπεζα η οποία με τη σειρά της επιδοτεί αναλόγως.

Προκειμένου να γίνει πλήρης καταγραφή των επιδοτήσεων, ζητείται το είδος του επιδόματος και για πόσους μήνες λαμβάνεται κατά τη διάρκεια του 2008.

Το **ερώτημα NA4** αφορά στη λήψη δανείου από το νοικοκυριό για την αγορά ή την κατασκευή της κατοικίας, το οποίο δεν έχει ακόμη εξοφλήσει. Καταχωρείται το έτος λήψης, το ποσό, η διάρκεια δανείου, το επιτόκιο δανείου και το συνολικό ποσό που καταβλήθηκε το έτος 2008, καθώς και το είδος του δανείου (π.χ. στεγαστικό, σεισμοπαθών κλπ.)

Δεν θα καταγραφούν τα επισκευαστικά δάνεια, τα άτοκα κλπ.

Κοινωνική βοήθεια

Ερώτημα NB1: «*Λάβατε κατά τη διάρκεια του 2008, κάποια κοινωνική βοήθεια από το κράτος, όπως, το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), παροχές παλιννοστούντων, προσφύγων, αποφυλακισμένων, τοξικομανών, αλκοολικών, παροχές μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 45-65 ετών κλπ*»

Στα πλαίσια της επιδοματικής πολιτικής που εφαρμόζεται στη Χώρα μας, χορηγούνται ειδικές παροχές που έχουν στόχο την ενίσχυση των ασθενέστερων εισοδημάτων και την προώθηση της κοινωνικής αλληλεγγύης. Τα κυριότερα επιδόματα /παροχές /βοηθήματα που καταχωρούνται στο ερώτημα είναι:

- **Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ)** το οποίο χορηγείται μηνιαία στους συνταξιούχους, που πληρούν ορισμένες εισοδηματικές προϋποθέσεις. Χορηγείται από όλα τα ασφαλιστικά ταμεία εκτός του ΟΓΑ.

Προϋποθέσεις: Συμπλήρωση του **60ού** έτους της ηλικίας για τους συνταξιούχους λόγω **γήρατος** και **θανάτου** (για τους συνταξιούχους αναπηρίας, καθώς και για τα τέκνα που λαμβάνουν σύνταξη λόγω θανάτου δεν απαιτείται η συμπλήρωση ορίου ηλικίας).

Το συνολικό **καθαρό εισόδημα από μισθούς και συντάξεις** του έτους **2006** να μην υπερβαίνει το ποσό των **7.750,42€**.

Το συνολικό **ατομικό φορολογητέο εισόδημα** του έτους **2006** να μην υπερβαίνει το ποσό των **9.042,16€**.

Το συνολικό ετήσιο **οικογενειακό φορολογητέο εισόδημα** του έτους **2006** να μην υπερβαίνει το ποσό των **14.070,73€**.

Συγκεκριμένα για το 2008 ήταν:

Ατομικό εισόδημα	ΕΚΑΣ
Εισόδημα μέχρι 7.058,41 €	230,00 €
Εισόδημα από 7.058,42 € μέχρι 7.335,25 €	172,50 €
Εισόδημα από 7.335,26 € μέχρι 7.519,74 €	115,00 €
Εισόδημα από 7.519,75 € μέχρι 7.750,42 €	57,50 €

- **Παροχές σε ευπαθείς ομάδες**, όπως παλιννοστούντες, πρόσφυγες, αποφυλακισμένους, τοξικομανείς, αλκοολικούς.
- **Παροχές μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 45-65 ετών**, που βρίσκονται στην ανεργία πάνω από 12 μήνες, έχουν εξαντλήσει το δικαίωμα επιδότησής τους από τον ΟΑΕΔ και έχουν χαμηλό οικογενειακό εισόδημα (<5000€), προσαυξανόμενο κατά 587 ευρώ

(ακαθάριστο) για κάθε ανήλικο τέκνο. Το ύψος του επιδόματος έχει οριστεί για το 2008 στο ποσό των 200 ευρώ και χορηγείται στον ίδιο το δικαιούχο για όσο χρονικό διάστημα είναι άνεργος και σε καμία περίπτωση πάνω από 12 μήνες. Το επίδομα αυτό δεν επιδέχεται προσαυξήσεις, είναι προσωποπαγές και δεν μεταβιβάζεται.

- **Παροχές απόρων, εισοδηματική ενίσχυση σε νοικοκυριά μόνιμων κατοίκων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών**, που έχουν χαμηλό ετήσιο εισόδημα.
- **Παροχές σε παιδιά κάτω των 16 ετών που ανήκουν σε φτωχά νοικοκυριά (προσχολικό - σχολικό επίδομα)**. Απευθύνεται σε νοικοκυριά με χαμηλό ετήσιο εισόδημα.
- **Βοήθημα για την αντιμετώπιση πρώτων αναγκών** νοικοκυριών πληγέντων από σεισμό, πλημμύρα, χιόνια, κατολισθήσεις κλπ.
- **Σύνταξη υπερηλίκων**. Το μηνιαίο ποσό ανέρχεται στα 330 ευρώ για το 2008.
- **Βοήθημα θυμάτων εγκληματικών πράξεων ή τρομοκρατικών ενεργειών**

Εισόδημα από ενοίκια

Ερώτημα ΝΓ1: «*Είχατε εσείς ή άλλο μέλος του νοικοκυριού σας, κατά τη διάρκεια του 2008, κάποιο εισόδημα από ενοικίαση περιουσίας (π.χ. από ενοικίαση κτιρίου, κατοικίας, διαμερίσματος, δωματίου ή γης);*»

Καταχωρείται το εισόδημα από ενοικίαση κτιρίων, κατοικιών, διαμερισμάτων, δωματίων, γης. Επίσης, περιλαμβάνεται το εισόδημα από ενοικίαση αυτοκινήτων, ταξί, φορτηγών, κότερων ή σκαφών, εφόσον ο ιδιοκτήτης τους δεν έχει ως κύριο επάγγελμα την ενοικίασή τους, π.χ. συνταξιούχος που ενοικιάζει το ταξί του. Στο **ερώτημα ΝΓ2** πρέπει να αναφερθεί/ούν το/α περιουσιακό/ά στοιχείο/α από το/α οποίο/α προέρχεται το συγκεκριμένο εισόδημα. Εάν το εισόδημα είναι από ενοικίαση διαμερίσματος να καταγραφούν και τα τετραγωνικά μέτρα του ακινήτου.

Ερωτήματα ΝΓ3-ΝΓ6:

Στο **ερώτημα ΝΓ3** καταχωρείται το καθαρό ποσό που προκύπτει από την ενοικίαση της περιουσίας, αφού δηλαδή αφαιρεθούν τα ποσά που δαπανήθηκαν για τη συντήρηση, επισκευή, αποπληρωμή δανείου ή υποθήκης ή την ασφάλεια της ακίνητης περιουσίας. Σε περίπτωση που ο υπεύθυνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δε γνωρίζει το ακριβές ποσό, στο **ερώτημα ΝΓ5** καταχωρείται απάντηση στις τάξεις μεγέθους εισοδήματος από ενοικίαση ακίνητης περιουσίας.

Διευκρινίζεται ότι, στην περίπτωση που το εισόδημα από την ενοικίαση προκύπτει μηδενικό (έσοδα = έξοδα), στο **ερώτημα ΝΓ4** καταχωρείται το ποσό των εξόδων που αφορούσαν σε επισκευές, συντήρηση, ασφάλεια κλπ. του περιουσιακού στοιχείου.

Στο **ερώτημα ΝΓ6** καταγράφεται αν το εισόδημα αυτό έχει φορολογηθεί ή όχι, ενώ προφανές είναι ότι για εισοδήματα που δεν περιλήφθηκαν στην φορολογική δήλωση η απάντηση είναι αρνητική.

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

Οικογενειακά επιδόματα και παροχές

Ερωτήματα ΝΔ1-ΝΔ2:

Καταχωρούνται οι παροχές, που καταβάλλονται σε οικογένειες και άτομα και οι οποίες προσφέρουν οικονομική υποστήριξη στα νοικοκυριά. Περιλαμβάνονται τα έκτακτα ή περιοδικής φύσης οικογενειακά επιδόματα, καθώς και οι παροχές από κρατικούς φορείς ή από τον εργοδότη.

• **Ισόβια σύνταξη πολύτεκνης μητέρας:**

- Χαρακτηρισμένες πολύτεκνες.

Χορηγείται σε μητέρες με τέσσερα, τουλάχιστον, παιδιά, οι οποίες δε δικαιούνται πλέον το μηνιαίο επίδομα, έχουν την ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα:

- δεν έχουν παιδιά κάτω των 23 ετών, άγαμα ή
- έχουν έγγαμα παιδιά ανεξάρτητα από την ηλικία τους ή
- το τελευταίο παιδί τους είναι ηλικίας άνω των 23 ετών.

- Μη χαρακτηρισμένες πολύτεκνες

Χορηγείται σε μητέρες που έχουν ή είχαν τέσσερα παιδιά (τα οποία κάποια περίοδο της ζωής τους συνυπήρξαν) και οι οποίες διατηρούν ισόβια την πολυτεκνική τους ιδιότητα (βάσει του Ν.860/79) και κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση της σύνταξης κάποια παιδιά ήταν έγγαμα ή το τελευταίο παιδί ήταν ηλικίας άνω των 23 ετών.

Για το έτος 2008, το καθαρό ποσό της ισόβιας σύνταξης πολυτέκνων ήταν 98,27€ μηνιαίως.

• **Επίδομα πολυτέκνων.** Προϋπόθεση χορήγησης του επιδόματος είναι:

- Να υπάρχει ένα, τουλάχιστον, άγαμο, παιδί ηλικίας μέχρι 23 ετών
- Οι δικαιούχοι, μητέρα ή πατέρας και τα συνυπολογιζόμενα παιδιά να έχουν υπηκοότητα ελληνική ή κράτους μέλους της Ε.Ε
- Ο δικαιούχος και τα επιδοτούμενα παιδιά να διαμένουν νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα

Χορηγείται:

- i) στις μητέρες με τέσσερα, τουλάχιστον, παιδιά κάτω των 23 ετών, άγαμα που θεωρούνται πολύτεκνες (σύμφωνα με το Ν.1910/44). Επισημαίνεται ότι αν είναι από διαφορετικούς γάμους θα πρέπει να έχουν την επιμέλειά τους
- ii) στους χήρους με τρία παιδιά κάτω των 23 ετών, άγαμα
- iii) στις μητέρες χωρίς σύζυγο (άγαμες, χήρες, διαζευγμένες) με τρία παιδιά κάτω των 23 ετών, άγαμα
- iv) στους ανάπηρους πατέρες ή ανάπηρους πολέμου ή στους πατέρες με ανάπηρη σύζυγο, με αναπηρία άνω του 70%, που η αναπηρία τους έχει χαρακτηριστεί ισόβια και έχουν τρία παιδιά κάτω των 23 ετών, άγαμα
- v) στα απορφανισθέντα (και από τους δυο γονείς) τρία παιδιά μιας οικογένειας που δεν έχουν δικούς τους πόρους ζωής

vi) σε πατέρες με τέσσερα παιδιά από διαφορετικούς γάμους, αν έχουν την αποκλειστική ευθύνη διατροφής και η μητέρα δεν επιδοτείται για τα ίδια παιδιά.

Για το έτος 2008, το επίδομα ήταν 42,70 € (μικτό ποσό) μηνιαίως για κάθε παιδί και δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 98,27 ευρώ.

• **Επίδομα τρίτου παιδιού.** Χορηγείται στις μητέρες που έχουν τρίτο παιδί, μέχρις ότου αυτό συμπληρώσει το 6^ο έτος της ηλικίας του. Προϋπόθεση χορήγησης του επιδόματος είναι όλα τα παιδιά να έχουν την ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η μητέρα και το επιδοτούμενο παιδί να μένουν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα. Για το έτος 2008, το επίδομα ήταν 170,86 € (μικτό ποσό) μηνιαίως.

• **Εφάπαξ παροχή σε γυναίκες που αποκτούν τρίτο, τέταρτο κλπ. παιδί.**

Δικαιούχοι της εν λόγω παροχής είναι οι μητέρες που αποκτούν τρίτο τέκνο από την 1η Ιανουαρίου 2006 και μετά, καθώς και για κάθε τέκνο μετά από το τρίτο, ανεξάρτητα από κάθε άλλο επίδομα, μισθό, σύνταξη, αμοιβή, αποζημίωση ή εισόδημα. Το ποσό αυτό απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου και δεν εξαρτάται από εισοδηματικά κριτήρια

• **Πολυτεκνικό επίδομα τρίτεκνης οικογένειας.** Χορηγείται από 01-01-2008 επίδομα στη μητέρα που έχει ή αποκτά τρία ζώντα τέκνα για κάθε άγαμο παιδί της κάτω των 23 ετών καθώς και στον πατέρα ο οποίος έχει τρία ζώντα τέκνα από διαφορετικούς γάμους, εφόσον όμως έχει την αποκλειστική ευθύνη διατροφής τους και η μητέρα δεν επιδοτείται για τα παιδιά αυτά. Το ποσό του επιδόματος για κάθε παιδί, είναι ίσο με το εκάστοτε καταβαλλόμενο ποσό για κάθε παιδί πολύτεκνης οικογένειας. Σε περίπτωση που στο πρόσωπο του τρίτου παιδιού συντρέχουν οι προϋποθέσεις και για χορήγηση του επιδόματος της παρ. 1 του άρθρου 63 του Ν.1892/1990, καταβάλλεται για το παιδί αυτό το μεγαλύτερο επίδομα από τα δύο. Το συνολικό ως άνω μηνιαίο επίδομα δεν μπορεί να είναι μικρότερο του ελάχιστου συνολικού επιδόματος πολύτεκνου γονέα. Επισημαίνεται ότι σε καμία περίπτωση το επίδομα δεν μετατρέπεται σε ισόβια σύνταξη του δικαιούχου.

• **Επίδομα οικογενειακών βαρών δημοσίων υπαλλήλων.** Πρόκειται για το επίδομα που λαμβάνουν μαζί με το μισθό τους οι υπάλληλοι και το οποίο, αν δεν μπορεί να διαχωριστεί από το μισθό, θα καταχωρηθεί στο Ερωτηματολόγιο του Μέλους στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και όχι στο ερώτημα αυτό.

• **Επίδομα φροντίδας ανάπηρων παιδιών.** Καταβάλλεται σε παιδιά με αναπηρία τα οποία χρήζουν συχνής ή συνεχούς φροντίδας προκειμένου να καλύψουν το κόστος της φροντίδας αυτής. Διευκρινίζεται ότι δεν περιλαμβάνονται οι αποπληρωμές πιστοποιημένων δαπανών (π.χ. φάρμακα, φαρμακευτικές συσκευές, στρώματα κατακλίσεως κλπ.).

• **Επίδομα κνοφορίας – λοχείας.** Στον ιδιωτικό τομέα (ΙΚΑ κ.α.) διαρκεί 4 μήνες και ανέρχεται στο 50% του τεκμαρτού ημερομισθίου της εργαζομένης. Στο δημόσιο τομέα διαρκεί, επίσης, 4 μήνες και καταβάλλεται αντί μισθού.

• **Επίδομα γονικής άδειας.** Χορηγείται αντί μισθού μετά το επίδομα λοχείας και διαρκεί εννέα (9) μήνες ή χορηγείται αντί μισθού και αντιστοιχεί στις αποδοχές μειωμένου ωραρίου εργασίας.

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

- **Βοήθημα τοκετού.** Χορηγείται εφάπαξ από ορισμένα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης σε αντιστάθμισμα των εξόδων τοκετού. Προϋπόθεση 50 ημερών ασφάλισης το τελευταίο 15μηνο. Το ύψος του ποσού είναι ίσο με το τριακονταπλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη. Από 1.1.2008 μέχρι 31.8.2008 το εφάπαξ ποσό είναι **912,00€** και από 1.9.2008 το εφάπαξ ποσό είναι **939,30€**.

- **Φοιτητικό επίδομα στέγασης.** Χορηγείται για όλους του προπτυχιακούς φοιτητές της οικογένειας, εφόσον διαμένουν σε πόλη διαφορετική από αυτή της κύριας κατοικίας τους, για τόσα έτη όσα είναι και τα έτη σπουδών της σχολής που παρακολουθούν. Για τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος θα πρέπει το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα του προηγούμενου οικονομικού έτους να μην υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000€) προσαυξανόμενο κατά τρεις χιλιάδες ευρώ (3.000€) για κάθε προστατευόμενο παιδί πέραν του ενός.

- **Άλλα επιδόματα,** όπως οι υποτροφίες του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών που χορηγούνται σε σπουδαστές από οικονομικά αδύνατες οικογένειες, το βοήθημα βρεφονηπιακού σταθμού, η μισθοδοσία κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι καλούνται να βοηθήσουν οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα, το επίδομα παιδικών κατασκηνώσεων, το επίδομα άγαμης μητέρας κλπ.

Επισημαίνεται ότι το επίδομα οικογενειακών βαρών δημόσιων υπαλλήλων, το επίδομα κυοφορίας-λοχείας, το επίδομα γονικής άδειας και οποιοδήποτε άλλο επίδομα, αν καταχωρηθεί στο ερώτημα αυτό, δε θα πρέπει να προσμετρηθεί στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες των Ερωτηματολογίων των Μελών.

Στο ερώτημα καταχωρείται το μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί σε καθένα από τα προαναφερθέντα οικογενειακά επιδόματα και παροχές, ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη κατά τη διάρκεια του 2008.

Λόγω των προβλημάτων που παρατηρήθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη διενέργειας της έρευνας, θα πρέπει να συμπληρώνεται το/α ταμείο/α παροχής επιδομάτων.

Παροχή βοήθειας σε / και από τρίτους

Το τμήμα αυτό αναφέρεται στις μεταβιβάσεις χρημάτων μεταξύ των νοικοκυριών.

Ερωτήματα NE1-NE3:

Καταγράφονται τα ποσά που παρείχε το νοικοκυριό σε μέλη άλλων ιδιωτικών νοικοκυριών, κατά τη διάρκεια του 2008, σε τακτική βάση. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται βοηθήματα σε συζύγους, που δε διαμένουν στο νοικοκυριό ή σε πρώην συζύγους (διατροφή), η οικονομική ενίσχυση (εθελούσια ή υποχρεωτική) για παιδί/ιά που δε διαμένει/ουν στο νοικοκυριό, η οικονομική παροχή σε παιδιά που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους, καθώς και η οικονομική βοήθεια προς ηλικιωμένους γονείς, συγγενείς κ.α. Στο **ερώτημα NE2** εκτός από το συνολικό ετήσιο ποσό πρέπει να αναφερθεί και το είδος της παροχής.

Ιδιαίτερη **προσοχή** θα πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις που παρέχεται οικονομική βοήθεια σε άτομα που διαμένουν σε συλλογικές κατοικίες (π.χ. σε γηροκομεία, νοσοκομεία ή άλλα ιδρύματα) και η οποία **δε θα συμπεριληφθεί**. **Δεν περιλαμβάνονται** επίσης, δώρα σε χρήμα (Χριστουγέννων, γενεθλίων κλπ.), καθώς και ποσά που δεν ενισχύουν το εισόδημα των άλλων νοικοκυριών, π.χ. αποπληρωμές δανείων για εκπαίδευση.

Στο **ερώτημα NE3**, συγκεντρώνεται η πληροφορία για το αν τα νοικοκυριά είχαν οικονομική ελάφρυνση (φοροελάφρυνση) λόγω του ποσού που παρείχαν σαν οικονομική βοήθεια σε τρίτους.

Ερωτήματα NE4-NE6:

Καταγράφονται τα ποσά που έλαβε το νοικοκυριό από μέλη άλλων ιδιωτικών νοικοκυριών, κατά τη διάρκεια του 2008, σε τακτική βάση. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται βοηθήματα από συζύγους, που δε διαμένουν στο νοικοκυριό ή από πρώην συζύγους (διατροφή), η οικονομική ενίσχυση (εθελούσια ή υποχρεωτική) για παιδί/ ιά που δε διαμένουν μαζί με την οικογένειά τους, καθώς και η οικονομική βοήθεια από γονείς, συγγενείς κ.ά. Στο **ερώτημα NE5** εκτός από το συνολικό ετήσιο ποσό πρέπει να αναφερθεί και το είδος της παροχής.

Ιδιαίτερη **προσοχή** θα πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις που λαμβάνεται οικονομική βοήθεια από άτομα που διαμένουν σε συλλογικές κατοικίες και η οποία **δε θα συμπεριληφθεί** (π.χ. ηλικιωμένος γονέας που διαμένει σε οίκο ευγηρίας και βοηθάει οικονομικά το παιδί του). **Δεν περιλαμβάνονται** τα δώρα σε χρήμα (Χριστουγέννων, γενεθλίων κλπ.), καθώς και τα ποσά που δεν ενισχύουν το εισόδημα, όπως π.χ. αποπληρωμές δανείων για εκπαίδευση.

Στο **ερώτημα NE6** ζητείται η πληροφορία αν τα προαναφερθέντα ποσά φορολογούνται.

Επιδομότητα κοινωνικής προστασίας-συντάξεις εκπαιδευτικά επιδόματα

Στα **ερωτήματα ΞΑ1-ΞΖ2** γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν τα πάσης φύσεως κοινωνικά επιδόματα και οι συντάξεις. Η κοινωνική προστασία περιλαμβάνει όλες τις παρεμβάσεις ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων, που έχουν σκοπό να ελαφρύνουν τα νοικοκυριά από το βάρος, που συνεπάγεται η αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων ή καταστάσεων ανάγκης, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει μία ταυτόχρονη αντιπαροχή από το δικαιούχο ή κάποια ατομική ρύθμιση. Οι κίνδυνοι ή οι καταστάσεις ανάγκης, αναφέρονται σε ασθένεια, αναπηρία, γήρας, ανεργία, οικογένεια, στέγη, κοινωνική βοήθεια. Αναλυτικά, καταγράφονται τα εισοδήματα από επιδόματα ανεργίας και επαγγελματικής επιμόρφωσης, συντάξεις, συντάξεις από το/τη σύζυγο, επιδόματα ασθένειας, αναπηρίας, βοηθήματα αναπηρίας και ανικανότητας. Επιπλέον, καταγράφονται και τα εισοδήματα από εκπαιδευτικές παροχές, αν και δεν ανήκουν στην κατηγορία των επιδομάτων κοινωνικής προστασίας.

Επιδόματα ανεργίας/ επαγγελματικής επιμόρφωσης

Ερωτήματα ΞΑ1-ΞΑ2:

Καταγράφονται οι παροχές, οι οποίες αντικαθιστούν, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, το εισόδημα που χάνει ένας εργαζόμενος εξαιτίας της απώλειας αμειβόμενης εργασίας, εξασφαλίζουν ένα εισόδημα επιβίωσης σε άτομα που εισέρχονται για πρώτη ή όχι φορά στην αγορά εργασίας, αντισταθμίζουν την απώλεια εισοδήματος λόγω ανεργίας, αντικαθιστούν εξ ολοκλήρου ή μερικώς την απώλεια του εισοδήματος ενός μεγαλύτερου σε ηλικία εργαζομένου, που συνταξιοδοτείται από αμειβόμενη εργασία πριν από τη συμπλήρωση του νόμιμου ορίου ηλικίας, εξαιτίας περικοπών στις θέσεις εργασίας για οικονομικούς λόγους, συνεισφέρουν στις δαπάνες επιμόρφωσης ή πρόσθετης επιμόρφωσης όσων αναζητούν εργασία, βοηθούν τους ανέργους στην αντιμετώπιση των εξόδων ταξιδιού για αλλαγή του τόπου διαμονής τους προκειμένου να βρουν απασχόληση κλπ.

Τα κυριότερα επιδόματα αυτής της κατηγορίας είναι:

- **Τακτική επιδότηση ανέργων:** Χορηγείται από τον ΟΑΕΔ κάθε μήνα, για ορισμένο χρονικό διάστημα, στους ανέργους, εφόσον πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.
- **Έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις και παροχές λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη (για απολυμένους λόγω πτώχευσης της επιχείρησης κλπ.)**
- **Επίδομα πρόωρης αποχώρησης από την εργασία, πρόωρη σύνταξη αγροτών:** Καταβάλλεται περιοδικά σε άτομα μεγάλης ηλικίας, που αποσύρονται από την εργασία - πριν την ηλικία συνταξιοδότησης- λόγω μείωσης προσωπικού, που οφείλεται στη λήψη οικονομικών μέτρων, όπως η επαναδόμηση της επιχείρησης ή του βιομηχανικού κλάδου. Το επίδομα διακόπτεται στην ηλικία κανονικής συνταξιοδότησης του ατόμου. Η πρόωρη σύνταξη αγροτών καταβάλλεται σε αγρότες ηλικίας 55-64 ετών που είναι κάτοχοι γεωργικής εκμετάλλευσης και έχουν ασκήσει το γεωργικό επάγγελμα για τουλάχιστον τα δέκα τελευταία χρόνια. Το ύψος της δεν μπορεί να ξεπερνά τα 365 € το μήνα.
- **Επίδομα κατάρτισης ανέργων:** Αφορούν στα επιδοτούμενα προγράμματα επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού, δηλαδή είναι επιδοτούμενη εκπαίδευση ή μαθητεία για εκμάθηση νέου επαγγέλματος, σε άτομα που έχασαν τη δουλειά τους ή δε βρίσκουν εργασία στο επάγγελμα που γνωρίζουν.
- **Αποζημίωση λόγω απόλυσης από την εργασία:** Καταβάλλεται από τον ίδιο τον εργοδότη στην περίπτωση που ο ερευνώμενος απολύεται λόγω υπαιτιότητάς του.
- **Ειδικό εποχικό επίδομα ανεργίας για εποχικά εργαζομένους:** Καταβάλλεται σε άτομα που το επάγγελμά τους χαρακτηρίζεται από την εποχικότητα της απασχόλησης (οικοδόμοι, καπνεργάτες, ηθοποιοί, ξενοδοχοϋπάλληλοι, δασεργάτες, μουσικοί κ.ά.).
- **Επίδομα νέων από 20-29 ετών:** Καταβάλλεται σε νέους ανέργους 20-29 ετών, εφόσον είναι εγγεγραμμένοι σε μητρώα ανέργων περισσότερο από ένα χρόνο.
- **Επίδομα στράτευσης:** Καταβάλλεται σε εργαζομένους που εκλήθησαν για μετεκπαίδευση ή άσκηση από το στρατό.
- **Επίδομα μετεγκατάστασης:** Καταβάλλεται σε άτομα που δέχονται να αλλάξουν τόπο διαμονής, λόγω εύρεσης/ αλλαγής επαγγέλματος.

Στο **ερώτημα ΞΑ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί στο καθένα από τα προαναφερθέντα επιδόματα, καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη κατά τη διάρκεια του 2008.

Συντάξεις

Ερωτήματα ΞΒ1- ΞΒ2:

Καταγράφονται οι παροχές οι οποίες διασφαλίζουν τη χορήγηση εισοδήματος στους ασφαλισμένους, που αποχωρούν από την αγορά εργασίας λόγω ηλικίας, και σε όσους ασφαλισμένους έχουν συμπληρώσει ένα συγκεκριμένο όριο ηλικίας.

Ως συντάξεις δημόσιου φορέα θεωρούνται οι συντάξεις που χορηγούνται από τα ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΤΕΒΕ, Δημοσίου, κλπ.), ενώ ως συντάξεις ιδιωτικού φορέα θεωρούνται αυτές που παρέχονται στον ερευνώμενο και πληρώθηκαν αποκλειστικά από τον εργοδότη. Οι συντάξεις διακρίνονται σε κύρια και επικουρική, πρόωρη δημόσιου και ιδιωτικού φορέα για άτομα που αποσύρονται από την εργασία, πριν την καθορισμένη ηλικία (δε θεωρούνται ως πρόωρα συνταξιούχοι οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι έχουν κάνει χρήση δεκαπενταετίας, εικοσιπενταετίας κλπ.), παράλληλη από ιδιωτικό φορέα που καταβάλλεται μαζί με την κανονική σύνταξη, καθώς και η σύνταξη εθνικής αντίστασης. Εδώ θα καταχωρηθούν και οι εφάπαξ αμοιβές λόγω συνταξιοδότησης.

Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009

Στις άλλες συντάξεις καταχωρούνται οι εξοφλήσεις συντάξεων προηγούμενων ετών κ.ά.

Δεν περιλαμβάνονται οι ιδιωτικές συντάξεις για τις οποίες πλήρωσε ο ίδιος ο ερευνώμενος και οι οποίες καταχωρούνται στα **ερωτήματα Μ1-Μ2**.

Στο **ερώτημα ΕΒ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό, που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις προαναφερθείσες συντάξεις, καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη κατά τη διάρκεια του 2008.

Λόγω των προβλημάτων που παρατηρήθηκαν κατά τα προηγούμενα κύματα της έρευνας, θα πρέπει να συμπληρώνεται το ταμείο υγειονομικής ασφάλισης, το/α ταμείο/α της κύριας συνταξιοδοτικής ασφάλισης και της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει τη σύνταξη ή το επίδομα που αναφέρονται στο **ερώτημα ΕΒ2**.

Συντάξεις - βοηθήματα από το /τη σύζυγο

Ερωτήματα ΕΓ1-ΕΓ2:

Καταγράφονται οι παροχές, οι οποίες διασφαλίζουν ένα προσωρινό ή διαρκές εισόδημα σε άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει ακόμα τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης, αλλά έχουν χάσει το /τη σύζυγο ή κάποιο στενό συγγενή τους που τους εξασφάλιζε τα προς το ζην. Οι παροχές αυτές διακρίνονται σε:

- σύνταξη συζύγου, κύρια ή και επικουρική από δημόσιο φορέα ή παράλληλη από ιδιωτικό φορέα (από τον εργοδότη)
- σύνταξη ορφανών (από τον πατέρα ή τη μητέρα προς τα παιδιά) η οποία χορηγείται είτε από δημόσιο είτε από ιδιωτικό φορέα
- συντάξεις θυμάτων πολέμου
- άλλες συντάξεις/ βοηθήματα στις οποίες καταγράφονται οι εφάπαξ αμοιβές λόγω συνταξιοδότησης του θανόντος, οι εξοφλήσεις συντάξεων προηγούμενων ετών, τα επιδόματα που χορηγούνται σε ορφανά, το βοήθημα για έξοδα κηδείας κ.ά.

Δεν περιλαμβάνονται οι ιδιωτικές συντάξεις, για τις οποίες πλήρωσε τις εισφορές ο εκλιπών, ενώ **περιλαμβάνονται** οι ιδιωτικές συντάξεις, για τις οποίες έχει πληρώσει τις εισφορές ο εργοδότης του εκλιπόντος.

Στο **ερώτημα ΕΓ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις προαναφερθείσες συντάξεις καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη κατά τη διάρκεια του 2008.

Τέλος, θα πρέπει να συμπληρώνεται το ταμείο υγειονομικής ασφάλισης, το/α ταμείο/α της κύριας συνταξιοδοτικής ασφάλισης και της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει τη σύνταξη ή το επίδομα που αναφέρονται στο **ερώτημα ΕΓ2**.

Επιδόματα- βοηθήματα ασθενείας

Ερωτήματα ΕΔ1-ΕΔ2:

Καταγράφονται οι παροχές που αντισταθμίζουν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει την απώλεια εισοδήματος εξαιτίας της προσωρινής αδυναμίας του ατόμου για εργασία, λόγω ασθένειας ή τραυματισμού. **Δεν περιλαμβάνονται** οι παροχές από ιδιωτικές ασφάλειες ασθενείας ή ατυχήματος, για τις οποίες πληρώνει ο ίδιος ο ερευνώμενος. Χορηγούνται από δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα και διακρίνονται σε:

- **Επίδομα ασθενείας.** Για τους **εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα**, για τις τρεις πρώτες ημέρες απουσίας λόγω ασθένειας, δεν καταβάλλεται. Για τις επόμενες 15 ημέρες απουσίας, δηλαδή από την 4^η έως την 18^η ημέρα, το επίδομα ασθενείας είναι ίσο με το *Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2009*

25% του τεκμαρτού ημερομισθίου του εργαζομένου. Για τις δεκαπέντε ημέρες που ακολουθούν, δηλαδή από την 19^η έως την 33^η, είναι ίσο με το 50% του τεκμαρτού ημερομισθίου του εργαζομένου.

- Για τους **εργαζομένους στο δημόσιο τομέα** το επίδομα ασθενείας καταβάλλεται από τον εργοδότη αντί του μισθού. Αν ο ερευνώμενος έχει τη δυνατότητα να το διαχωρίσει από το μισθό του και έχει καταγραφεί στο ερώτημα 65 για μισθωτούς, τότε δε θα πρέπει να συμπεριληφθεί εδώ.
- **Επίδομα εργατικού ατυχήματος.** Για τις τρεις πρώτες ημέρες απουσίας λόγω εργατικού ατυχήματος δεν καταβάλλεται επίδομα. Το επίδομα εργατικού ατυχήματος για τις επόμενες τριάντα ημέρες, δηλαδή από την 4^η έως την 33^η, είναι ίσο με το 50% του τεκμαρτού ημερομισθίου του εργαζομένου. Τα παραπάνω αφορούν στους εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα. Για τους εργαζομένους στο δημόσιο τομέα ισχύουν όσα αναλύθηκαν στο επίδομα ασθενείας.
- **Επίδομα λουτροθεραπείας, αεροθεραπείας, κ.ά.** Καταβάλλεται σε ασθενείς που χρήζουν ανάλογης θεραπείας.
- **Επίδομα μετακινούμενων ασθενών.** Καταβάλλεται στους ασθενείς που χρήζουν συχνών μετακινήσεων, όπως π.χ. νεφροπαθείς, για πληρωμή μεταφορικού μέσου (ταξί) κλπ.
- **Λοιπά επιδόματα /βοηθήματα ασθενείας.** Καταχωρούνται τα επιδόματα πασχόντων από AIDS, μεσογειακή αναιμία, φυματίωση κ.ά. Διευκρινίζεται ότι δεν περιλαμβάνονται οι αποπληρωμές πιστοποιημένων δαπανών (π.χ. φάρμακα, φαρμακευτικές συσκευές, στρώματα κατακλίσεως κλπ.).

Στο **ερώτημα ΞΔ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί στο καθένα από τα προαναφερθέντα επιδόματα /βοηθήματα καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη κατά τη διάρκεια του 2008.

Συντάξεις - επιδόματα / βοηθήματα αναπηρίας - ανικανότητας

Ερωτήματα ΞΕ1-ΞΕ2:

Καταγράφονται οι παροχές που εξασφαλίζουν εισόδημα σε άτομα, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης που προβλέπεται από το νόμο και δεν έχουν την ικανότητα να εκτελέσουν αμειβόμενη εργασία εξαιτίας σωματικής ή ψυχικής βλάβης. Διακρίνονται σε:

- **Σύνταξη αναπηρίας.** Καταβάλλεται σε άτομα που είτε δεν έχουν εργαστεί ποτέ είτε δεν έχουν συμπληρώσει το απαιτούμενο όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση (μετατρέπεται σε κανονική σύνταξη γήρατος, όταν το άτομο συμπληρώσει κανονική ηλικία συνταξιοδότησης 65ο έτος) και είναι ανάικα για εργασία. Εδώ καταχωρείται και η σύνταξη αναπήρων πολέμου, οι παροχές τυφλών, κωφαλάλων, νοητικά καθυστερημένων, βαριάς αναπηρίας, εγκεφαλικής παράλυσης, παραπληγικών, ακρωτηριασμένων, τετραπληγικών.
- **Επίδομα οικονομικής ενσωμάτωσης ατόμων με ειδικές ανάγκες.** Καταβάλλεται σε αναπήρους, οι οποίοι αναλαμβάνουν κάποια εργασία προσαρμοσμένη στις δυνατότητές τους (π.χ. τυφλοί, κ.ά.)
- **Επίδομα φροντίδας ανάπηρων συγγενών.** Καταβάλλεται σε άτομα με αναπηρία, τα οποία χρήζουν συχνής ή συνεχούς φροντίδας προκειμένου να καλύψουν το κόστος της φροντίδας αυτής. Διευκρινίζεται ότι δεν περιλαμβάνονται οι αποπληρωμές πιστοποιημένων δαπανών (π.χ. φάρμακα, φαρμακευτικές συσκευές, στρώματα κατακλίσεως κλπ.).

- **Διατροφικό επίδομα διαβητικών.** Καταβάλλεται σε διαβητικούς λόγω ανάγκης ειδικής διαίτας.
- **Λοιπά επιδόματα αναπηρίας.** Καταβάλλονται επιδόματα που δεν προαναφέρονται και θα πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε κάποιο επίδομα αναπηρίας να μην καταχωρηθεί διπλά.

Δεν περιλαμβάνονται οι παροχές από ιδιωτικές ασφάλειες για αναπηρία, που πληρώνει ο ίδιος ο ασφαλισμένος.

Στο **ερώτημα ΞΕ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί στο καθένα από τα προαναφερθέντα επιδόματα/βοηθήματα καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη, κατά τη διάρκεια του 2008.

Τέλος, θα πρέπει να συμπληρώνεται το ταμείο υγειονομικής ασφάλισης, το/α ταμείο/α της κύριας συνταξιοδοτικής ασφάλισης και της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει τη σύνταξη ή το επίδομα που αναφέρονται στο **ερώτημα ΞΕ2**.

Εκπαιδευτικές παροχές

Ερωτήματα ΞΖ1-ΞΖ2:

Καταγράφονται τα βοηθήματα, που καταβάλλονται σε φοιτητές/ σπουδαστές, λόγω συμμετοχής σε ερευνητικά προγράμματα, οι υποτροφίες, τα επιδόματα σπουδών στους εργαζομένους τις ημέρες των εξετάσεων κ.ά. *Δεν περιλαμβάνονται* τα επιδόματα επαγγελματικής επιμόρφωσης/επανεκπαίδευσης, καθώς και ορισμένα επιδόματα που καταβάλλονται σε φτωχά νοικοκυριά με εισοδηματικά κριτήρια και τα οποία περιλαμβάνονται στα επιδόματα ανεργίας και στα οικογενειακά επιδόματα, αντίστοιχα.

Στο **ερώτημα ΞΖ2** καταχωρείται το καθαρό μηνιαίο ποσό που αντιστοιχεί στο καθένα από τα προαναφερθέντα επιδόματα /βοηθήματα καθώς και ο αριθμός των μηνών κατά τους οποίους ελήφθη, κατά τη διάρκεια του 2008.

Φόροι εισοδήματος, μειώσεις φορολογητέου εισοδήματος και φόρου

Στα **ερωτήματα Π1-Π8** γίνεται προσπάθεια να καταγραφεί ο φόρος που καταβλήθηκε από τον ερευνώμενο, κατά τη διάρκεια του 2008, για όλα τα εισοδήματά του, προκειμένου αυτός να αφαιρεθεί και να προσδιοριστεί το διαθέσιμο εισόδημα.

Ερώτημα Π1: «*Το έτος 2009 υποβάλατε ή θα υποβάλετε φορολογική δήλωση για τα εισοδήματα του έτους 2008;*»

-*Ναι, υπέβαλα φορολογική δήλωση.* Αφορά όσους υπέβαλαν φορολογική δήλωση για τα εισοδήματα του 2008, ανεξάρτητα αν το αποτέλεσμα της εκκαθάρισης ήταν πιστωτικό, χρεωστικό ή μηδενικό.

Η απάντηση αυτή θα καταχωρείται *για όσους υπέβαλαν φορολογική δήλωση στο όνομά τους, είτε αυτή περιείχε μόνο δικά τους εισοδήματα είτε ήταν κοινή με άλλο/ α μέλος/ η του νοικοκυριού και περιείχε και δικά του/ τους εισοδήματα.*

-*Τα εισοδήματά μου συμπεριλήφθηκαν σε φορολογική δήλωση κοινή με άλλο /α μέλος /η του νοικοκυριού.* Για όσους *υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση με άλλο/ α μέλος/ η του νοικοκυριού και η δήλωση δεν υποβάλλεται στο όνομά τους.* Στην περίπτωση αυτή, στο **ερώτημα Π2** δηλώνεται το ονοματεπώνυμο και ο α/α του μέλους στη φορολογική δήλωση του οποίου συμπεριλήφθηκαν τα εισοδήματα.

- *Δεν ήμουν υποχρεωμένος να υποβάλλω φορολογική δήλωση.* Για όσους λόγω του ύψους των εισοδημάτων τους δεν είναι υπόχρεοι να υποβάλλουν φορολογική δήλωση.

- *Δεν υπέβαλα φορολογική δήλωση, αν και είμαι υπόχρεος.* Για όσους δεν υποβάλλουν φορολογική δήλωση για οποιονδήποτε προσωπικό λόγο.

Ερώτημα Π5: *«Παρακαλώ, να αναφέρετε αν καταβάλατε το έτος 2008, ποσό φόρου με την εκκαθάριση της φορολογικής δήλωσης των εισοδημάτων του 2007»*

Είναι ο φόρος που καταβλήθηκε με την εκκαθάριση της φορολογικής δήλωσης και αφορούσε εισοδήματα που αποκτήθηκαν κατά το έτος 2007.

Ερώτημα Π6: *«Σε ποια από τις παρακάτω τάξεις μεγέθους κατατάσσεται το ποσό φόρου που καταβάλατε;»*

Στο ερώτημα αυτό απαντούν μόνο όσοι δεν γνωρίζουν το ακριβές ποσό του φόρου που κατέβαλλαν το έτος 2008.

Ερώτημα Π7: *«Κατά τη διάρκεια του 2008, καταβάλατε κάποιο συμπληρωματικό/ επιπρόσθετο φόρο, που έχει προέλθει από εκκαθάριση εκπρόθεσμη ή συμπληρωματική δήλωση κ.ά., για όλα τα εισοδήματά σας;»*

Για οποιοδήποτε ποσό φόρου καταβλήθηκε συμπληρωματικά, εντός του 2008, όπως πρόστιμα κ.ά. είτε αυτός αφορούσε εισοδήματα του 2008 είτε εισοδήματα προηγούμενου/ ων έτους/ ών.

Ερώτημα Π9. *«Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό υποχρεωτικών από το νόμο εισφορών(ΟΑΕΕ, ΤΣΑΥ, κ.ά.) καθώς και ποσό εισφορών προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο;*

Καταγράφονται τα ποσά που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για υποχρεωτικές από το νόμο εισφορές σε ασφαλιστικά ταμεία (ΟΑΕΕ, ΤΣΑΥ, ΔΗΜΟΣΙΟ κλπ.), καθώς και το ποσό των εισφορών που καταβλήθηκαν στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο. Περιλαμβάνονται οι ασφαλιστικές εισφορές των εμπόρων ή ελεύθερων επαγγελματιών.

Ερώτημα Π11. *«Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για δωρεές στο Δημόσιο κτλ. σε Ν.Π.Δ.Δ., κοινωφελή Ν.Π.Ι.Δ. κτλ.;»*

Καταγράφονται τα ποσά, άνω των 100 ευρώ, που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για χορηγίες σε Δημόσιο, σε Ν.Π.Δ.Δ., κοινωφελή Ν.Π.Ι.Δ. κλπ..

Ερώτημα Π13. *«Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για χορηγίες σε πολιτιστικά Ν.Π.Ι.Δ. (μη κερδοσκοπικά);»*

Καταγράφονται τα ποσά, άνω των 100 ευρώ, που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για χορηγίες σε πολιτιστικά Ν.Π.Ι.Δ. (μη κερδοσκοπικά).

Ερώτημα Π15. *«Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για ενοίκιο κατοικίας των παιδιών σας που σπουδάζουν στο εσωτερικό;»*

Καταγράφονται τα ποσά που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για ενοίκιο κατοικίας των παιδιών του ερευνώμενου που σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία στο εσωτερικό.

Ερώτημα Π17: «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, δαπάνη για αλλαγή εγκατάστασης καυσίμου, για εγκατάσταση φυσικού αερίου ή ηλιοθερμικών ή φωτοβολταϊκών συστημάτων στην κατοικία σας;»

Θα δοθεί απάντηση μόνο από τα νοικοκυριά που κατά τη διάρκεια του 2008 προέβησαν σε αλλαγή εγκατάστασης καυσίμου ή σε εγκατάσταση φυσικού αερίου ή ηλιοθερμικών ή φωτοβολταϊκών συστημάτων στην κατοικία τους και το ποσό που κατέβαλαν για αυτή την εγκατάσταση.

Ερώτημα Π19. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για δωρεές ιατρικών μηχανημάτων κτλ. σε νοσοκομεία κτλ.;»

Καταγράφονται τα ποσά, άνω των 100 ευρώ, που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για δωρεές ιατρικών μηχανημάτων κλπ. σε νοσοκομεία κλπ..

Ερώτημα Π21. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για δαπάνη σε επιχειρήσεις περίθαλψης ηλικιωμένων;

Καταγράφονται τα ποσά που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για νοσοκομειακή περίθαλψη ηλικιωμένων, αναπήρων ή πασχόντων από ανίατο νόσημα τέκνων κλπ..

Ερώτημα Π23. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για διατροφή, που καταβάλλεται από τον ένα σύζυγο στον άλλο, το οποίο επιδικάστηκε ή συμφωνήθηκε με συμβολαιογραφική πράξη;

Καταγράφονται τα ποσά που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, στο σύζυγο ή στη σύζυγο και τα οποία επιδικάστηκαν ή συμφωνήθηκαν με συμβολαιογραφική πράξη.

Ερώτημα Π25. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης;»

Καταγράφονται τα ποσά των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2008 και αφορούν σε ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη μελών του νοικοκυριού που βαρύνουν το νοικοκυριό, ανεξάρτητα αν διαμένουν σε αυτό. Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν στην αλλοδαπή. Εκτός των δαπανών αυτών περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για φυσιοθεραπεία, λουτροθεραπεία, οι επισκέψεις σε ψυχολόγο. Επίσης, περιλαμβάνεται και η διαφορά ποσών μεταξύ των εξόδων ιατρικής περίθαλψης και του πραγματικού καθαρού εισοδήματος των μελών του νοικοκυριού που έχουν αναπηρία 67% και άνω από νοητική καθυστέρηση, φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση, τα οποία ζουν μαζί με το νοικοκυριό ή το βαρύνουν και το εισόδημά τους υπερβαίνει τα 2.500 ευρώ

Ερώτημα Π27. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, κάποιο ποσό για δίδακτρα φροντιστηρίων εκπαιδευτικών μαθημάτων ή ξένων γλωσσών;»

Καταγράφονται τα ποσά των δίδακτρων που καταβλήθηκαν, κατά τη διάρκεια του 2008, για παράδοση κατ' οίκον ή σε φροντιστήρια, ιδιαίτερων μαθημάτων οποιασδήποτε αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας ή ξένων γλωσσών σε μέλη του νοικοκυριού που βαρύνουν ή όχι (επειδή δε ζουν μαζί) το νοικοκυριό. Στη δεύτερη περίπτωση ανήκει για παράδειγμα ο ερευνώμενος που βρίσκεται σε διάσταση με το (τη) σύζυγο και κατάβάλει τη σχετική δαπάνη των παιδιών του.

Ερώτημα Π29. «Είχατε δικαίωμα αύξησης αφορολογήτου ποσού του πρώτου κλιμακίου εισοδήματος (έκπτωση φόρου) λόγω αναπηρίας 67% και άνω και το δηλώσατε στη φορολογική δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008;»

Καταγράφεται αν ο ερευνώμενος είχε δικαίωμα έκπτωσης λόγω αναπηρίας 67% και άνω στο φορολογητέο εισόδημα.

Ερώτημα Π30. «Ανήκετε στην κατηγορία των ολικώς τυφλών, κινητικά αναπήρων 80% και άνω και το δηλώσατε στη φορολογική δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008;»

Καταγράφεται αν ο ερευνώμενος είχε δικαίωμα έκπτωσης στο φορολογητέο εισόδημα.

Ερώτημα Π31. «Συμπεριλάβατε ή θα συμπεριλάβετε στη φορολογική σας δήλωση του οικονομικού έτους 2009 για τα εισοδήματα του 2008, εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες (εφημερίες ιατρών ΕΣΥ, ΙΚΑ, επιδόματα δημοσίων υπαλλήλων), οι οποίες απαλλάσσονται από φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο;»

Θα καταχωρηθούν ποσά εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες που έχουν φορολογηθεί αυτοτελώς (π.χ. ποσά από εφημερίες ιατρών ΕΣΥ, ΙΚΑ, επιδόματα δημοσίων υπαλλήλων ή ειδικά επιδόματα επικίνδυνης εργασίας κτλ.).

Ερώτημα Π33-Π34.

Καταγράφονται τα ποσά των δεδουλευμένων τόκων που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2008, για στεγαστικά δάνεια απόκτησης πρώτης κατοικίας. Να δοθεί προσοχή στην ημερομηνία σύναψης της σύμβασης του δανείου.

Εισοδήματα σε είδος

Ερωτήματα P1-P2:

Τα ερωτήματα καταγράφουν, έστω και κατά προσέγγιση, την αξία των αγαθών (τροφίμων και ποτών), που παράχθηκαν και καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Στη Χώρα μας η κατανάλωση γεωργικών και κτηνοτροφικών, κυρίως, προϊόντων (π.χ. λάδι, κρέας) από οικιακή παραγωγή αποτελεί σημαντική πηγή εξοικονόμησης χρημάτων για τα νοικοκυριά. Ο υπολογισμός του εισοδήματος πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την αξία, που επικρατεί στην αγορά, των ειδών που καταναλώνονται από το νοικοκυριό.

Δεν περιλαμβάνονται τα είδη διατροφής που έχουν ληφθεί ως δώρο από άλλα νοικοκυριά. Δεν περιλαμβάνονται τα εισοδήματα που εξοικονομούνται από την κατανάλωση ειδών διατροφής που προέρχονται από επιχείρηση του νοικοκυριού τροφίμων ή ποτών (αγροτική, κτηνοτροφική εκμετάλλευση, βιομηχανία, εμπόριο τροφίμων ή ποτών)

Οικονομικές δυνατότητες

Ερώτημα Σ1. Θα ήθελα να αναφέρετε αν:

«- Έχετε κινητό τηλέφωνο του οποίου μπορείτε να πληρώνετε το λογαριασμό εσείς ή κάποιος άλλος;»

Αν κάποιο μέλος έχει πρόσβαση σε κινητό τηλέφωνο, εύκολα, χωρίς να είναι κάτοχος του συγκεκριμένου αγαθού τότε θα απαντήσει Ναι. Το ερώτημα επίσης αναφέρεται όχι μόνο στην κατοχή κινητού τηλεφώνου αλλά και στη δυνατότητα αποπληρωμής των λογαριασμών χρήσης (αγορά κάρτας, πληρωμή συνδρομής).

«-Μπορείτε να αντικαταστήσετε τα φθαρμένα σας ρούχα με καινούρια; (όχι μεταχειρισμένα)»

Το υποερώτημα αναφέρεται στην αντικατάσταση των φθαρμένων ρούχων από κάποια καινούρια. Δεν είναι απαραίτητο όλα τα ρούχα να είναι καινούρια. Κάποια μπορούν να είναι και μεταχειρισμένα.

«-Έχετε δύο ζευγάρια υποδημάτων στο σωστό μέγεθος εκ των οποίων το ένα τουλάχιστον να είναι κατάλληλο για όλες τις εποχές του χρόνου;»

Σαν υποδήματα θεωρούνται και οι μπότες, τα σανδάλια κλπ. Σαν παντός καιρού θεωρούνται οποιαδήποτε καθημερινά υποδήματα εκτός από τις μπότες και τα σανδάλια.

«-Συναντιέστε με φίλους / οικογένεια (συγγενείς) για ποτό / γεύμα τουλάχιστον μια φορά το μήνα;»

Η συνάντηση μπορεί να γίνει είτε στο σπίτι είτε σε ρεστωράν μπαρ κλπ.

«-Συμμετέχετε τακτικά σε δραστηριότητες αναψυχής, π.χ. αθλητισμός, κινηματογράφος, συναυλίες;»

Ο όρος «τακτικά» είναι υποκειμενικός και καθορίζεται από τον ερευνώμενο. Ωστόσο, η απάντηση «Ναι», προϋποθέτει ότι οι δραστηριότητες αναψυχής γίνονται αρκετές φορές το χρόνο.

Για τις δραστηριότητες αναψυχής θα πρέπει ο ερευνώμενος να ξοδέψει κάποια χρήματα όπως για είσοδο σε αθλητικούς χώρους, για μετακίνηση (π.χ. καύσιμα για να πάει στη θάλασσα), ή συμμετοχή σε οργανωμένες δραστηριότητες (π.χ. ποδόσφαιρο 5 X 5) κλπ.

«-Δαπανάτε, κάθε εβδομάδα, κάποιο μικρό χρηματικό ποσό για προσωπικές σας ανάγκες;»

Το υποερώτημα αναφέρεται στις προσωπικές δαπάνες που κάνει ο ερευνώμενος για π.χ. κινηματογράφο, αγορά δώρου για ένα φίλο, έξοδα σε κομμωτήριο κλπ.

Η απάντηση «Ναι» σημαίνει ότι ο ερευνώμενος ξοδεύει τα παραπάνω χρήματα χωρίς να χρειάζεται να ενημερώσει ή να συμβουλευτεί κάποιο άλλο άτομο.

Διάρκεια και ημερομηνία συνέντευξης

Ερώτημα T1. *«ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Παρακαλώ, να σημειώσετε την ώρα λήξης της συνέντευξης»*

Όπως και στο πρώτο ερώτημα, έτσι και εδώ, θα σημειωθεί λεπτομερώς η ώρα λήξης της συνέντευξης, π.χ. 19:25', καθώς και η ημερομηνία της συνέντευξης.

Έλεγχος και αποστολή υλικού από τις Υ.Σ.Ν. στην Κ.Υ.

Οι ερευνητές, σε κάθε μονάδα επιφανείας, θα ελέγχουν όλα τα στοιχεία που έχουν καταχωρήσει στα ερωτηματολόγια για τυχόν λάθη ή παραλείψεις.

Η αποστολή των ερωτηματολογίων σε ηλεκτρονική μορφή, δε μπορεί να πραγματοποιηθεί πέραν της 10^{ης} Ιουλίου 2009.